diwan
biblioteka

Sulejman El-Eškari

džennet i džehennem

Sulejman El-Eškari

džennet i džehennem

diwan
biblioteka

Sulejman El-Eškari

džennet *i*
džehennem

DŽENNET I DŽEHENNEM

Sulejman El-Eškar

džennet *i* džehennem

diwan
biblioteka
Sarajevo, 2004.

Sulejman El-eškari
DŽENNET I DŽEHENNEM
(edicija: POSLJEDNJI DAN)

ZA IZDAVAČA:
Dževad Hot

UREDNIK:
Muhamed Bečić

PRIJEVOD:
Muamer Škrijelj

KOREKTURA:
Fatima Zimić

TEHNIČKI UREDNIK:
Amela Kačapor

DTP:
Tugra art

KORICA:
Suhejb Džemaili

ZA ŠTAMPARIJU:
Hasan DURGUT

TIRAŽ:
2 000

ŠTAMPA:
OKO-Sarajevo

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

28-188.5/.7

el-EŠKARI, Sulejman
Džennet i džehennem / Sulejman el-Eškari; [prijevod Muamer Škrijelj]. - Sarajevo: Dž. Hot, 2005. - 204 str.; 21 cm

Bibliografija i bilješke uz tekst

Sulejman El-Eškar

džennet i džehennem

Sadržaj

UVOD

Zahvala pripada Allahu, s.v.t., Koji je stvorio Džennet i Džehennem, Koji je stvorio za njih stanovnike i pridružnike, Koji je Džennet učinio kućom Svojih miljenika, a Džehennem kućom Svojih neprijatelja. Neka je spas i mir na Allahovog Poslanika i najčasnije stvorenje, koji je došao pozivajući u Džennet i njegove blagodati, a odvraćao od džehenemske vatre i njenih strahota.

Donosim salavat i selam na porodicu Poslanikovu, na njegove ashabe i tabiine i sve one koji ih slijede dobrim djelima, koji su se pripremili za konačište, i koji su uzeli svoj udio u tome, koji su provodili noći u klanjanju, traženju oprosta, u razgovoru s Allahom, čitajući Njegovu knjigu, koji su provodili dane u približavanju Allahu, s.v.t., postom jer su znali da je to ozbiljna stvar, da nema spasa od džehenemske vatre, i da nema pobjede ulaskom u Džennet, osim onome ko bude radio i zasukao rukave.

Ovo je treći dio edicije koja govori o zbivanjima na Sudnjem danu, i u njemu će biti govora o Džennetu i Džehennemu, a podijelili smo ga u dva dijela.

U prvom dijelu govorit će se o džehenemskoj vatri, a sastoji se iz deset poglavlja koja počinju uvodom u kome je definirana džehenemska vatra.

U prvom poglavlju ukazali smo na vjerovanje ehli-sunneta da su Džennet i Džehennem stvoreni i tu smo odbacili tvrdnje onih koji se protive njihovom mišljenju.

U drugom poglavlju govori se o čuvarima Džehennema, a to su meleki određeni za njega, kao i pojašnjenje o njihovom broju i veličini.

U trećem je poglavlju opis džehenemske vatre. Tu se govori o mjestu Džehennema, veličini, njegovim dubinama, ulazima, njegovom gorivu, žestini njegove vatre, o njegovom govoru, o njegovom izgledu te o utjecaju na svijet i njegove stanovnike.

U četvrtom poglavlju donijeli smo dokaze o tome da je on vječan i da neće nestati, i tu smo replicirali onima koji tvrde da će Džehennem nestati.

U petom poglavlju govori se o stanovnicima Džehennema koji se dijele u dvije grupe: grupa koja će vječno ostati u njemu, a to su nevjernici i mnogobošci, i grupa koja neće vječno ostati u njemu a to su grešnici - monoteisti. Govorili smo o obje grupe i o djelima zbog kojih su zaslužili džehenemsku vatru.

U šestom poglavlju govori se o velikom broju stanovnika Džehennema, ukazujući na dokaze koji govore da će većina propasti a da će se mali broj spasiti i koja je mudrost u tome. U ovom poglavlju bit će također govora o tome da su žene većina stanovnika Džehennema, kao i razlog zbog čega je to tako.

U sedmom poglavlju govori se o veličini stanovnika Džehennema i njihovoj ogromnoj tjelesnoj građi.

Osmo poglavlje namijenjeno je za pojašnjenje o hrani i piću stanovnika Džehennema.

Deveto poglavlje je dugo poglavlje koje govori o kaznama stanovnika Džehennema. Doneseno je nekoliko primjera o načinu njihovog kažnjavanja, kao što je objašnjeno da će se neki njegovi stanovnici kažnjavati jačom kaznom u odnosu na druge. Tu su objašnjene neke kazne koje je Allah, s.v.t., pripremio za stanovnike Džehennema, neke od njih su imenovane kao **sahr, lefh, sehb,** crnina lica, gorenje kože, prosipanje crijeva, dopiranje vatre do njihovih srca. Spomenuti su i dokazi o izgledu džehenemskih lanaca, okova, čekića i sl. kojima će biti kažnjavani.

I, posljednje, deseto poglavlje govori o načinu na koji će se čovjek sačuvati džehenemske vatre.

U drugom dijelu ove knjige govori se o Džennetu i u njemu je sedam poglavlja koja započinju uvodom u kojem je definiran Džennet.

Prvo poglavlje govori o ulasku u Džennet, ukazujući na prizor ulaska vjernika u Džennet, o posredovanju Allahovog Poslanika, s.a.v.s., vjernicima za ulazak u Džennet i način na koji će vjernici ući u njeg poslije pročišćenja. U njemu se govori o prvim vjernicima koji će ući u Džennet i o sedamdeset hiljada iz ovog ummeta koji će ući u Džennet bez polaganja računa. Siromašni muhadžiri prethodit će njihove bogataše. Ovdje je u posebnom dijelu kazano nešto više o grešnicima iz redova vjernika monoteista koji će ući u Džehennem i o tome da će oni izaći iz njeg milošću Najmilosnijeg Samilosnog i posredovanjem posrednika. Tu smo objasnili stav ehli-sunneta o pitanju šefaata – posredništva i tu je replicirano onima koji negiraju šefaat. Na kraju ovog poglavlja su i dvije rasprave: o posljednjem koji će ući u Džennet, i o onima koji će ući u Džennet prije Sudnjeg dana.

Drugo poglavlje govori o vječnosti Dženneta i o tome da će njegovi stanovnici vječno u njemu ostati, replicirajući onima koji su protiv ovakvog stava.

Treće poglavlje govori o svojstvima Dženneta, govoreći o veličini njegovih blagodeti, o njegovim vratima, stepenima, o njegovoj zemlji, rijekama, izvorima, dvorcima, o njegovom svjetlu, vjetru, drveću, plodovima i životinjama.

Četvrto poglavlje govori o stanovnicima Dženneta i o djelima koja su ih dovela u njega, o tome kako će neki stanovnici Dženneta naslijediti neke koristi koje su zaradili stanovnici Džehennema, o tome da će nemoćni biti većina u Džennetu u odnosu na bogate i imućne, o tome da će muškarci biti većina u odnosu na žene, ukazujući da će djeca vjernika i djeca nevjernika ući u Džennet... Jedna od studija koje sadrži ovo poglavlje govori o prvacima Dženneta među starijima, mladićima te ženama vjernika. Spomenuta su deseterica kojima je obećan Džennet kao i imena nekih koji će ući u Džennet. Ovo poglavlje završava konstatacijom da Džennet nije plata za učinjena

djela, već je djelo razlog ulaska u Džennet, a dženetska nagrada je Allahovom milošću i Njegovom dobrinom.

Peto poglavlje govori o osobinama stanovnika Dženneta i njihovim užicima u njemu.

Najduže poglavlje u ovom dijelu jeste šesto poglavlje u kojem se govori o dženetskim blagodetima, o velikoj razlici u vrijednosti dženetskih blagodeti u odnosu na ovosvjetska uživanja. Tu se govori o uživanjima stanovnika Dženneta u raznim vrstama hrane i napitaka, o njihovim divanima, slugama, tržnicama, zdjelama za hranu i piće, o njihovoj odjeći koju odijevaju i željama koje priželjkuju, i sve se to ispunjava na jedan čudnovat način. Nema tim stvarima ništa slično na ovom dunjaluku.

U ovom poglavlju nalazi se rasprava o ženama vjernika u Džennetu, bilo da su to hurije ili njihove ovodunjalučke supruge.

U ovom poglavlju objašnjeno je da je najveća blagodat kojom će vjernici biti počašćeni u Džennetu Allahovo zadovoljstvo i užitak gledanja u Njegovo Plemenito Lice.

I sedmo, posljednje poglavlje govori o dijalozima koji će biti vođeni između Dženneta i Džehennema i o Allahovoj presudi u njihovom sporu.

Molim Uzvišenog Allaha da nas uputi na djela pokornosti, da nas spasi džehenemske vatre Svojom dobrotom i plemenitošću i da nas uvede u Džennet Svojom milošću. Zaista On čuje i odaziva se, i neka je spas i mir na Njegovog roba i poslanika Muhammeda, s.a.v.s.

Omer Sulejman el-Eškar
19. ramazan 1406. h. g. Kuvajt
27.05.1986

PREDGOVOR

Zahvalnost pripada Allahu, s.v.t., koji je stvorio čovjeka i sve oko nas. Neka je salavat na Njegovog voljenog Poslanika, njegovu porodicu i drugove.

"Elif-Lam-Mim; Ova Knjiga (Kur'an), u koju nema nikakve sumnje (da je od Boga), uputstvo je svima onima koji se budu Allaha bojali; Onima koji u nevidljivi svijet (Džennet, Džehennem i svaka stvar koja je povezana s Ahiretom) budu vjerovali..." (El-Bekare, 1-3).

Uzvišeni Allah stvorio je čovjeka i postavio ga na Zemlji da bi ga iskušao da li će biti zahvalan ili će negirati Njegove dobrote. Zato je čovjeku dužnost da Ga spozna, kako se to spominje u Kur'anu: **"Džine i ljude stvorio sam samo zato da Mi se klanjaju" (Ez-Zarijat, 56).** Dakle, Uzvišeni Allah nije stvorio čovjeka i sve ostalo bez cilja niti radi zabave. On od čovjeka zahtijeva da Ga spozna, da Ga poštuje i da bude svjestan Njegove moći. Od Svoje dobrote, Uzvišeni Allah ljudima je poslao poslanike iz njihovih redova da bi im olakšao put spoznaje Njega i spoznaje svih ostalih stvari, nešto što čovjek uz pomoć svog razuma (koji je ograničen) ne bi nikada postigao. Kako bi drukčije ljudi znali o melekima, događajima nakon smrti, Džennetu, Džehennemu i drugim stvarima da Uzvišeni Allah nije putem Objave to otkrio ljudima? Uzvišeni Allah neće baciti čovjeka u more ako ga prethodno ne nauči plivanju. U mnogim kur'anskim ajetima On nam kazuje šta je ovaj svijet i kolika je njegova vrijednost, zatim u drugim ajetima kazuje o vrijednosti budućeg svijeta i metodama kojima se može postići vječita sreća

u njemu. Onaj koji je sretan na ovom svijetu bit će sretan i na budućem, zato što je sreća spoznaja Allaha i slijeđenje Njegovog puta, a sve ostalo osim toga jeste neuspjeh. Uzvišeni Allah učinio je ovaj svijet mostom koji nas vodi na drugo mjesto, mjesto koje je vječito, ali vodi u dva pravca; jedan pravac vodi prema vječitoj sreći, a drugi vodi u vječiti neuspjeh: **"Mi mu na Pravi put ukazujemo, a njegovo je da li će zahvalan ili nezahvalan biti"** (El-Insan, 3). Ova dva puta jesu put Dženneta i put Džehennema.

Vjerovanje u Džennet i Džehennem jeste suštinska osnova islama, a onaj koji ih negira i vjeruje u nešto drugo nevjernik je. Džennet i Džehennem posljednje su odredište svakog čovjeka i zato nema sumnje da njihova spoznaja i rad za njih ima poseban značaj. Džennet i Džehennem Allahova su nagrada i kazna i Uzvišeni Allah njima nagrađuje i kažnjava koga želi. On će nagraditi Džennetom one koji budu spoznali Allahovu jednoću i budu se pridržavali Njegovog puta a kazniti Džehennemom one koji se ne budu pridržavali Njegovog puta.

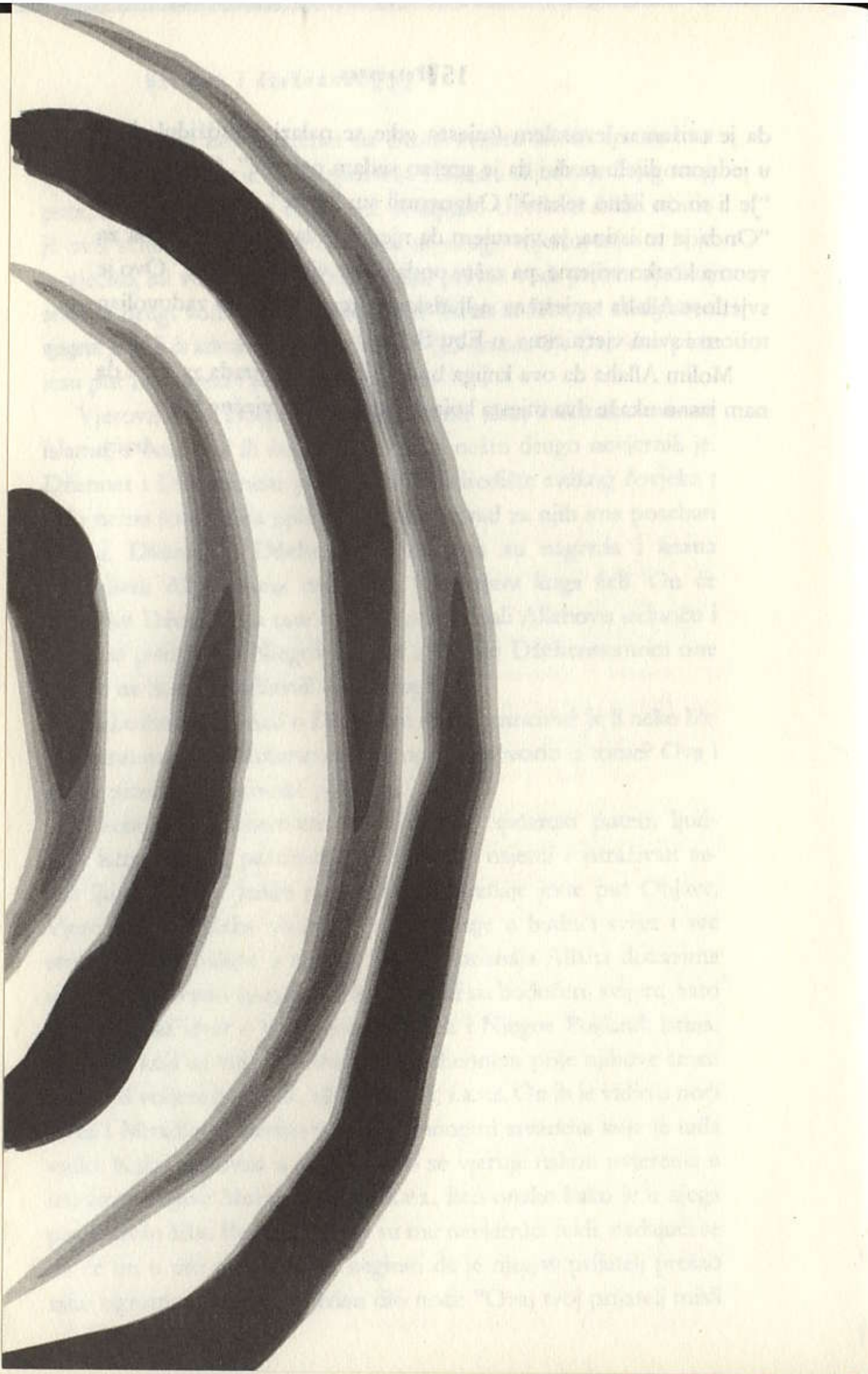
Kako ćemo mi znati o Džennetu i Džehennemu? Je li neko bio u Džennetu ili u Džehennemu pa nam je govorio o tome? Ova i slična pitanja svako može postaviti.

Džennet i Džehennem ne mogu se spoznati putem ljudskih istraživanja i percepcija. Njih može osjetiti i istraživati samo ljudska duša. Jedini put njihove spoznaje jeste put Objave. Vjerovanje u Allaha obuhvata i vjerovanje u budući svijet i sve stvari koje se nalaze u njemu. Dakle, spoznaja Allaha dokazima ujedno obuhvata i spoznaju ostalih stvari na budućem svijetu, zato što su svaka stvar o kojoj govore Allah i Njegov Poslanik istina. Od ljudi koji su vidjeli Džennet i Džehennem prije njihove smrti jeste naš voljeni poslanik, Muhammed, s.a.v.s. On ih je vidio u noći Israa i Miradža i obavijestio nas o mnogim stvarima koje je tada vidio. Kako vjerovati u ovo? U ovo se vjeruje nakon uvjerenja u istinitost objave Muhammedu, s.a.v.s., isto onako kako je u njega povjerovao Ebu Bekr, r.a., kada su mu nevjernici rekli, nadajući se da će on u tim momentima negirati da je njegov prijatelj prešao tako ogromnu daljinu za jedan dio noći: "Ovaj tvoj prijatelj misli

da je otišao u Jerusalem (mjesto gdje se nalazi Mesdžidul-aksa) u jednom dijelu noći i da je prešao sedam nebesa!". On je pitao: "Je li to on lično rekao?" Odgovorili su: "Jeste". Zatim je rekao: "Onda je to istina, ja vjerujem da njemu dolazi objava s neba za veoma kratko vrijeme, pa zašto onda da ne vjerujem u to?" Ovo je svjetlost Allaha smještena u ljudskom srcu. Allah bio zadovoljan tobom i svim vjernicima, o Ebu Bekre!

Molim Allaha da ova knjiga bude Allahova nagrada za nas i da nam jasno ukaže dva mjesta koja će ljudima biti vječne kuće.

Amin.

prvi dio

DŽEHENNEM – VATRA

UVOD

Status i objašnjenje

Džehennem je mjesto koje je Allah pripremio za nevjernike, otpadnike Njegovog zakona i za one koji smatraju Njegove poslanike lažnim. To je mjesto kazne u kojem će Allah kazniti Svoje neprijatelje i Njegov zatvor u koji će zatvoriti zločince.

To je najniže i najnesretnije mjesto i nije moguće da se na nekom drugom mjestu doživi veće poniženje ili nesreća:

"Gospodaru naš, onoga koga Ti budeš u vatru ubacio Ti si već osramotio, a nevjernicima neće niko u pomoć priteći" (Ali Imran, 192);

"Zar oni ne znaju da onoga koji se suprotstavlja Allahu i Poslaniku Njegovu čeka vatra džehenemska, u kojoj će vječno ostati? To je ruglo veliko!" (Et-Tevbe, 63);

"Stradat će, uistinu, oni koji na Sudnjem danu izgube i sebe i porodice svoje. Eto, to je pravo stradanje!" (Ez-Zumer, 15).

Kako neće biti vatra, osim kako smo je opisali, kada u njoj ima kazna, bol i tuga kakve ne mogu opisati pera i objasniti nikakve riječi. Pored toga, on je vječan i njegovi će stanovnici ostati u njemu vječno (osim onih koji srcem budu vjerovali u Allaha makar onoliko koliko je zrno pšenice). Zbog toga je Allah ponizio mjesto stanovnika Džehennema u mnogim ajetima:

"On (Džehennem) ružno je prebivalište i boravište" (El-Furkan, 66);

"Eto toliko! A one koji budu zlo činili čeka najgore prebivalište: Džehennem, u kojem će gorjeti; a grozne li postelje!" (Sad, 55-56).

I
DŽENNET I DŽEHENNEM SU STVORENI

Tahavi je u svojoj poznatoj knjizi akide (vjerovanja) El-Akidetu Tahavijje rekao: "Džennet i Džehennem stvoreni su i nikada neće nestati. Allah je stvorio Džennet i Džehennem prije stvaranja drugih stvorenja i za svakog je stvorio njegove stanovnike. Onaj koji bude htio ući u Džennet ući će Njegovom dobrotom, a onaj koji želi ući u Džehennem ući će Njegovom pravednošću. Svaki čovjek radi za ono što mu je dodijeljeno i svako će proći kroz ono za šta je stvoren. Hajr (dobro) i šerr (zlo) predodređeni su za ljude".

Komentator ove knjige Muhammed ibn Muhammed ibn Ebul Izz el-Hanefi, komentirajući ovaj tekst kaže:

"O Njegovim riječima 'Džennet i Džehennem stvoreni su', svi pripadnici ehli-sunneta slažu se u tome da su Džennet i Džehennem stvoreni i da sada postoje. Ehli-sunnet i dalje vjeruju u to. U međuvremenu pojavile su se mu'tezilitska i kaderijska struja koje odbacuju tu činjenicu. Oni tvrde: Allah će ih stvoriti (Džennet i Džehennem) na Kijametskom danu. Njihova neispravna osnova, koju su postavili o Allahovim djelima, da On treba to uraditi, tj. da ne treba uraditi, zadužilo ih je da daju izjavu te vrste. Oni prave analogiju između Njegovih i djela Njegovih stvorenja, dakle, oni

su antropomorfisti - mušebbehe, pod njih spada i et-tedžehhum (struja koja također tvrdi isto) i na taj način postaju muattale - oni koji lišavaju Boga svih atributa. Oni također tvrde: Džennet prije nagrađivanja bio bi stvoren naprazno, zato što, kada bi bilo tako, on ne bi imao namjenu dugo vremena. Oni su zatim odbili jasne citate samo da bi proturječili njihovim napraznim mišljenjem kojeg pripisuju Uzvišenom Allahu. Oni iskrivljuju Istinu i nazivaju zalutalim i novotarima sve one koji proturječe njihovom mišljenju.

Zatim spominje tekstove Kur'ana i sunneta koji dokazuju da su Džennet i Džehennem stvoreni.

Riječi Uzvišenog Allaha o Džennetu: "... **i Džennet prostran kao nebesa i Zemlja, pripremljen za one koji se Allaha boje" (Ali Imran, 133)**, zatim Njegove riječi: **"Nadmećite se da u Gospodara svoga zaslužite oprost i Džennet, prostran koliko su nebo i Zemlja prostrani, i pripremljen za one koji u Allaha i poslanike Njegove vjeruju" (El-Hadid, 21).**

O Džehennemu, Uzvišeni Allah kaže: "**... i čuvajte se vatre za nevjernike pripremljene" (Ali Imran, 131)**, zatim Njegove riječi: **"Džehennem će zasjeda postati; nasilnicima mjesto povratka" (En-Nebe, 21-22)** i drugi ajeti.

Uzvišeni Allah kaže: **"On (Muhammed) ga je i drugi put vidio (Džibrila); kod Sidretul-muntehaa; kod kojeg je dženetsko prebivalište" (En-Nedžm, 13-15).** Dakle, Muhammed, s.a.v.s., vidio je Sidretul-munteha, i Džennet u njegovoj blizini, kako se prenosi u Sahihu Buharije i Muslima od Enesa, r.a., u kazivanju o događaju Isre, gdje na kraju Muhammed, s.a.v.s., kaže: "...zatim je sa mnom došao Džibril do Sidretul-muntehaa, kojeg su osipale boje koje ne poznajem, zatim sam ušao u Džennet, i šta da vidiš tamo, u njemu ima brda od cvijeća, a njegova zemlja je od miska".

U Sahihu Buharije i Muslima prenosi se od Abdullaha ibn Omera, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Kada neko od vas umre, njegovo će mu se mjesto pokazivati ujutro i uvečer. Ako je stanovnik Dženneta pojavit će mu se mjesto u Džennetu, a ako je stanovnik Džehennema pokazat će mu se mjesto u Džehennemu

i bit će mu rečeno: 'Ovo će biti tvoje mjesto kada te Allah na Sudnjem danu proživi'." Već smo ranije spomenuli hadis Beraa ibn Aziba[1], u kojem se kaže: "Kazat će glas s neba: 'istinu je rekao Moj rob, otvorite mu vrata Dženneta', reče: onda će mu doći miris i ljepota Dženneta". Također, spomenuli smo hadis Enesa, r.a., sa značenjem hadisa Beraa.

U Muslimovoj zbirci hadisa prenosi se od Aiše, r.a., da je rekla da se sunce pomračilo u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa je citirala hadis u kojem stoji: "Vidio sam na ovom mjestu sve što vam je obećano, vidio sam se kako uzimam tek ubrani grozd, tada ste me vidjeli kako se naginjem naprijed., Također sam vidio vatru kako jedna drugu obavija a tada ste me vidjeli kako se uzmičem."

Buharija i Muslim također prenose da je Abdullah ibn Abbas rekao: "Sunce se pomračilo za vrijeme Allahovog Poslanika, i Ibn Abbas je spomenuo hadis i na kraju rekao: 'Njegovi su drugovi rekli: 'O Allahov Poslaniče, primijetili smo da si uzeo nešto, a zatim si pokrio svoje lice?!" On je odgovorio: 'Vidio sam Džennet i htio sam otkinuti jedan grozd, a da sam ga uzeo vi bi jeli od njega do kada bi postojao svijet. Zatim sam vidio Džehennem, i nisam vidio žalosniji prizor do danas, a to je da su većina njegovih stanovnika žene'. Njegovi su ga drugovi pitali: 'Zbog čega je to tako Allahov Poslaniče?' Odgovorio je: 'Zbog njihovog nevjerovanja'. Oni su opet pitali: 'Zar one negiraju Allaha?' Poslanik je odgovorio: 'One negiraju muža i njegovo dobročinstvo. Kada bi nekoj od njih on činio dobro čitavo vrijeme, a ona bi zatim vidjela nešto što nije lijepo kod njega i rekla bi: 'Nikada nisam vidjela dobra od tebe'."

U Muslimovom Sahihu prenosi se od Enesa, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Kunem se Onim u Čijoj je ruci moja duša, kada bi vidjeli ono što sam ja vidio, malo bi se smijali i puno bi plakali". Upitali su ga: "Šta si vidio Allahov Poslaniče?" On je odgovorio: "Vidio sam Džennet i Džehennem."

[1] Hadis je spomenut u knjizi *Sudnji dan.*

Također, Kab ibn Malik, r.a., prenosi da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Duša vjernika je kao ptica koja stoji na jednoj voćki u Džennetu, ona stoji tako sve dok se ne povrati u svom tijelu na Sudnjem danu." Ovaj hadis jasno dokazuje da duša ulazi u Džennet prije Sudnjeg dana.

U Muslimovom Sahihu prenosi se od Ebu Hurejre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Kada je Allah stvorio Džennet i Džehennem, poslao je Džibrila u Džennet i rekao mu: 'Idi i pogledaj šta sam pripremio njegovim stanovnicima'. On je otišao i vidio šta je sve Allah pripremio njegovim stanovnicima, zatim se vratio i rekao: 'Kunem se u Tvoju moć, neće biti nikoga koji će čuti za njega, a da neće ući u njega'. Zatim je Allah naredio da se Džennet opkoli lošim stvarima i rekao je Džibrilu: 'Vrati se i pogledaj šta sam pripremio njegovim stanovnicima'. On je pogledao, vratio se i rekao: 'Kunem se u Tvoju moć, bojim se da neće niko ući u njega'."

Rekao je Muhammed, s.a.v.s.: "Zatim ga je Allah poslao Džehennemu i rekao mu: 'Idi i pogledaj šta sam pripremio njegovim stanovnicima'. On je pogledao i vidio, ona (njegova vatra) gutala ih je. On se vratio i rekao: 'Kunem se u Tvoju moć, neće u njega ući niko ko bude čuo za njega'. Zatim je Allah naredio da se opkoli strastima (lijepim stvarima) i rekao je Džibrilu: 'Idi i pogledaj šta sam pripremio njegovim stanovnicima'. On je pogledao, vratio se i rekao: 'Kunem se u Tvoju moć, bojim se da se niko neće spasiti od ulaska u njeg'."

Puno je hadisa sličnih ovima.

Imam Buhari u Sahihu u poglavlju o tome šta nam je preneseno o osobinama Dženneta i da je on stvoren, prenio je mnoge hadise koji ukazuju da je Džennet stvoren, a jedan od njih jeste hadis u kojem se kaže da će Uzvišeni Allah pokazati čovjeku koji preseli na ahiret njegovo mjesto u Džennetu ili Džehennemu, onda kada ga budu stavljali u kabur, kao i hadis Poslanikovog viđenja dvorca Omera ibn Hattaba u Džennetu, te mnoge druge hadise o ovoj temi. Najjasnije što nam je Buhari prenio jeste hadis koji prenose i

Ahmed i Ebu Davud s jakim lancem prenosilaca od Ebu Hurejre da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Kada je Allah stvorio Džennet i Džehennem, poslao je Džibrila u Džennet i rekao mu: 'Idi i pogledaj šta sam pripremio njegovim stanovnicima'."

Zabluda onih koji su rekli da Džehennem još nije stvoren

Tumač Tahavijeve poslanice polemizirao je s onima koji tvrde da Džehennem nije stvoren, pa kaže:

"Što se tiče zablude onih koji kažu da Džehennem još nije stvoren, razlog njihove tvrdnje je sljedeći: da je on stvoren morao bi faktički nestati kada nastupi Sudnji dan, na taj dan kada će sve umrijeti i propasti, prema riječima Uzvišenog: **"Sve će, osim Njega, propasti"** (El-Kasas, 88), i **"Svako živo biće smrt će okusiti!"** (Ali Imran, 185). Imam Tirmizi u svojoj zbirci hadisa prenosi hadis Ibn Mesuda, r.a., koji je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s.: 'Sreo sam Ibrahima u noći mojeg Israa, pa mi reče: 'O, Muhammede, prenesi svom ummetu od mene selam, i kaži im da je Džennet lijepe zemlje, pitke vode, on je prostrana nizija, a njegovo sjemenje su riječi: Subhanallah, Elhamdulillah, La ilahe illallah i Allahu ekber." Tirmizi je rekao da je ovaj hadis hasen-garib. Također, on prenosi hadis Ebu Zubejra od Džabira, r.a., da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ko bude rekao 'Subhanallahi ve bi hamdihi' posadit će mu se drvo u Džennetu". Za ovaj hadis Tirmizi kaže da je hasen-sahih.

Oni kažu: "Ako je Džennet već stvoren, onda neće imati smisla spomenuto zasađivanje." I rekli su: "Takve su riječi Uzvišenog o faraonovoj ženi koja je rekla: **'Gospodaru moj, sagradi mi kod Sebe kuću u Džennetu'" (Et-Tahrim, 11).**

Mi im odgovaramo: Ako mislite s vašom izjavom da je Džehennem momentalno nestvaran kao puhanje u rog (koje će se desiti

kada nastupi Sudnji dan), kao ustajanje ljudi iz grobova, onda je to neosnovano, takvu tvrdnju pobijaju svi dosad spomenuti dokazi a i oni koji nisu spomenuti, a ukoliko time mislite da Džehennem i ono što je Allah, dž.š., spremio za njegove stanovnike nije u cijelosti stvoren, i da Uzvišeni Allah i dalje u njemu stvara neke stvari, i da će, kada vjernici uđu u njega, Uzvišeni Allah stvoriti još neke stvari, onda je to istina koju ne možemo pobiti, a argumenti koje iznosite u vašu korist upravo ovo dokazuju.

Što se tiče vašeg argumentiranja ajetom: **"Sve će, osim Njega, propasti" (El-Kasas, 88)**, vi ste ovaj ajet pogrešno shvatili. Uzeti ovaj ajet kao dokaz da Džennet i Džehennem danas ne postoje, isto je tako pogrešno kao što su vaša braća dokazivala da će Džennet i Džehennem nestati, da će oni opustošiti i da će stanovnici u njima pomrijeti! Vi i vaša braća (po mišljenju) niste pogodili pravi značaj ovog ajeta. Njegov pravi značaj pogodili su pripadnici pravog islamskog ummeta. Evo njihovog tumačenja: **"Sve će"**, jeste ono što je Allah odredio da nestane i propadne **"propasti"**, a Džennet i Džehennem stvoreni su da opstanu a ne da nestanu. Isto se odnosi i na Arš koji predstavlja krov Dženneta.

Također, rečeno je da znači: da će propasti sve osim onog što je u Njegovom posjedu, a rečeno je i: sve osim onog što želi Njegovo Lice. Uzvišeni je Allah objavio: **"Sve što je na Zemlji prolazno je"** (Er-Rahman, 26), pa su meleki rekli: propadoše stanovnici Zemlje, a žudili su za vječnošću, pa je Uzvišeni Allah obavijestio stanovnike neba i Zemlje da će umrijeti, pa je rekao: **"Sve će, osim Njega, propasti"** (El-Kasas, 88), zato jer je On Živi, ne umire, a meleki su shvatili da će umrijeti, ali su to izjavili kao kompromis tih ajeta i jasnih dokaza, koji ukazuju na vječnost Dženneta i Džehennema, što ćemo uskoro spomenuti, ako Bog da."[1]

[1] " شرح الطحاوية " strana 479. Također, o ovoj temi možete se obratiti knjizi " يقظة أولى الاعتبار لصديق حسن خان " strana 37. i " 2/230 " عقيدة السفاريني.

II
ČUVARI DŽEHENNEMA

Čuvari su Džehennema nekoliko meleka, koji su veoma ogromna i oštra stvorenja, ne suprotstavljaju se Allahu Koji ih je stvorio i rade sve što im Allah naredi, kako Allah kaže: **"O vi koji vjerujete, sebe i porodice svoje čuvajte od vatre čije će gorivo ljudi i kamenje biti, i o kojoj će se meleki strogi i snažni brinuti, koji se onome što im Allah zapovijedi neće opirati, i koji će ono što im se naredi izvršiti" (Et-Tahrim, 6).**

Broj navedenih čuvara Džehennema jeste devetnaest, prema riječima Allaha: **"U Sekar ću Ja njega baciti - a znaš li ti šta je Sekar? Ništa on neće poštedjeti, kože će crnim učiniti, nad njim su devetnaesterica" (El-Muddessir, 26-30).** Mekanski su se mušrici prevarili ovim brojem meleka, pod pretpostavkom da ih mogu nadjačati zbog malobrojnosti, ali su zaboravili da svaki od tih meleka ima snagu koja se može usporediti sa snagom čitavog čovječanstva. Zbog toga, Allah nastavlja sljedećim riječima: **"Mi smo čuvarima vatre meleke postavili i odredili broj njihov** (devetnaest) **kao iskušenje onima koji ne vjeruju, - da se oni kojima je Knjiga data uvjere, i da se onima koji vjeruju vjerovanje učvrsti..." (El-Muddessir, 31).**

Poznati učenjak Ibn Redžeb veli: "Prijašnjim i sadašnjim učenjacima poznato je da je iskušenje (spomenuto u navedenom ajetu) učinjeno brojem meleka – čuvara vatre, broj koji su precijenili

nevjernici, misleći da se mogu suprotstaviti njima ili ih spriječiti u izvršavanju naređenja, ali su zaboravili da se čitavo čovječanstvo ne može usporediti samo s jednim od tih meleka."

Ove je meleke Allah nazvao **"Hazenetu Džehennem"** (Čuvarima Džehennema): **"I oni koji će u vatri biti** (nevjernici) **govorit će stražarima džehenemskim: 'Zamolite Gospodara svoga da nam bar jedan dan svoju patnju ublaži!'" (El-Mu'min, 49).**

III
OPIS DŽEHENNEMA

PRVA TAČKA

Gdje se Džehennem nalazi

Učenjaci su u dilemi oko mjesta gdje se Džehennem nalazi. Neki od njih kažu: on je na najnižoj zemlji, drugi kažu: on je na nebesima, dok su neki prešutjeli ovo pitanje i to je najispravnije mišljenje zato što ne postoji nijedan jasan tekst koji određuje njegovu lokaciju. Od onih koji su prešutjeli ovo pitanje jeste hafiz Es-Sujuti, koji je rekao: "O pitanju Džehennema stat ćeš, tj. šuti o njegovoj lokaciji zato što njegovu lokaciju ne zna niko osim Allah. Ja ne znam niti jedan hadis na koji bih se mogao osloniti o ovom pitanju."

Šejh Velijullah ed-Dehlevi u svojoj Poslanici o vjerovanju kaže: "U Kur'anu i sunnetu ne nalazimo izričito citiranje o tome gdje se (Džennet i Džehennem) nalaze, već su ondje gdje Uzvišeni Allah želi, a mi smo nemoćni obuhvatiti spoznajom Allahova stvaranja i Njegove svjetove." Siddik Hasan Khan, nadovezujući se na riječi ed-Dehlevija kaže: "Ovo je najispravnije i najobuhvatnije mišljene, inšallah."

DRUGA TAČKA

ŠIRINA I DUBINA DŽEHENNEMA

Džehennem je veoma širok, a njegovo dno je, također, veoma duboko. Dokaz su za ovo nekoliko stvari:

prvo: veoma je mnogo onih koji će ući u Džehennem i nije ih moguće nabrojati, a osim njihove mnogobrojnosti, svaki će od njih rasti sve dok veličina njihovih zuba postigne veličinu brda Uhud, a razdaljina između njihovih ramena bude kao razdaljina putovanja tri dana. Osim toga, on će obuhvatiti sve nevjernike koji su živjeli na ovom svijetu, ali će ostati još mjesta, zato što nas je Allah obavijestio o ovoj realnosti u suri Kaf: **"Na dan kada upitamo Džehennem: 'Jesi li se napunio?' - on će odgovoriti: 'Ima li još?'" (Kaf, 30).** Džehennem naliči na kamen vodenice u koju se bacaju tone žita a on ih melje i nikada ne staje, on i dalje nastavlja s obrtanjem, čekajući da mu se baci još žita. U hadisu u kojem se spominje rasprava Dženneta i Džehennema, kaže se da Allah kaže Džehennemu: "Ti si Moja kazna, u tebi ću kazniti onoga koga hoću", i za svakog od njih (Džennet i Džehennem) postoje oni koji će ih napuniti. Što se vatre tiče, neće se napuniti sve dok Allah ne bude postavio Svoju Nogu, i tada će Džehennem reći: "Nikada, nikada!". Tada će se on napuniti i vatra će obuhvatiti sve koji budu unutar njega, a Allah neće učiniti nepravdu nikom od Svojih stvorenja." (Prenose Ebu Hurejra i Muslim od Ebu Hurejre);

drugo: dokaz o njegovoj dubini jeste kamen koji će biti bačen u njega, koji će padati veoma dugo dok ne dotakne njegovo dno. U Muslimovom Sahihu prenosi se od Ebu Hurejre, r.a., da je rekao: "Bili smo s Allahovim Poslanikom kada je on čuo jedan udarac (kao da je nešto s visine palo) i tada je rekao: "Znate li šta je ovo?!" Odgovorili smo: "Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju." On je

rekao: "Ovo je jedan kamen koji je bio bačen u Vatru (Džehennem) prije sedamdeset godina, i sve do današnjeg dana padao je do dna Džehennema."

Prenosi Hakim od Ebu Hurejre i Taberanija, a oni od Muaza i Ebi Umame, radijallahu anhum, da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Kada bi se s vrha Džehennema bacio jedan kamen veličine sedam halfi (halfe su novorođenčad deve), padao bi sedamdeset godina i ne bi stigao do njegovog dna";

treće: ogroman broj meleka koji će vući Džehennem na Kijametskom danu. Muhammed, s.a.v.s., opisao je primicanje Džehennema na Kijametskom danu, za koje Allah kaže sljedeće: "**... i kad se tog dana primakne Džehennem**". (El-Fedžr, 23), i veli: "Toga dana (Kijametskog dana), Džehennem će vući sedamdeset hiljada lanaca (konoplja, remena, zemam), a svaki će lanac držati po sedamdeset hiljada meleka." Sada možeš zamisliti veličinu mračnog Džehennema kojeg je potrebno da drži tako ogroman broj snažnih meleka čiju moć ne zna niko osim Uzvišeni Allah.

četvrto: dokaz o njegovoj veličini jeste da će dva nebeska tijela kao što su Sunce i Mjesec biti dva okrugla vulkana u Džehennemu. Prenosi se od Ebu Hurejre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Sunce i Mjesec su u Džehennemu dva okrugla vulkana." (Prenosi Tahavi u Muškilu-l-Ahtaru i Bejheki u El Ba'su ven-Nušur).

TREĆA TAČKA

STEPENI DŽEHENNEMA

Žestina Džehennema nije jednaka, također, i kazna u njemu nije ista za svakoga. Njegova vrućina i način kazne nisu istog stepena zato što je Uzvišeni Allah rekao: **"Licemjeri će na samom dnu Džehennema**

biti i ti im nećeš zaštitnika naći" (En-Nisa, 145). Dvoličnjaci će doživjeti najoštriju kaznu zato što će biti na samom dnu Džehennema, a što se dublje ide u Džehennem, njegova vatra postaje jača. Uzvišeni Allah je, za stanovnike Dženneta i Džehennema, rekao: **"Svima** (vjernicima i nevjernicima) **pripast će nagrada ili kazna, već prema tome kako su postupali" (El-En'am, 132).** Također, Uzvišeni Allah kaže: **"Zar se onaj koji je Allahovu naklonost zaslužio može porediti s onim koji je Allahovu srdžbu navukao i čije će prebivalište biti Džehennem? A užasno je to boravište!" (Ali Imran, 162-163).** Abdurrahman ibn Zejd ibn Esleme veli: "Stepeni u Džennetu idu naviše, dok se stepeni Džehennema spuštaju naniže."

Dakle, stanovnici Džehennema spuštat će se u velike vrućine vatre prema njihovim grijesima.

ČETVRTA TAČKA

DŽEHENEMSKA VRATA

Uzvišeni Allah obavijestio nas je da Džehennem ima sedam vrata: **"Za sve njih mjesto sastanka Džehennem će biti; on će sedam kapija imati i kroz svaku će određen broj njih proći" (El-Hidžr, 43-44).** Ibn Kesir je u komentaru ovog ajeta rekao: "Ovo znači da su svaka vrata (ulaz) određena za jedan dio sljedbenika Iblisa koji će svakako ući kroz njih. Allah nas sačuvao od njih! Svaki od njih (nevjernika) ući će kroz neka od vrata zavisno od njihovih djela..." Prenosi se od Alije, r.a., da je u jednom od njegovih govora rekao: "Sedam je džehenemskih kapija, one su jedna iznad druge, na početku će se napuniti prva, zatim druga, zatim treća, i tako redom dok se sve ne napune."

Kada se nevjernik približi Vatri, otvorit će se njena vrata i zatim će ući u nju zauvijek: **"Oni koji nisu vjerovali u gomilama će u Džehennem biti natjerani, i kad do njega dođu, kapije će se njegove pootvarati i čuvari njegovi**

će ih upitati: 'Zar vam nisu dolazili vaši poslanici, koji su vam ajete Gospodara vašeg kazivali i opominjali da ćete ovaj vaš Dan doživjeti?' - 'Jesu' - reći će oni – "ali još je davno određeno da će nevjernici kažnjeni biti" (Ez-Zumer, 71). Nakon što će priznati, bit će im rečeno: **"'Ulazite na džehenemske kapije, vječno ćete u njima boraviti!' Grozna li prebivališta onima koji su se oholili!" (Ez-Zumer, 72).** Zatim će se nevjernicima ova vrata zatvoriti tako da neće ostati nade da izađu iz njih, kao što kaže Allah: **"A oni koji ne vjeruju u dokaze Naše, oni će biti – nesretnici; iznad njih će vatra zatvorena biti" (El-Beled, 19-20).**

Ibn Abbas, r.a., veli: **"'vatra zatvorena',** odnosi se na zatvorena vrata".

Uzvišeni Allah u suri El-Humeze kaže:

"Teško svakom klevetniku podrugljivcu; koji blago gomila i prebrojava ga; i misli da će ga blago njegovo besmrtnim učiniti! A ne valja tako! On će sigurno biti bačen u Džehennem! A znaš li ti šta je Džehennem? Vatra Allahova razbuktana; koja će do srca dopirati. Ona će iznad njih biti zatvorena. Plamenim stubovima zasvođena" (El-Humeze).

Uzvišeni Allah obavijestio nas je da će se vrata Džehennema zatvoriti njegovim stanovnicima. Ibn Abbas, r.a., kaže: **"Plamenim stubovima zasvođena"**, tj. njegova su vrata (Džehennema) dugačka. Atija, r.a., veli: "To su vrata od željeza". Mukatil, rahimehullah, rekao je: "Njima će vrata biti zatvorena, zatim će se pojačati željeznim stubovima toliko da će se vrućina i gustina vatre vratiti do njih." Vrata Džehennema mogu se otvarati i zatvarati i prije Kijametskog dana. Muhammed, s.a.v.s., rekao je da se vrata Vatre zatvaraju u mjesecu Ramazanu. Prenosi Ebu Hurejra, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Kada nastupi mjesec ramazan, otvaraju se vrata Dženneta, zatvaraju se vrata Džehennema i vežu se (u okove) šejtani i nevjernici džinni."

Prenosi Tirmizi od Ebu Hurejre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Kada nastupi prvi dan ramazana, vežu se šejtani i nevjernici džinni (okovima), zatvaraju se vrata Džehennema i ne otvaraju se niti jedna njegova vrata, otvaraju se vrata Dženneta i ne zatvaraju se niti jedna njegova vrata."

PETA TAČKA

Gorivo Džehennema

Kamenje i nevjernici bit će gorivo u Džehennemu, zato što je Uzvišeni Allah rekao: **"O vi koji vjerujete, sebe i porodice svoje čuvajte od vatre čije će gorivo ljudi i kamenje biti..." (Et-Tahrim, 6)**, i u drugom ajetu: **"...onda se čuvajte vatre za nevjernike pripremljene, čije će gorivo biti ljudi i kamenje" (El-Bekare, 24).**

Ljudi za koje je zapaljena i pripremljena vatra nevjernici su i mnogobošci, dok kamen koji će biti gorivo u Džehennemu, Allah najbolje zna njegovu kakvoću. Neki od prvih učenjaka rekli su da je to kamenje sulfur. Abdullah ibn Mesud, r.a., je rekao: "To kamenje je sulfur, Allah ga je stvorio na nebu ovoga svijeta kada je stvarao nebesa i zemlju i pripremio ga za nevjernike". Iste riječi rekli su Ibn Abbas, Mudžahid i Ibn Džurejdž, radijallahu anhum.

Ako je ova izreka uzeta od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i mi ćemo je prihvatiti, ali ukoliko je samo mišljenje učenjaka koje je zasnovano na njihovom poznavanju osobina kamenja, ne možemo se osloniti na njega zato što postoji kamenje čije je gorenje jače od sulfura. Ranije se govorilo da sulfur posjeduje neke osobine koje ne posjeduje ostalo kamenje, i možda su upravo zbog toga rekli da je ono gorivo u Džehennemu. Ibn Redžeb veli: "Većina komentatora Kur'ana misli da se to kamenje odnosi na sulfur. Kaže se da ono posjeduje pet osobina koje ne posjeduju ostale vrste kamenja: brzo se pali, širi neprijatan miris, daje puno dima, lijepi se jako za tijelo i razvija visoku temperaturu dok gori." Međutim, Allah može da stvori takvu vrstu kamenja koja će nadmašiti osobine sulfura, mi smo uvjereni da je ono koje se nalazi na drugom svijetu drukčije od onoga koje postoji na ovom svijetu.

Kamenje koje će gorjeti u džehenemskoj vatri jeste i kamenje koje je bilo obožavano: **"I vi, i oni kojima se, pored Allaha, klanjate - bit ćete gorivo u Džehennemu, a u njeg ćete doista ući. Da su oni bogovi, ne bi u njeg ušli, i svi će u njemu vječno boraviti" (El-Enbija, 98-99).**

"Bit ćete gorivo u Džehennemu", tj. njen ogrjev i drveće kojim se loži. Dževheri je rekao: "Sve ono čime se loži džehenemska vatra ili njeno grotlo, to je njeno gorivo", a Ebu Ubejda kaže: "Sve što baciš u vatru, to je njeno gorivo."

ŠESTA TAČKA

Oštra vrućina Džehennema

i mnoštvo dima i žara

Uzvišeni Allah kaže: **"A oni nesrećni - ko su nesrećni?! Oni će biti u vatri užarenoj i vodi ključaloj; i u sjeni dima čađavog; u kojoj neće biti svježine ni ikakve dobrine" (El-Vakia, 41-44).** Ovi ajeti obuhvataju stvari kojima se ljudi na ovom svijetu osvježavaju i ublažuju vrućinu, a to su: voda, vazduh (vjetar) i hlad. (Ajeti spominju da ove stvari neće biti od koristi stanovnicima Vatre zato što je vazduh Džehennema "es-semum", vazduh (vjetar) koji je veoma vruć, voda Džehennema je "el-hamim", voda koja ključa, i hladovina u Džehennemu je "el-jahmum", hladovina od dima koju proizvodi jaka vatra).

Kao da nam je Uzvišeni Allah u navedenim ajetima dočarao užas nesretnika, stanovnika Džehennema, a u drugim ajetima dočarao užas same vatre: **"... a onaj u koga njegova djela budu lahka; boravište će mu bezdan biti. A znaš li ti šta će to biti? Vatra užarena!" (El-Kari'a, 8-11).**

Hladovina o kojoj govori ajet: **"...i u sjeni dima čađavog"** jeste hladovina koju proizvodi vatra. Ljudi vole hladovinu i odmaraju se ispod nje, dok ova, džehenemska hladovina nije svježa, već vatrena.

Kur'an na drugom mjestu opisuje džehenemsku hladovinu od dima koju proizvodi njegova vatra: **"...idite prema dimu u tri plama razdvojenom; koji hlada neće davati i koji od plamena neće zaklanjati. On će bacati iskre kao kule; kao da su kamile riđe" (El-Murselat, 30-33)**. Ovi ajeti govore da se dim, koji se podiže iz vatre, dijeli na tri ogranka zbog njegove veličine i od njega se osnivaju hladovine, ali one nisu osvježavajuće, niti štite od plamena. Žeravica koju baca vatra veličine je ogromnih tvrđava i velikih stada lijepih deva.

Uzvišeni Allah, govoreći o jačini vatre i stepenu njenog utjecaja na onoga koji se njome kažnjava, kaže: **"U Sekar ću Ja njega baciti - a znaš li ti šta je Sekar? Ništa on neće poštedjeti, kože će crnim učiniti..." (El-Muddessir 26-29)**. Ta vatra jede sve, uništava sve, ne ostavlja ništa iza sebe, gori kože, dopire do kosti, topi svaku stvar unutar tijela i dopire do srca.

Muhammed, s.a.v.s., obavijestio nas je da: "Naša vatra (vatra ovoga svijeta) jeste sedamdeseti dio džehenemske vatre..."

Intenzitet džehenemske vatra ne smanjuje se vremenom. Uzvišeni Allah kaže: **"...pa trpite, mučenje ćemo vam sve gorim učiniti" (En-Nebe, 30)**, i u drugom ajetu: **"... boravište njihovo bit će Džehennem; kad god mu plamen jenja, pojačat ćemo im oganj" (El-Isra, 97)**. Zbog ovog, nevjernici neće nikada osjetiti mir, niti će im se bolovi smanjiti dok budu kažnjavani: **"...zato im se patnja neće olakšati niti će im iko u pomoć priteći" (El-Bekare, 86)**.

Vatra se svakoga dana pali, kako se spominje u hadisu kojeg prenosi Muslim od Amra ibn Abeseha: "Klanjaj sabahski namaz, zatim nemoj klanjati sve dok ne iziđe sunce i uzdigne se (koliko jedno koplje), zato što ono izlazi između dva roga šejtana, tada nevjernici njemu čine sedždu, zatim klanjaj kada hladovina bude kao jedno koplje zato što je namaz u to doba vrijedan (radi se o salatu-duha – duha-namaz), zatim nemoj klanjati zato što se u to doba pali Džehennem, a kada se pojavi hladovina, klanjaj."

Ebu Hurejra, r.a., prenosi da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Kada vrućina bude jaka, zakasnite s klanjanjem podnevskog namaza dok vrijeme malo osvježi, zato što je velika vrućina od džehenemskog vjetra."

Vatra će se, također, zapaliti na Kijametskom danu kada će čekati njene stanovnike: **"...i kada se Džehennem raspali; i kada se Džennet približi" (Et-Tekvir, 12-13)**.

SEDMA TAČKA

Džehennem gleda i govori

Onaj koji bude čitao tekstove Kur'ana i sunneta koji opisuju Džehennem naići će na jedno stvorenje koje gleda, govori i žali se. U Kur'anu se opisuje kako ono izdaleka gleda njegove stanovnike, kada se oni okrenu prema njemu, tog trenutka pustit će užasan krik koji predstavlja stepen njegove srdžbe i mržnje prema njima (nevjernicima). Uzvišeni Allah kaže: **"Kad od njih (vatra) bude udaljena toliko da je mognu vidjeti, čut će kako gnjevna ključa i od bijesa huči" (El-Furkan, 12)**. Ibn Džerir prenosi od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Odredit će se čovjek za Džehennem, a njegova će se vatra udaljiti od njega i uviti oko sebe. Tada će je Milostivi pitati: **'Šta je s tobom?'** On (Džehennem) će odgovoriti: 'On traži utočište (Tebi) od mene'. Allah će reći: **'Pustite Mog roba'**. Zatim će se odrediti čovjek za Džehennem i reći će: 'Gospodaru moj, ja nisam tako mislio o Tebi', a Allah će ga pitati: **'A šta si ti mislio?'** Odgovorit će: 'Ja sam mislio da ćeš me obuhvatiti Svojom milošću'. On će reći: **'Pustite Mog roba'**. Zatim će se odrediti čovjek za Džehennem, a njegova će se vatra povećati kao rikanje mazge za devom i puhnut će još jednom, a tada neće ostati niko, a da se ne uplaši od toga."

Prenose Imam Ahmed i Tirmizi od Ebu Hurejre, radijallahu anhum, da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Na Kijametskom danu iz Džehennema će izaći jedan plamen (dio vatre u formi ljudskog vrata) koji će imati oči koje gledaju, uši koje slušaju i jezik koji govori, i reći će: 'Ja sam poslan za tri osobe: za svakog nevjernika inadžiju, za svakoga koji je obožavao drugog mimo Allaha i za skulptore'."

OSMA TAČKA

IBN OMER, R.A., SANJAO JE DŽEHENNEM

Buhari i Muslim prenose od Ibn Omera, r.a., da je rekao: "Sanjao sam da su mi se približila dva meleka, držali su u rukama željezne bičeve, a zatim sam susreo drugog meleka koji mi je rekao: "Ne boj se, ti si dobar čovjek, samo bi trebao klanjati više u toku noći." Zatim su hodali pored mene sve dok me nisu doveli do ispred Džehennema, tada sam primijetio da je on izgrađen od kamenja slična kamenju bunara, a između tog kamenja bilo je kamenja u obliku rogova (da bi se penjali i silazili), a između svaka dva kamena stajao je jedan melek sa željeznom kamšikom u ruci, a tu je bilo ljudi zavezanih okovima, njihove glave bile su okrenute naniže, ja sam prepoznao nekoliko muškaraca od Kurejšija (mnogobožaca), a zatim su se meleki s moje desne strane udaljili sa mnom. Ja sam ovaj događaj kazao Hafsi (njegova sestra, a Poslanikova žena), a ona je to ispričala Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., a on je rekao: "Abdullah (ibn Omer) je dobar čovjek."

DEVETA TAČKA

JE LI NEKO VIDIO DŽEHENNEM PRIJE SUDNJEG DANA?

Mnogobrojni tekstovi ukazuju nam da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., vidio Džehennem i da je vidio Džennet. U Sahihu Buharije i Muslima prenosi se od Abdullaha ibn Abbasa, r.a., da

je pri pomračenju Sunca, Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Vidio sam Džennet i htio sam otkinuti jedan grozd, a da sam ga uzeo, vi biste od njega jeli sve dok ovaj svijet postoji. Zatim sam vidio Vatru (Džehennem), i nisam vidio užasniju stvar od nje, i primijetio sam da su veći broj stanovnika u njemu žene."

U Sahihu Buharije prenosi se hadis Esme, r.a., da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Pokazan mi je Džennet i približen toliko da sam mogao otkinuti jedan grozd od njegovih grozdova i donijeti vam ga, i također mi je pokazana Vatra, sve dok nisam rekao: Gospodaru, zar sam i ja s njima? Tamo sam vidio ženu koju je grebala jedna mačka, upitao sam šta je s njom? pa mi rekoše: Ova žena je držala ovu mačku zatvorenu sve dok nije umrla od gladi, niti je ona hranila niti je puštala da se sama hrani hvatajući gmizavce i insekte po zemlji."

Ahmed u svom Musnedu prenosi hadis Mugire ibn Šube da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Približen mi je Džehennem sve dok nisam osjetio njegovu vrelinu na licu, pa sam u njemu vidio vlasnika štapa s kukom, vlasnika behire i vlasnicu mačke iz plemena Himjer."[1]

U Muslimovom Sahihu prenosi se od Džabira, r.a., da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Pokazani su mi Džennet i Džehennem. Džennet mi je približen toliko da sam htio da otkinem jedan grozd, i također mi je pokazana vatra tako da sam počeo da se vraćam unazad od straha da me ne dohvati. Pored ostalih stvari vidio sam jednu ženu iz plemena Himjer, bila je crna i visoka, bila je kažnjavana zbog mačke koju je vezala a nije je hranila, niti je pustila da jede od stvari na zemlji. U njoj sam vidio i Ebu Sumamu Omera ibn Malika kome je vatra varila crijeva."

[1]Vlasnik štapa s kukom je osoba koja je krala od hadžija pomoću štapa na kojem je imao kuku, i kada bi ga uhvatili, on bi se pravdao: "Nisam ja to ukrao, već se samo zakačilo na mojoj kuki." On će biti u Džehennemu oslonjen na svom štapu s kojim je krao i govorit će: "Ja sam lopov s kukom." Vlasnik behire: 'behira' je deva s probodenim ušima i takvu devu Arapi u predislamskom dobu nisu muzli niti su je čuvali, već je slobodno hodala. Spomenuta je u Kur'anu u suri El-Maida, ajet 103.

Ljudima se nakon smrti, u životu berzaha, pokazuje njihovo mjesto u Džennetu, ukoliko su vjernici, i njihovo mjesto u Džehennemu, ukoliko su nevjernici. Ovo smo objasnili dok smo govorili o berzahu (život poslije smrti).

DESETA TAČKA

UTJECAJ DŽEHENNEMA NA OVAJ SVIJET I NJEGOVE STANOVNIKE

Buhari u svom Sahihu prenosi od Ebu Hurejre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Požalio se Džehennem kod svoga Gospodara, govoreći: 'Bože moj, jedan moj dio pojeo je drugi'. Tada mu je Allah dozvolio da dva puta diše: jednom zimi i drugi put ljeti, a ti dahovi najjača su vrućina i hladnoća koje osjećate (tokom ljeta i zime)."

Buhari prenosi od Ebu Seida, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Hladite se namazom (od vrućine), zato što je velika vrućina od džehenemskog grotla."

IV
DŽEHENNEM JE VJEČAN I NEĆE NESTATI

Džehennem je vječan i neće nestati. Tahavi u svojoj knjizi Akide kaže: "Džennet i Džehennem stvoreni su i neće nestati (vječni su)." Ibn Hazm govori o suglasnosti čitavog ummeta o ovom pitanju. U svojoj knjizi El Milel ven Nihal kaže: "Svi pravci ummeta složili su se da Džennet i njegove blagodati nikada neće nestati, kao i Džehennem i njegova kazna, osim Džehma ibn Safvana." On u svojoj knjizi Meratibul Idžma (Kategorije konsenzusa) kaže: "Džehennem je hak (istina), on je kuća kazne koje neće nestati, niti će njegovi stanovnici nestati, oni će tamo biti zauvijek." Tekstovi koji dokazuju da je Džehennem vječan mnogoborojni su, kasnije ćemo navesti neke od njih. Dovoljno nam je to što ga je Allah nazvao Darul-huld (Vječna kuća).

Mišljenje ehli-sunneta jeste da je Džehennem vječan, da neće nestati i da će njegovi stanovnici ostati vječno u njemu. Iz njega će izaći jedino grešnici iz redova vjernika (koji su vjerovali u Allahovu jednoću), dok će nevjernici i mnogobošci tamo ostati zauvijek.

Oni koji tvrde da će Džehennem nestati

Sedam je sekti koje su se suprotstavile ispravnom mišljenju o ovom pitanju, a one su sljedeće:

1. džehmijje: Oni tvrde da će Džennet i Džehennem nestati. Imam Ahmed, rahimehullah, dokazao je neistinitost njihovog vjerovanja u svojoj knjizi Er-Reddu alez-Zenadik (Odgovor zalutalima), navodeći u njoj tekstove koji dokazuju da oni neće nestati;

2. havaridži i mutezile: Oni tvrde da svako ko uđe u Džehennem, iako vjeruje u Allahovu jednoću, ostat će u njemu zauvijek. Havaridži misle da takva osoba nije niti vjernik niti nevjernik (el-menziletu bejnel menziletejn). Kao takav smatra se na ovom svijetu, dok će na budućem ući u Džehennem zauvijek. Mi smo već spomenuli da će oni koji budu vjerovali u Allahovu jednoću izaći iz Džehennema (iako će u njemu provesti dugo vremena);

3. jevreji: Oni misle da će provesti u Džehennemu određeno vrijeme, a zatim će biti zamijenjeni drugim ljudima. Uzvišeni je Allah rekao istinu o ovom pitanju sljedećim riječima: **"Oni** (jevreji) **govore: 'Vatra će nas doticati samo neko vrijeme.' Reci: 'Da li ste o tome dobili od Allaha obećanje - jer, Allah će sigurno ispuniti obećanje Svoje - ili na Allaha iznosite ono što ne znate?' A nije tako! Oni koji budu zlo činili i grijesi njihovi ih budu sa svih strana stigli, oni će stanovnici Džehennema biti i u njemu će vječno ostati"** (**El-Bekare, 80-81**), i u suri Ali Imran: **"...zato što** (jevreji) **govore: 'Vatra nas neće pržiti već samo nekoliko dana', - a laži koje izmišljaju u vjerovanju njihovom obmanjuju ih" (Ali Imran, 24).**

U tumačenju ovih ajeta Ibn Abbas, r.a., kaže da jevreji misle da će biti kažnjavani samo četrdeset dana, onoliko koliko su obožavali tele u vrijeme Musaa, alejhis-selam, i da će zatim biti pošteđeni.

Ibn Džerir spomenuo je u svom Tefsiru da je Sudijj rekao: "Jevreji su rekli: 'Allah će nas ostaviti u Džehennemu samo četrdeset dana, a kada njegova vatra pojede naše grijehe, pozvat će nas jedan pozivač riječima: 'Izvadite iz njega svakog osunećenog od Israilovih sinova', i zbog toga nam je naređeno da se sunetimo.'" Oni su rekli: "Niko od nas neće ostati u Vatri, svi ćemo izići iz nje."

Ibn Abbas, r.a., veli: "Kada oni (jevreji) budu izgurani kroz vrata Džehennema i počnu se kažnjavati sve dok ne stignu do drva zakum (drvo užasa u Džehennemu spomenuto u Kur'anu), ispunit će se broj dana koji su oni spomenuli, i tada će im čuvar Sekara (jedan od Džehennema) reći: 'Vi ste mislili da vas vatra neće pržiti duže od nekoliko dana, sada su ti dani prošli, ali vi ćete u njemu ostati zauvijek', i tada će Džehennem početi da ih kažnjava jačom kaznom";

4. Ibn Arebi: Vođa Ittihadija (oni koji smatraju da je čovjek u svemu sjedinjen s Bogom). On je tvrdio da će stanovnici Džehennema biti kažnjavani u njemu jedan vremenski period, a zatim će se njihovi osjećaji pretvoriti u vatru tako da će oni u njemu osjećati užitak kao rezultat njihovog sjedinjenja s vatrom. Ibn Hadžer kaže: "Ovo je mišljenje nekih obmanutih koji pripadaju tesavvufu";

5. Oni koji misle da će njegovi stanovnici izaći iz njega, dok će Džehennem zauvijek ostati u stanju u kojem jeste i neće nestati;

6. Ebu Huzejl el-A'laf: On je jedan od mutezilitskih imama. On misli da će život stanovnika Vatre prestati i da će se oni pretvoriti u skamenjena tijela koja se neće pomicati niti će osjećati bol. On je ovo rekao zato što je vjerovao da sve stvorene stvari (koje imaju svoj početak) ne mogu biti vječne. On se suprotstavio jasnim tekstovima bazirajući se na nesuvisle logičke pretpostavke.

7. Mišljenje onih koji kažu da će Allah izbaviti iz njega onoga koga On bude želio, da će ga zatim ostaviti jedan vremenski period i da će iza toga nestati, zato što je On odredio vrijeme kada će Džehennem nestati.

Ovo mišljenje zastupaju Ibn Tejmijja i njegov učenik Ibnul-Kajjim el-Dževzijj.

Islamska ulema u nekoliko navrata pisala je o ovom pogrešnom stavu, a Ibn Hadžer el-Askalani o tome kaže: "Ovom mišljenju

naginju neki savremenici, potvrđujući to s nekoliko različitih aspekata, međutim takav stav je odbačen i neprihvaćen, a najbolje je to pojasnio učenjak Subki, koji je dao izdašno pojašnjenje."[1]

Siddik Hasen Khan je rekao: "Šejh Meri el-Hanbeli napisao je poslanicu[2] u kojoj, u poglavlju upućenom imamu Muhammedu ibn Ismailu el-Emiru i kadiji i mudžtehidu Muhammedu ibn Aliju eš-Ševkaniju, uvjerava ih u vječnost Dženneta i Džehennema i vječnost stanovnika u njemu.

Ovdje želimo pojasniti neke stvari:

prvo: da je ovo mišljenje neispravno iako su njemu pribjegla dva velika učenjaka u islamu, a učenjak Ibn Tejmijja i njegov učenik Ibn Kajjim el-Dževzijj podučili su nas da je ljubav prema istini preča od ljubavi prema ljudima. Mnogobrojni su dokazi o neispravnosti ovog stava u Kur'anu i sunnetu, koji govore o vječnosti džehenemske vatre, a to su izričiti i veoma jasni dokazi. Spomenuli smo i to da se ulema složila da su Džennet i Džehennem vječni;

drugo: ne trebamo ni u kojem slučaju kuditi Ibn Tejmijju i njegovog učenika Ibn Kajjima zbog ovog njihovog stava, iako su ih neki zbog ovoga proglasili nevjernicima a drugi teškim grešnicima, a nijedno od ovoga nije ispravno. Obojica su mudžtehidi koji će zbog svog idžtihada biti nagrađeni, a da su oni znali da je istina u nečem drugom do u onome što su oni tvrdili, oni bi tu istinu i slijedili, a tvrdnja da se oni koji imaju ovakav stav trebaju proglasiti nevjernicima dovodi do situacije da se nazivaju nevjernicima i kafirima prvaci ovog ummeta u čije se vodstvo uopće ne sumnja. Naprimjer, Omer ibn Abdul-Aziz, r.a., tvrdio je da putnik (musafir) koji ne nađe vode za abdest, ne treba se abdestiti niti klanjati, a čitava islamska ulema složila se suprotno njegovom mišljenju. Imam Malik smatrao je da 'Bismillahir-Rahmanir-Rahim' nije ajet iz Kur'ana a čitav islamski ummet složio se da je ono što je među dvije korice

[1] Knjiga na koju Askalani ovdje ukazuje je "الاعتبار ببقاء الجنة و النار" pisca Tekjuddina Ali ibn Abdulbakija es-Sibkija eš-Šafiijja, preselio ٧٥٦ po hidžri.
[2] "توفيق الفريقين على خلود أهل الدارين".

Kur'an. Također, neki su učenjaci tvrdili da se iman ne povećava i ne smanjuje iako za to nalazimo čvrste dokaze u Kur'anu i sunnetu;

treće: trebamo napomenuti da Ibn Tejmijja i Ibn Kajjim imaju izjavu u kojoj kažu da džehenemska vatra nikada neće nestati. U knjizi Medžmu'ul Fetava (18/307) prenosi se od Ibn Tejmijje gdje on odgovara na pitanje i kaže: "Prvaci ummeta, njihovi imami i ostali iz ehli-sunneta slažu se da neka stvorenja neće nestati u potpunosti, kao što su Džennet, Džehennem, Arš itd. Da će nestati sva stvorenja rekli su samo neki apologeti novotari, kao što je Džehm ibn Safvan i oni koji su se složili s njim od mutezila i nekih drugih. Ovo mišljenje nema osnove i proturječi Allahovoj knjizi, sunnetu Allahovog Poslanika i jednoglasnom mišljenju prvaka ovog ummeta i njihovih imama";

četvrto: neki od dokaza, kojima su Ibn Tejmijja i Ibn Kajjim el-Dževzijj došli do stava o nestanku Džehennema, nisu vjerodostojni, a oni koji su preneseni vjerodostojnim putem nisu izričiti, već se može shvatiti iz njihovog konteksta da se to ne odnosi na nestanak džehenemske vatre općenito, već nestanak vatre kojom će biti kažnjavani grešnici iz redova monoteista. Sanani je u svojoj poslanici replicirao mišljenju Ibn Tejmijja i Ibn Kajjima el-Dževzijja.[1]

Jedan od onih koji su se suprotstavili ovakvom mišljenju jeste i imam Kurtubi u svom djelu Tezkireh, gdje je on donio dokaze koji potvrđuju stav da su Džennet i Džehennem vječni, te da će smrt biti zaklana u prostoru između njih, a zatim će se reći: "O stanovnici Dženneta, vječnost nema smrti, o, stanovnici Džehennema, vječnost nema smrti." Zatim je rekao: "Ovi vjerodostojni hadisi, govore o vječnosti stanovnika Dženneta i Džehennema, a ne o nekom određenom roku ili vremenu, koji će neprestano i vječno bez prisustva smrti i života, bez mira i spasa u njima boraviti.

Zatim je nastavio s odgovorom onima koji tvrde da je Džehennem prolazan, ukazujući da će nestati vatra kojom će privremeno gorjeti

[1] Riječ je o poslanici "رفع الأستار لإبطال أدلة القائلين بفناء النار"

grešnici iz redova muslimana monoteista. On veli: "Ko kaže da će oni (džehenemlije) izaći iz njega, i da će Vatra u cijelosti ostati pusta, te da će nestati i iščeznuti, izlazi iz okvira razumnog, suprotno je onom s čime je došao Poslanik, s.a.v.s., i na čemu su učenjaci ehli-sunneta i pravedni vladari... nego će se isprazniti Džehennem, a to je onaj najmanjeg stepena, onaj u kome će boraviti grešnici iz redova muslimana monoteista, to je Džehennem na čijoj ivici raste rikula."[1][2] Fadl ibn Salih el-Meafirij veli: "Bili smo jednog dana kod Malika ibn Enesa, r.a., pa nam je rekao da se raziđemo. Kada je omrknulo mi se vratismo njemu, pa nam reče: 'Rekao sam vam da se razidete zato što mi je došao neki čovjek iz Šama radi nekakve mesele (fikhskog pitanja), pa mi je rekao: 'O Ebu Abdullah, šta misliš o jelu rikule, jer se priča da ona raste na ivici Džehennema?' Ja mu odgovorih: 'Nema ništa loše u tome.' A on mi odgovori: 'Ostavljam te u amanet Allahu i neka je Njegov mir na tebe."' Ovu priču spominje El-Hatib Ebu Bekr Ahmed. Dok Ebu Bekr el-Bezzar prenosi od Amra ibn Mejmuna, a on od Abdullaha ibn Amra ibn Asa da je rekao: "Doći će vrijeme kada će vjetar pokucati na vrata Džehennema, a u njemu neće biti nikog, od vjernika monoteista." Ovako se prenosi merfu od Abdullaha ibn Amra, i u njemu se ne spominje Allahov Poslanik, s.a.v.s.

[1]Vrsta salate, potočarka, divlji kupus.

[2]Za ovu tvrdnju nema čvrst dokaz, kao da je pisac hteo ukazati na određenu vlažnost vatre u kojoj će boraviti grešnici iz redova muslimana monoteista, do te mjere da će na njenim ivicama niknuti nekakvo bilje.

V

STANOVNICI DŽEHENNEMA I NJIHOVA ZLODJELA

PRVA TAČKA

Definicija njegovih vječnih stanovnka

Stanovnici Džehennema, koji će u njemu ostati zauvijek, koji neće biti izbavljeni iz njega i koji neće nestati, nevjernici su i mnogobošci. Uzvišeni Allah kaže:

"...a oni koji dokaze Naše budu poricali, i od njih se budu oholo okretali, bit će stanovnici u vatri, u njoj će vječno ostati" (El-E'raf, 36);

"Da su oni bogovi, ne bi u njega ušli, i svi će u njemu vječno boraviti" (El-Enbija, 99);

"A nevjernike čeka vatra džehenemska, oni neće biti na smrt osuđeni, i neće umrijeti, i neće im se patnja u njemu ublažiti..." (Fatir, 36);

"Oni koji ne vjeruju i koji kao nevjernici umru – zaslužuju, doista, prokletstvo Allahovo i meleka i svih ljudi; u njemu će vječno ostati, a patnja njihova neće jenjavati, niti će im se odlagati" (El-Bekare, 160-161);

"Zar oni ne znaju da onoga koji se suprotstavlja Allahu i Poslaniku Njegovu čeka vatra džehenemska, u kojoj će vječno ostati? To je ruglo veliko!" (Et-Tevbe, 63);

"Mnogobošci nisu dostojni da Allahove džamije održavaju kad sami priznaju da su nevjernici. Djela njihova će se poništiti i u vatri će vječno ostati" (Et-Tevbe, 17).

Oni će, dakle, u njemu biti vječno, a kaznu u vatri Allah je opisao kao vječitu, što najviše odgovara riječima **'azabel huldi'** (vječna kazna). On kaže: **"Zaželjet će oni da iz vatre izađu, ali im iz nje neće izlaska biti, za njih će biti patnja neprestana" (El-Maida, 37)**, i u drugom ajetu: **"Zatim će se reći onima koji su se prema sebi ogriješili: 'Iskusite patnju vječnu; zar se kažnjavate više nego što ste zaslužili?'" (Junus, 52).**

Buhari prenosi od Ibn Omera, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Kada dženetlije uđu u Džennet i kada džehenemlije uđu u Džehennem, između njih će se podići jedan pozivač koji će reći: 'O stanovnici Džehennema, nema smrti za vas, i vi, o stanovnici Dženneta, nema smrti ni vama, u njima ćete biti vječno.'"

Ebu Hurejra, također, prenosi da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Bit će rečeno stanovnicima Dženneta: 'O stanovnici Dženneta, nema smrti za vas', i bit će rečeno stanovnicima Džehennema: 'O stanovnici Džehennema, tu ćete biti vječno i nećete umrijeti'."

Ovo će biti rečeno kada smrt bude zaklana, onako kako stoji u hadisu koji prenosi Ibn Omer, r.a.: "Kada stanovnici Dženneta uđu u Džennet, a stanovnici Džehennema u Džehennem, bit će dovedena smrt (u obliku ovna) između Dženneta i Džehennema, bit će zaklana, a jedan će glas reći: 'O stanovnici Dženneta, nema više smrti za vas! O stanovnici Džehennema, nema više smrti za vas!' Tada će se stanovnicima Dženneta povećati radost u kojoj će biti, dok će se stanovnicima Džehennema još više povećati srdžba u kojoj će biti."

Muslim u svom Sahihu prenosi od Ebu Seida, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Na Kijametskom danu smrt će biti dovedena između Dženneta i Džehennema, a ona će naličiti ovnu sive boje, i bit će rečeno: 'O stanovnici Dženneta, da li prepoznajete ovu stvar?' Oni će pogledati i reći: 'Da, to je smrt!'"

Rekao je Muhammed, s.a.v.s.: "Zatim će biti rečeno: 'O stanovnici Džehennema, da li vi prepoznajete ovu stvar?' Oni će pogledati i reći: 'Da, to je smrt!' Tada će biti naređeno da se ona zakolje." Muhammed, s.a.v.s., rekao je: "Zatim će biti rečeno: 'O stanovnici Dženneta, tu ćete biti vječno i smrti više nema.'" Potom je Allahov Poslanik proučio sljedeći ajet: **"I spomeni ih na dan tuge kada će biti s polaganjem računa završeno, a oni su ravnodušni bili i nisu vjerovali" (Merjem, 39).**

Tirmizi prenosi od Ebu Seida, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Kada nastupi Kijamet, smrt će se postaviti između Dženneta i Džehennema, ona će naličiti ovnu sive boje i gledat će u njih (u stanovnike Dženneta i Džehennema), i bit će zaklana, a kada bi neko umro od radosti, umrli bi stanovnici Dženneta, a kada bi neko umro od tuge, umrli bi stanovnici Džehennema."

Džehennem je boravište nevjernika i mnogobožaca

Nevjernici i mnogobošci vječno će biti u Džehennemu, on će za njih biti boravište i dom, isto što će Džennet biti za vjernike. Uzvišeni Allah kaže:

"...Džehennem će njihovo boravište postati, a grozno će prebivalište nevjernika biti" (Ali Imran, 151);

"...prebivalište njihovo bit će Džehennem, zbog onoga što su radili" (Junus, 8);

"I zar nevjernicima nije mjesto u Džehennemu?" (El-Ankebut, 68).

Džehennem će biti boravište nevjernika, dakle, on će preuzeti brigu o njima. Uzvišeni Allah kaže: **"...vatra će biti prebivalište vaše, ona baš vama odgovara, a užasno je ona boravište!" (El-Hadid, 15).**

Džehennem je loš dom i boravište. Allah kaže: **"Njemu (nevjerniku) je dosta Džehennem, a on je, doista, grozno boravište" (El-Bekare, 206).** U drugom ajetu stoji: **"A one koji budu zlo činili čeka najgore prebivalište: Džehennem, u kojem će gorjeti; a grozne li postelje!" (Sad, 55-56).**

Oni koji pozivaju u Džehennem

Oni koji propovijedaju neispravna načela, zalutale pravce koji su protivni Allahovim zakonima i pozivači koji su vjerovali u lažne ideologije i pozivali u njih, bit će stanovnici Džehennema:

"Oni zovu u Džehennem..." (El-Bekare, 221);

"A bili smo ih učinili vođama koji su pozivali u ono zbog čega se ide u vatru..." (El-Kasas, 41).

Jedan od njih je i šejtan:

"Zar i onda kad ih šejtan poziva na patnju u ognju?!" (Lukman, 21);

"On (šejtan) poziva pristaše svoje da budu stanovnici u vatri" (Fatir, 6).

Oni koji na ovom dunjaluku budu pozivali u vatru, na Sudnjem danu vodit će narode i njihove sljedbenike u Džehennemu. Naprimjer, faraon: **"Na Sudnjem danu on** (faraon) **će svoj narod predvoditi i u vatru ga uvesti..."** (Hud, 98).

Oni koji pozivaju na zlo, koji pozivaju u vjerovanja i načela suprotna islamu, jesu oni koji pozivaju u Džehennem, zato što jedini put koji spašava od Džehennema i vodi u Džennet jeste put vjerovanja u Allaha i islamsku vjeru: **"O narode moj, šta je ovo, ja vas pozivam da vas spasim, a vi mene pozivate u vatru..."** (El-Mu'min, 41). Ovog čovjeka je njegov narod pozivao u faraonovu vjeru, u njegov kufr i širk, dok je on pozivao Allahovoj vjeri i Njegovoj jednoći. Allah je vjernicima zabranio vjenčavanje s mnogoboškinjama i zabranio vjernicama vjenčavanje s mnogobošcima (nevjernicima), zato što su nevjernici oni koji pozivaju u Džehennem: **"Ne ženite se mnogoboškinjama dok ne postanu vjernice; uistinu je robinja vjernica bolja od mnogoboškinje, makar vam se i sviđala. Ne udavajte vjernice za mnogobošce dok ne postanu vjernici; uistinu je rob vjernik bolji od mnogobošca, makar vam se i dopadao. Oni zovu u Džehennem, a Allah, voljom Svojom, nudi Džennet i oprost, i objašnjava ljudima dokaze Svoje, da bi razmislili"** (El-Bekare, 221).

Najveća zlodjela onih koji će biti vječno u Džehennemu

Kur'an je opširno spomenuo i objasnio zlodjela onih koji su zaslužili da vječno borave u Džehennemu, a mi ćemo spomenuti glavne od njih:

1. Kufr (nevjerstvo) i širk (politeizam, idolopoklonstvo);

Uzvišeni Allah obavijestio nas je da će onima koji nisu vjerovali, kada budu ulazili u Vatru, biti rečeno: **"Allahova odvratnost prema vama kada ste, pozvani da vjerujete, ostali nevjernici - bila je, doista, veća od vaše odvratnosti sada prema sebi."** Zatim nam On objašnjava da je njihov vječni boravak u Džehennemu rezultat njihovog nevjerstva i širka: **"Onima koji nisu vjerovali doviknut će se: 'Allahova odvratnost prema vama kad ste, pozvani da vjerujete, ostali nevjernici - bila je, doista, veća od vaše odvratnosti sada prema sebi.' 'Gospodaru naš', - reći će oni – 'dva puta si nas usmrtio i dva puta si nas oživio; mi priznajemo grijehe naše, pa ima li ikakva načina da se izađe?' 'To vam je zato što niste vjerovali kad se pozivalo Allahu Jedinom, a vjerovali ste ako bi Mu se neko drugi smatrao jednakim! Odluka pripada jedino Allahu, Uzvišenom i Velikom'" (El-Mu'min, 10-12).**

Uzvišeni Allah kazuje nam da će čuvari Džehennema upitati nevjernike kada uđu u vatru: **"Zar nije niko dolazio da vas opominje?" "Jeste, dolazio nam je onaj koji nas je opominjao" - odgovorit će - "a mi smo poricali i govorili: 'Allah nije objavio ništa, vi ste u velikoj zabludi!'" (El Mulk, 8-9).** Oni su zaslužili Džehennem zato što su smatrali Poslanike lažnim i negirali ono što je bilo njima objavljeno...

Za one koji smatraju Knjigu (Objavu) lažnom, On kaže: **"I tako, eto, kazujemo ti neke vijesti o onima koji su bili i nestali, i objavljujemo ti od Sebe Kur'an. Ko za njega ne bude mario, na Sudnjem danu će doista teško breme ponijeti; Vječno će u muci ostati, a jeziv tovar će im na Sudnjem danu biti" (Ta-Ha, 99-101).**

Također, za one koji negiraju Knjigu (Objavu) i koji pripisuju Allahu druga, kaže: **"Oni koji poriču Knjigu i ono što smo poslali po poslanicima**

- saznat će posljedice toga; Kada s okovima o vratu i sindžirima budu vučeni; po ključaloj vodi, a zatim u vatri prženi; i potom upitani: 'Gdje su oni kojima ste se, a ne Allahu, klanjali?' – 'Izgubili su nam se iz vida', odgovorit će, 'ta mi se prije, ustvari, nismo nikome ni klanjali.' - Eto tako Allah ostavlja u zabludi nevjernike. To vam je zato što ste bez ikakva osnova na Zemlji bahati bili i što ste likovali. Ulazite kroz kapije Džehennema, u njemu ćete vječno ostati, a ružno je prebivalište oholih!" (El-Mu'min, 70-76).

Za nevjernike mnogobošce, koji su Gospodaru svih svjetova pripisivali druga, kaže: "...pa će i oni i oni koji su ih u zabludu doveli u njeg biti bačeni; i vojske Iblisove - svi zajedno. I oni će, svađajući se u njemu, govoriti: 'Allaha nam, bili smo, doista, u očitoj zabludi; kad smo vas s Gospodarem svjetova izjednačavali..." (Eš-Šu'ara, 94-98).

Za one koji su negirali Kijametski dan, kaže:

"Oni, čak, i čas oživljenja poriču, a Mi smo za one koji čas oživljenja poriču pripremili vatru razbuktalu..." (El-Furkan, 11);

"A ako se čudiš, pa - čudo su riječi njihove: 'Zar ćemo, zaista, kad zemlja postanemo, biti stvoreni ponovo?' Oni ne vjeruju u Gospodara svoga; na njihovim vratovima bit će sindžiri i oni će stanovnici Džehennema biti, u njemu će vječno ostati" (Er-Ra'd, 5);

"... boravište njihovo bit će Džehennem; kad god mu plamen jenja, pojačat ćemo im oganj. To će im biti kazna zato što u dokaze Naše nisu vjerovali i što su govorili: 'Zar kada postanemo kosti i prah, zar ćemo kao nova stvorenja, doista, biti oživljeni?'" (El-Isra, 97-98).

2. Neizvršavanje vjerskih propisa, nepriznavanje Kijametskog dana i nepridržavanje šerijatskih propisa;

Uzvišeni Allah obavještava nas da će stanovnici Dženneta pitati stanovnike Džehennema: "Šta vas je u Sekar dovelo?" "Nismo" - reći će - "bili od onih koji su molitvu obavljali; i od onih koji su siromahe hranili; i u besposlicu smo se s besposlenjacima upuštali; i Sudnji dan smo poricali; sve dok nam smrt nije došla" (El-Muddessir, 42-47).

3. Slijeđenje zalutalih imama, predsjednika kafira i načela koja oni postavljaju, a koja se suprotstavljaju Allahovoj vjeri i slijeđenju Poslanika, s.a.v.s.;

Uzvišeni Allah spominje ih u sljedećim riječima: "Mi smo im bili odredili loše drugove koji su im lijepim prikazivali ono što su uradili i ono što će uraditi, i na njima se obistinilo ono što je rečeno za narode, džinne i ljude koji su prije njih bili i nestali, doista su nastradali. Oni koji ne vjeruju govore: 'Ne slušajte ovaj Kur'an, nego pravite buku da biste ga nadvikali!' Zato ćemo Mi sigurno dati da nevjernici iskuse nesnosnu patnju, i kaznit ćemo ih najgorom kaznom za djela koja su počinili. To je kazna za Allahove neprijatelje, vatra u kojoj će im vječna kuća biti, kao naplata što su dokaze Naše stalno poricali" (Fussilet, 25-28).

Kada nevjernici uđu u vatru i ona se omota oko njihova lica, pokajat će se zato što nisu vjerovali u Allaha i Njegovog Poslanika i kazat će zbog čega su vjerovali njihovim nevjerničkim vođama: "Allah je nevjernike prokleo i za njih oganj razbuktali pripremio; u njemu će vječno i zauvijek boraviti, ni zaštitnika ni pomagača neće naći. Na dan kad se njihova lica u vatri budu prevrtala, govorit će: 'Kamo sreće da smo se Allahu pokoravali i da smo Poslanika slušali!' I govorit će: 'Gospodaru naš, mi smo prvake naše i starješine naše slušali, pa su nas oni s Pravog puta odveli'" (El-Ahzab, 64-67).

4. Nifak (dvoličnost);

Allah je dvoličnjacima obećao vatru, to je obećanje koje je On sam Sebi dao i neće ga prekršiti: "Licemjerima i licemjerkama i nevjernicima Allah prijeti džehenemskom vatrom, vječno će u njoj boraviti, dosta će im ona biti! Allah ih je prokleo, i njih čeka patnja neprekidna" (Et-Tevbe, 68). Allah nas je, također, obavijestio da je najniži stepen Džehennema pripremljen za dvoličnjake, a to je mjesto gdje je najjača vatra i najteža kazna: "Licemjeri će na samom dnu Džehennema biti ..." (En-Nisa, 145).

5. Oholost;

Oholost je osobina koju posjeduju svi stanovnici Vatre. Allah kaže: "...a oni koji dokaze Naše budu poricali, i od njih se budu oholo okretali, bit će stanovnici u vatri, u njoj će vječno ostati" (El-E'raf, 36).

Muslim prenosi od Ebu Hurejre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao da Džehennem kaže: "U mene će ući oholi i nepravedni", a u drugom predanju stoji: "Ja sam pripremljen za ohole i nepravedne." Allah mu je rekao: **"Ti si Moja kazna, u tebi ću kazniti koga želim."**

U Buharijevom, Muslimovom i Tirmizijevom Sahihu prenosi se od Harisa ibn Vahbia, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Hoćete li da vas obavijestim ko su stanovnici Dženneta?! To je svako, ko je slab (koji nema oholosti), onaj koji je umoran od ovog lažnog dunjaluka, ukoliko bi se zakleo na Allaha, odazvao bi mu se. Hoćete li da vam kažem ko su stanovnici Džehennema?! To su svi oni koji su nepravedni, tlačitelji i oholi." Ovo potvrđuje i Uzvišeni Allah u Kur'anu:

"...a danas sramnom patnjom bit ćete kažnjeni zato što ste se na Zemlji, bez ikakva osnova, oholo ponašali i što ste raskalašeni bili" (El-Ahkaf, 20);

"...onda će onome koji je obijestan bio; i život na ovom svijetu više volio; Džehennem prebivalište postati sigurno" (En-Nazi'at, 37-39).

Opća zlodjela koja vode u Džehennem

Šejhu-l-islama Ibn Tejmijja, Allah mu se smilovao, upitan je: "Šta su radili stanovnici Džehennema i Dženneta?" On je odgovorio: "Djela stanovnika Džehennema su: pripisivanje druga Uzvišenom Allahu (širk), negiranje poslanika, nevjerstvo, zavist, laganje, neispunjavanje obaveza, nemoralnost (zinaluk), varanje, kidanje rodbinskih veza, neodlazak u džihad (neučestvovanje u ratu na Allahovom putu), škrtost, neusklađenost onoga što se misli i govori, gubljenje nade u Allaha, sigurnost da varaju Allaha, gubljenje nade u nesreći, hvalisanje i oholost u blagodatima, neizvršavanje Allahovih obaveza, prelaženje preko Allahovih granica, gaženje Njegovih zabrana, strah od stvorenja i nemarnost prema Stvoritelju, rad samo da bi ih drugi vidjeli, suprotstavljanje

Kur'anu i sunnetu u vjerovanju i djelima, poštivanje stvorenja a suprotstavljanje Stvoritelju, fanatizam za praznim stvarima, ismijavanje Allahovih ajeta, nemarnost prema ispravnom, skrivanje stvari koje se trebaju obznaniti (kao što su znanje i svjedočenje), sihr, neposlušnost roditeljima, ubijanje nevinog čovjeka osim zbog pravde (kada čovjek po Allahovom zakonu zaslužuje smrt), trošenje imetka siročadi, kamata, bježanje s ratnog polja i optužba dobrih i čestititih vjernica da su počinile blud."

Allahov Poslanik, s.a.v.s., spomenuo je sve grijehe koji vode u Džehennem, pa se tako u hadisu koji prenosi Muslim od Ijada ibn Himara kaže da je Poslanik u svojoj dugoj hutbi, između ostalog, rekao: "... a stanovnici Džehennema su petero: slabić koji nema razuma, to su oni među vama, i prevarant koji ne pokazuje svoju pohlepu, ako mu se ko obrati on ga prevari, to je čovjek koji ne osvane i ne zanoći a da te ne prevari u tvojoj porodici ili imetku. Uz ovo je spomenuo i škrtost, laž i nemoral."

Neke osobe spomenute imenom koje se nalaze u Džehennemu

Nema sumnje da će mnogobošci i nevjernici u Džehennem. Uzvišeni Kur'an i Poslanik, s.a.v.s., obavijestili su nas o nekim osobama koje su u Džehennemu. Jedna od njih je faraon iz vremena Musaa, alejhis-selam: **"Na Sudnjem danu on (faraon) će svoj narod predvoditi i u vatru ga uvesti ..." (Hud, 98).** U Džehennemu su Nuhova i Lutova, alejhimas-selam, žene: **"Allah navodi kao pouku onima koji ne vjeruju ženu Nuhovu i ženu Lutovu: bile su udate za dva čestita roba Naša, ali su prema njima licemjerne bile - i njih dvojica im neće ništa moći kod Allaha pomoći, i reći će se: 'Ulazite vas dvije u vatru, s onima koji ulaze!'" (Et-Tahrim, 10).**

Među stanovnicima Džehennema jeste i Ebu Leheb (amidža Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem) i njegova žena: **"Neka propadne**

Ebu Leheb, i propao je! Neće mu biti od koristi blago njegovo, a ni ono što je stekao; ući će on sigurno u vatru rasplamsalu; i žena njegova koja spletkari; o vratu njenu bit će uže odličine usukane!" (Suretul-Mesed). Stanovnik Džehennema je i Amr Ibni Amir el-Huzai, koga je Muhammed, s.a.v.s., vidio kako je vadio svoja crijeva u Džehennemu. U Džehennemu su otmičar i ubojica Ammara. Prenosi Amr ibn As, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Otmičar i ubojica Ammara su u vatri."

NEVJERNICI IZ REDOVA DŽINNA SU U DŽEHENNEMU

Nevjernici džinni ući će u Džehennem isto kao nevjernici ljudi, zato što i džinni kao i ljudi, imaju odgovornost i obaveze: **"Džinne i ljude stvorio sam samo zato da Mi se klanjaju" (Ez-Zarijat, 56).**

Allah će na Kijametskom danu sakupiti sve ljude i džinne:

"A na Dan kada On sve sakupi: 'O skupe šejtanski, vi ste mnoge ljude zaveli!'" (El-En'am, 128);

"I tako mi Gospodara tvoga, mi ćemo i njih i šejtane sakupiti, zatim ćemo ih dovesti da oko Džehennema na koljenima kleče; a onda ćemo iz svake skupine izdvojiti one koji su prema Milostivome najdrskiji bili; jer mi dobro znamo one koji su najviše zaslužili da u njemu gore" (Merjem, 68-70).

Zatim će se reći nevjernicima iz tih redova: **"Ulazite u Džehennem s narodima, s džinnima i ljudima koji su prije vas bili i nestali!" (El-E'raf, 38).** U tom trenutku, oni će jedan na drugoga biti bacani u Džehennem: **"...pa će i oni i oni koji su ih u zabludu doveli u njemu biti bačeni; i vojske Iblisove - svi zajedno" (Eš-Šu'ara, 94-95).** Ovim će se obistiniti Allahova riječ da će napuniti Džehennem nevjernicima iz redova ljudi i džinna: **"I ispunit će se riječ Gospodara tvoga: 'Napunit ću, zaista, Džehennem džinnima i ljudima - zajedno!'" (Hud, 119)** itd.

DRUGA TAČKA

DEFINICIJA ONIH KOJI NEĆE VJEČNO BORAVITI U DŽEHENNEMU

Oni koji će ući u Džehennem i zatim izaći iz njega su ehlu-tevhid (oni koji vjeruju u Allahovu jednoću), koji Mu ne budu pripisivali nikoga za druga, ali su imali mnogo grijeha čija je težina veća od težine dobrih djela. Oni će ući u Džehennem i jedino Allah zna koliko će dugo u njemu boraviti, zatim će izaći iz njega putem posredništva posrednika i Allah će izvesti iz tog mjesta i ljude koji nisu učinili niti jedno dobro djelo.

GRIJESI ZBOG KOJIH ĆE SE BORAVITI U DŽEHENNEMU

Ovdje ćemo navesti neke, u različitim citatima, već spomenute grijehe zbog kojih će neki biti kažnjeni Džehennemom:

1. Sekte koje se suprotstavljaju sunnetu Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem;

Prenose Ebu Davud, Darimi, Imam Ahmed, Hakim i drugi od Muavije ibn Ebu Sufjana, r.a., da je rekao: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., jednom je ustao dok je bio među nama i rekao: 'Oni koji su bili ispred vas od ehlu-kitabija (sljedbenici Knjige, jevreji i kršćani) podijelili su se na sedamdeset i dvije skupine (sekte), a ovaj će se ummet (muslimani) podijeliti na sedamdeset i tri (sekte), od kojih će sedamdeset i dvije ući u Vatru, a jedna u Džennet, a to je džemaat (oni koji se drže džemata, ehli-sunnet vel-džemaat)."

Ovaj hadis je sahih, vjerodostojan. Za njega je El-Hakim rekao: "Lanci prenosilaca čvrst su dokaz za njegovu vjerodostojnost", a ovo mišljenje podržava i Ez-Zehebi, dok je šejhul-islam Ibn Tejmijja rekao: "Ovo je sahih, vjerodostojan i veoma poznat hadis-mešhur." Također, takvo mišljenje ima i Eš-Šatibi i Nasrudin el-Albani koji je sakupio njegove lance prenosilaca i rekao da nema sumnje da je ovaj hadis sahih, vjerodostojan.

Neki su odbacili dio hadisa "... od kojih će sedamdeset i dvije ući u Vatru." Jedan od njih je Siddik Hasen Khan koji u tome slijedi svog šejha Eš-Ševkanija, a prije njega tvrdili su da je ovaj dio hadisa daif i Ibn el-Vezir i Ibn Hazm, govoreći da će onih, od islamskog ummeta, koji će ući u Džennet biti malo, dok vjerodostojni hadisi svjedoče da će onih koji će ući u Džennet od našeg ummeta biti mnogo, njihov broj će dostići polovinu stanovnika Dženneta (ili možda i više).

Odgovor ovome dijeli se na više aspekata:

Prvi: podjela našeg ummeta na sedamdeset i tri sekte ne znači da će većina našeg ummeta ući u Vatru, zato što su većina njih ljudi koji ne pripadaju niti jednoj sekti. Veoma je malo onih koji su se podijelili i suprotstavili ehli-sunnetu vel-džemaatu u usporedbi s onima koji to nisu uradili;

Drugi: ne mora značiti da svako onaj ko se suprotstavi ehli-sunnetu vel-džemaatu u jednoj stvari, pripada sektama koje su protiv sunneta, već pod terminom sekte podrazumijevaju se oni koji su utemeljili njihove osnove i koje su odredili kao posebne sekte, i zbog njihovih osnova odbacuju većinu tekstova Kur'ana i sunneta, kao što su, naprimjer, havaridži, mutezili, rafidije (šiiti) i dr.

Oni koji kao osnovu uzimaju Kur'an i sunnet i pridržavaju ih se, iako se ne slažu u nekim stvarima s ehli-sunnetom, ne smatraju se sektom;

Treći: navedeni tekst dokazuje da će te sekte ući u Vatru, ali ne ukazuju da će ostati tamo zauvijek.

Također nam je poznato da su neke osobe iz tih sekti nevjernici, kao radikalne batinije, koji obznanjuju vjerovanje, a kriju nevjerstvo, ismailije, druzi, nusajrije itd.

Neki od njih suprotstavljaju se sunnetu (Poslanikovoj praksi) u velikim stvarima, ali to ih ne čini nevjernicima. Ovakvima se ne obećava da će ući u Džennet, njihova sudbina je u Allahovim rukama, ako On bude htio, oprostit će im, a ako ne bude htio, kaznit će ih. Oni će možda imati dobra djela koja će ih izbaviti iz Džehennema, ili možda budu spašeni nečijim posredništvom, ili će možda ući u Džehennem određeno vrijeme koje zna jedino Allah, a zatim izaći odatle nečijim posredništvom, ili milošću Milostivoga.

2. Oni koji ne budu činili hidžru;

Muslimanima nije dozvoljeno da ostanu u mjestima kufra (nevjernika) ukoliko postoji mjesto islama, posebno ukoliko se izlože smutnji (iskušenju) njihovim ostajanjem u tim mjestima. Allah nije primio opravdanje onih koji nisu učinili hidžru (s Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, iz Mekke u Medinu). On nas je obavijestio da meleki ukoravaju takvu vrstu ljudi u trenucima dok umiru i ne prihvataju njihovo opravdanje kada budu rekli da su bili potlačeni u takvim mjestima: **"Kad budu uzimali duše onima koji su se prema sebi ogriješili, meleki će upitati: 'Šta je bilo s vama?' – 'Bili smo potlačeni na Zemlji' – odgovorit će. 'Zar Allahova Zemlja nije prostrana i zar se niste mogli nekud iseliti?' - reći će meleki, i zato će njihovo prebivalište biti Džehennem, a užasno je on boravište. Samo nemoćnim muškarcima, i ženama, i djeci, koji nisu bili dovoljno snalažljivi i nisu znali puta"** (En-Nisa, 97-98). Dakle, Allah nije prihvatio opravdanje niti jednog od njih, osim onih koji ne budu našli način i put da učine hidžru u islamska mjesta.

3. Nepravedni vladari;

Uzvišeni Allah objavio je Šerijat (Svoj zakon) da bi ljudi bili pravedni i sudili po njemu: **"Allah zahtijeva da se svačije pravo poštuje, dobro čini, i da se bližnjima udjeljuje, i razvrat i sve što je odvratno i nasilje zabranjuje; da pouku primite, On vas savjetuje"** (En-Nahl, 90). On je zadužio vođe i

sudije da sude pravedno i zabranio im nepravdu: **"Allah vam zapovijeda da odgovorne službe onima koji su ih dostojni povjeravate i kada ljudima sudite da pravično sudite" (En-Nisa, 58).** Također, on je obećao Džehennem onima koji ne budu sudili pravedno. Prenosi Burejda ibnul-Husajb, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Postoje tri vrste sudija: jedan od njih će u Džennet a dva u Džehennem; u Džennet će onaj koji bude poznavao istinu i sudio prema njoj, dok će u Džehennem onaj koji je poznavao istinu, ali je činio nepravdu pri suđenju (sudio je nepravedno) i onaj koji je ljudima sudio bez znanja."

4. Laganje na Muhammeda, s.a.v.s.;

Veliki učenjak Ibn el-Esir u svojoj knjizi Džamiul-Usul spomenuo je nekoliko hadisa koji upozoravaju na laganje o Muhammedu, s.a.v.s. Prenose Buhari, Muslim i Tirmizi od Alije, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Nemojte lagati na mene, zato što onaj koji na mene slaže, ući će u Vatru", i hadis koji prenosi Buhari od Selema ibn Ekve'e, r.a., koji kaže: "Čuo sam Allahovog Poslanika s.a.v.s. da je rekao: 'Onaj koji kaže da sam rekao nešto što nisam rekao, neka sebi pripremi mjesto u Vatri'", i hadis koji prenose Buhari i Muslim od El-Mugire Ibni Šu'be, koji je rekao: "Rekao je Poslanik, s.a.v.s.: 'Slagati na mene nije isto kao slagati na nekoga od vas. Onaj koji bude slagao na mene namjerno, neka sebi pripremi mjesto u Vatri."

5. Oholost;

Jedan od velikih grijeha jeste oholost. Prenosi se od Ebu Hurejre, r.a., da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Uzvišeni je Allah rekao: **'Gordost je moja košulja i Velikost je moja, onaj koji Mi se bude suprotstavljao u jednoj od njih, bacit ću ga u Vatru'"**, a u drugom predanju stoji: **"Dat ću da osjeti vatru".**

Prenosi Ibn Mesud, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Neće ući u Džennet niko ko u svom srcu bude imao makar zrno oholosti." Jedan je čovjek rekao: "Ali ljudi vole da njihova odjeća i obuća budu lijepe!" On je rekao: "Allah je lijep i voli ljepotu. Oholost je: negiranje istine (pravde) i ismijavanje ljudi."

6. Ubijanje nevinog čovjeka;

Uzvišeni Allah kaže: **"Onome ko hotimično ubije vjernika kazna će biti - Džehennem, u kome će vječno ostati; Allah će na njega gnjev Svoj spustiti i proklet će ga i patnju mu veliku pripremiti" (En-Nisa, 93).** U Allahovoj vjeri ne dozvoljava se ubijanje muslimana osim u tri slučaja koja su spomenuta u hadisu kojeg prenose Buhari i Muslim od Abdullaha ibn Mesuda, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Ne dozvoljava se krv muslimana, koji vjeruje da nema drugog boga osim Allaha i da sam ja Njegov Poslanik, osim u tri slučaja: duša za dušu (onaj ko ubije namjerno, ubija se), onaj koji učini blud, a oženjen je i onaj koji napusti svoju vjeru (islam), udaljujući se od džemata (od muslimana)."

Prenosi Buhari od Ibn Omera, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Vjernik će i dalje ostati u okviru svoje vjere, sve dok ne uzme zabranjenu krv (sve dok ne ubije nekoga bez krivice)." Ibn Omer, r.a., veli: "Među stvari za koje nema izlaza za one koji ih učine, jeste prolijevanje zabranjene krvi." Allahov Poslanik s.a.v.s. upozorio je muslimane da se ne ubijaju i rekao je da ubojica i ubijeni idu u Vatru. Prenosi se od Ebu Bekra, r.a., da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Kada se dva muslimana okome jedan na drugoga sabljama, i ubijeni i ubojica će u Vatru." Neko je pitao: "O Allahov Poslaniče, jasno nam je za ubojicu, ali zbog čega ubijeni (da ode u vatru)?" Odgovorio je: "Zato što je i on htio da ubije drugoga (ubojicu)."

Ovo je razlog zbog kojeg je Ademov, alejhis-selam, sin odbio da ubije svoga brata, bojeći se da ne bude jedan od stanovnika Džehennema, i tako je njegov ubojica uzeo i svoj i njegov grijeh: **"I ispričaj im o dvojici Ademovih sinova, onako kako je bilo, kada su njih dvojica žrtvu prinijeli, pa kada je od jednog bila primljena, a od drugog nije, ovaj je rekao: 'Sigurno ću te ubiti!' – 'Allah prima samo od onih koji su dobri' - reče onaj. 'I kad bi ti pružio ruku svoju prema meni da me ubiješ, ja ne bih pružio svoju prema tebi da te ubijem, jer ja se bojim Allaha, Gospodara svjetova. Ja želim da ti poneseš i moj i svoj grijeh i da budeš stanovnik u vatri.' A ona je kazna za sve nasilnike" (El-Maida, 27-29).**

7. Oni koji uzimaju kamatu;

Jedan od grijeha koji uništavaju one koji ga čine jeste uzimanje kamate. Uzvišeni Allah, nakon što je zabranio uzimanje kamate, rekao je za one koji je uzimaju: "**...a oni koji to opet učine – bit će stanovnici Džehennema, u njemu će vječno ostati" (El-Bekare, 275);**

"O vjernici, bezdušni zelenaši ne budite, i Allaha se bojte, jer ćete tako postići što želite; i čuvajte se vatre za nevjernike pripremljene" (Ali Imran, 130-131).

Muhammed, s.a.v.s., ovaj grijeh ubrojao je u sedam velikih grijeha koji uništavaju one koji ih rade. Prenosi Ebu Hurejra, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Izbjegavajte sedam velikih grijeha." Ashabi ga upitaše: "Koji su to grijesi, o Allahov Poslaniče?" Odgovorio je: "Pripisivati Allahu druga (širk), sihr, ubijanje čovjeka čija je krv zabranjena osim s pravom, uzimanje kamate, trošenje imetka siročadi, bježanje s ratišta i optuživanje čestitih vjernica (da su činile zinaluk)."

8. Uzimanje imetka ljudi na nedozvoljen način;

Velika nesreća zbog koje će njen počinilac ući u vatru jeste uzimanje imetka drugih ljudi na nedozvoljen način, kao što kaže Allah: **"O vjernici, jedni drugima na nedozvoljen način imanja ne prisvajajte, - ali, dozvoljeno vam je trgovanje uz obostrani pristanak - i jedni druge ne ubijajte! Allah je, doista, prema vama milostiv. Onoga ko to nepravično i nasilno uradi - Mi ćemo u vatru baciti, to je Allahu lahko" (En-Nisa, 29-30).**

Onaj koji bude uzimao imetak ljudi na nedozvoljen način, također će trošiti imetak siročadi. Allah je spomenuo da su njihova bogatstva razlog njihove slabosti, način na koji oni veoma lahko rade taj prljavi zločin: **"Oni koji bez ikakva prava jedu imetke siročadi - doista jedu ono što će ih u Vatru dovesti i oni će u ognju gorjeti" (En-Nisa, 10).**

9. Oni koji izrađuju kipove, vajari i slikari;

Najtežu kaznu na Kijametskom danu okusit će oni koji izrađuju kipove zato što oponašaju Allahovo stvaranje. Buhari i Muslim prenose od Abdullaha ibn Mesuda, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Najtežu kaznu kod Allaha okusit će oni koji izrađuju kipove."

Ibn Abbas, r.a., također prenosi da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Svako ko bude izrađivao kipove u Vatru će, svakom kipu koji on bude proizveo bit će data duša i Allah će je kazniti Džehennemom."

Prenosi Aiša, radijallahu anha, da je Muhammed, s.a.v.s., rekao za jastuke koji na sebi imaju slike: "Oni koji su izradili ove slike na Kijametskom danu bit će kažnjeni i bit će im rečeno: oživite ove stvari koje ste stvorili" (Prenose Buhari i Muslim).

Također, prenosi Aiša, radijallahu anha, da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Najtežu kaznu okusit će oni koji oponašaju Allahovo stvaranje" (Buhari i Muslim).

Prenosi se od Ebu Hurejre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Uzvišeni je Allah rekao: **'Ko je gori od onoga koji pokušava da stvara isto onako kako Ja stvaram, neka stvori jednog mrava, ili neka stvori jedno sjeme ili neka stvori zrno žita (ali neće moći)"** (Buhari i Muslim).

10. Biti na strani nepravednih;

Jedan od razloga za ulazak u vatru jeste oslanjati se i biti uz nepravedne, neprijatelje islama i prijateljevati s njima: **"I ne držite stranu onih koji nepravedno postupaju, pa da vas vatra prži"** (Hud, 113).

11. Obučene ali gole i oni koji tuku ljude;

Među stanovnicima vatre su pokvarene razgolićene žene koje iskušavaju ljude i ne poštuju Allaha. Prenosi Ebu Hurejra, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Dvije vrste ljudi od stanovnika Vatre još nisam vidio (ali će se pojaviti poslije mene): ljudi koji u svojim rukama drže kamšike koji naliče kravinom repu, udaraju ljude njima, i žene koje će biti obučene, ali gole, kao da su iskrivljene i nagete dok hodaju, njihove će glave (kosa) biti kao grba deva, oni neće ući u Džennet, niti će osjetiti njegov miris, a njegov miris dostiže daleko." Hadis prenose Muslim, Bejheki i Ahmed.

Kurtubi je za one koji u rukama drže kamšike koji naliče kravinom repu rekao: "A ova osobina kamšika uočljiva je kod nas

u Magribu u današnje vrijeme." Siddik Hasan Khan, nadovezujući se na riječi imama Kurtubija, kaže: "Čak šta više, ova osobina uočljiva je u svakom vremenu i mjestu, svakodnevno se povećava kod vladara i velikana, utječemo se Allahu od svega što On mrzi." Još uvijek vidimo ovu vrstu ljudi u mnogim mjestima kako kamšikuju nekog, neka su prokleti oni i njima slični.

A obučenih a golih danas ima puno, izgleda da njihova smutnja nije prije bila izražena kao danas, to su one koje je Poslanik, s.a.v.s., opisao kao: "Žene koje će biti obučene, ali gole, kao da su iskrivljene i nagete dok hodaju, njihove će glave (kosa) biti kao grba deva."

12. oni koji muče životinje;

Prenosi Muslim od Ibn Džabira, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Pokazan mi je Džehennem, a u njemu sam vidio jednu ženu od Benu Israila kako se kažnjava zbog mačke. Ona je nju vezala i nije je hranila, niti joj je dozvolila da se hrani insektima ili nečim iz zemlje sve dok nije umrla od gladi."

Ako će ovo biti stanje onih koji budu mučili jednu mačku, kakvo li će samo biti stanje onih koji maltretiraju ljude? A kako li će tek biti stanje onih koji izlažu ljude na muke zbog njihovog imana i islama?!

13. neiskrenost u traženju nauke;

Veliki hafiz i učenjak El-Munzir spomenuo je nekoliko hadisa koji upozoravaju ljude koji traže nauku zbog nečega drugog, a ne u Allahovo ime. Mi ćemo spomenuti samo neke od njih:

Prenosi Ebu Hurejra, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Onaj koji stekne nauku kojom se postiže Allahovo zadovoljstvo, ali ne uradi to osim zbog nekog ovozemaljskog dobra, neće osjetiti miris Dženneta na Sudnjem danu."

Prenosi Džabir, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Nemojte tražiti nauku da bi se hvalili njom ispred učenjaka, niti da polemizirate s lahkoumnima, niti da njom skupljate prvake tog mjesta na sjedeljke. Onaj koji bude to radio, neka se čuva vatre, neka se čuva vatre."

Od Ibn Omera, r.a., prenosi se da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Onaj koji traži nauku, ali je ne traži radi Allaha, ili mu je cilj nešto drugo osim Allaha, neka sebi pripremi stolicu od vatre."

14. oni koji piju iz zlatnog i srebrenog posuđa;

Buhari i Muslim prenose od Ummu Selleme, radijallahu anha, da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Onaj koji pije iz zlatnog i srebrenog posuđa, on, ustvari u svoj stomak unosi džehenemsku vatru", a u Muslimovom predanju stoji: "Doista, onaj koji jede i pije iz zlatnog i srebrenog posuđa..."

Prenosi se od Ebu Huzejfe, r.a., da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da je rekao: 'Nemojte oblačiti svilu i brokat, nemojte piti iz zlatnog i srebrenog posuđa, zato što su oni za njih (nevjernike) na ovom svijetu, a za vas (vjernike) na budućem" (Buhari i Muslim).

15. onaj koji sječe drvo lotosa koje daje ljudima sjenku;

Prenosi Abdullah ibn Hubejš, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Onaj koji posječe lotos, Allah će ga naglavačke baciti u Vatru.".

Prenosi Aiša, radijallahu anha, da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Oni koji sijeku lotos bit će snažno bačeni naglavce u Vatru."

16. samoubojice;

Prenosi Ebu Hurejra, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Onaj koji sebi oduzme život željezom, to će željezo biti u njegovoj ruci i zabadat će ga u svoj stomak u Džehennemu zauvijek; onaj koji sebi oduzme život otrovom, njegov će mu otrov biti u ruci i pit će ga u džehenemskoj vatri zauvijek, i onaj koji se baci s neke litice i izvrši samoubistvo, bacat će se u džehenemskoj vatri i bit će tamo zauvijek" (Buhari i Muslim).

Prenosi Buhari od Ebu Hurejre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Onaj koji se objesi, objesit će se u vatri i onaj koji se zakolje, klat će se u vatri."

VI
MNOGOBROJNOST STANOVNIKA DŽEHENNEMA

PRVA TAČKA

Dokazi koji ovo potvrđuju

Postoje mnogobrojni tekstovi koji govore o velikom broju Ademovih sinova koji će ući u Džehennem i malom broju onih koji će ući u Džennet.

Uzvišeni Allah kaže: **"A većina ljudi, ma koliko ti želio, neće biti vjernici"** (Jusuf, 103), zatim: **"I Iblis se uvjerio da je o njima ispravno mislio, i oni su se poveli za njim, osim nekoliko vjernika"** (Es-Sebe', 20). Uzvišeni je Allah rekao Iblisu: **"Sigurno ću sa svima, tobom i onima koji se budu poveli za tobom, Džehennem napuniti!"** (Sad, 85). Broj onih koji ne vjeruju od ljudi je ogroman.

Također, dokaz da su nevjernici i mnogobošci koji su odbili poziv poslanika većina, jeste činjenica da će se na Sudnjem danu pojaviti jedan poslanik sa deset osoba oko sebe, pojavit će se drugi sa jednom ili dvije osobe (koji su vjerovali), zatim će biti i

poslanika koji će se pojaviti sami zato što im se niko nije odazvao na poziv. Prenosi Muslim od Ibn Abbasa, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Prikazani su mi ljudi (na Sudnjem danu), tada sam vidio jednog poslanika sa deset osoba oko sebe, vidio sam drugog poslanika s jednom ili dvije osobe s njim i vidio sam poslanika a niko nije bio pored njega (ko mu je vjerovao)..."

Neki tekstovi govore da će od hiljade Ademovih sinova u Džehennem ući devet stotina devedeset i devet, a samo će jedan u Džennet.

Prenosi Buhari od Ebu Seida, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Allah će (na Sudnjem danu) reći: **'O Ademe'**. On će se odazvati: 'Čekam da mi narediš, sreća i dobro su u Tvojoj ruci!' Bit će mu rečeno: **'Odvoji skupinu za vatru'**. On će pitati: 'Ko su oni?' Allah će reći: **'Od svake hiljade, devet stotina devedeset i devet ljudi'**. To će biti trenutak kada će dijete osijediti, kada će trudnice pobaciti svoje breme i kada ćeš vidjeti ljude kao da su pijani, ali oni neće biti pijani, već će Allahova kazna biti oštra." Ovo je došlo teško drugovima Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa su rekli: "O Allahov Poslaniče, koji će onda od nas biti od njih (spašenih)?!" Odgovorio je: "Radujte se, zato što je odnos vas i Je'džudža i Me'džudža jedan prema hiljadu." Zatim je rekao: "Kunem se Onim u Čijoj je Ruci moja duša, nadam se da ćete vi biti jedna trećina Dženneta." Prenosilac hadisa je rekao: "Hvalili smo Allaha i veličali Ga (to su radili Poslanikovi drugovi)." Zatim je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Kunem se Onim u Čijoj je Ruci moja duša, nadam se da ćete biti polovina stanovnika Dženneta, vaš primjer naspram drugih naroda jeste kao bijela dlaka na koži crnoga konja ili kao biljeg na magarećoj nozi."

Prenosi Tirmizi od Umrana ibn Husajna, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., kada je prilikom putovanja objavljen ajet: **"O ljudi, Gospodara svoga se bojte! Zaista će potres, kada smak svijeta nastupi, veliki događaj biti!"** (El-Hadždž, 1), rekao: "Da li znate koji je to dan?" Ashabi su odgovorili: "Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju." On je rekao: "To je dan kada će

Allah reći Ademu: **'Izvadi skupinu vatre'**. On će pitati: 'Gospodaru moj, koja je skupina vatre?' On će reći: **'Devet stotina devedeset i devet u Vatru, a jedan u Džennet.'"** Tada su muslimani počeli da plaču, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "Dajte najviše od sebe i budite pravedni, zato što nije postojalo poslanstvo kojem nije prethodio džahilijjet (neznanje). Uzet će se ljudi neznalice i ukoliko se Džehennem ne napuni njima, upotpunit će se munaficima (licemjerima). Vaš primjer prema primjeru drugih naroda jeste kao biljeg na nozi životinje ili biljeg na grbi deve." Zatim je rekao: "Ja se nadam da ćete vi biti četvrtina stanovnika Dženneta." Ashabi su donosili tekbire, a poslanik reče: "Ja se nadam da ćete vi biti trećina stanovnika Dženneta." Oni su opet donijeli tekbir, a Poslanik im reče: "Ja se nadam da ćete vi biti polovina stanovnika Dženneta." Zatim je on (Umran ibn Husajn, prenosilac hadisa) rekao: "Ne znam da li je rekao: vi ćete biti dvije trećine ili nije to rekao." Ovako ga prenosi i imam Ahmed, a Tirmizi za ovaj hadis kaže da je hasen-sahih.

Neko će reći kako se može izbjeći kontradiktornost između ovog hadisa i hadisa koji prenosi Buhari od Ebu Hurejre da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Prvi koji će se pozvati na Sudnjem danu jeste Adem. Pa će se međusobno vidjeti (gledati) njegovo potomstvo. Pa će se reći: 'Ovo je vaš otac Adem.' Pa će reći (Adem): 'Odaziv Tebi! I dvije sreće Tvoje su, Uzvišeni Bože (tj. i Ti jedini daješ dvije sreće: sreću zemaljsku i sreću na drugome svijetu, vječnome svijetu, sreću nebesku)!' Pa će reći (Uzvišeni Allah): 'Izvedi pripadnike pakla iz svoga potomstva'. Pa će reći (Adem): 'O moj Gospodaru! Koliko (da) izvedem?' Pa će reći (Uzvišeni Allah): 'Izvedi iz svake stotine devedeset i devet.' Pa su rekli: 'O poslaniče Allaha! Kada se uzme od nas od svake stotine devedeset i devet, pa šta ostaje od nas?' Rekao je: 'Zaista moj ummet među drugima je kao bijela dlaka na crnome volu.'"

U suštini, ovo predanje nije u suprotnosti s ostalim vjerodostojnim predanjima koja smo ranije spomenuli, jer broj u

jednom predanju odnosi se na jedan razmjer, a u drugom predanju na drugi razmjer, pa tako hadisi u kojima se spominje cifra od devetsto devedeset i devet moguće je da se odnosi na kompletnu brojku Ademovog potomstva, dok hadis Buharije gdje se spominje broj devedeset i devet, odnosi se na sve potomke Adema osim Je'džudža i Me'džudža, a ovo potvrđuje, kao što tvrdi Ibn Hadžer el-Askalani, to što su Je'džudž i Me'džudž spomenuti u hadisu Ebu Seida el-Hudrija a nisu spomenuti u hadisu Ebu Hurejre. Također možemo odgovoriti i time što ćemo reći da se prvi hadis odnosi na cijelo čovječanstvo, pa kada bi uzeli procent onih koji će ući u Džennet i onih koji će ući u Džehennem na osnovu civilizacije (naroda), odnos će biti jedan naspram devetsto devedeset i devet, a hadis Buharije bi u tom značenju bio da pojasni procent onih koji će ući u Džehennem a pripadnici su ovog ummeta. Ibn Hadžer el-Askalani kaže: "Približava, tj. ovom mišljenju, njihova reakcija kada su rekli: 'O poslaniče Allaha! Kada se uzme od nas od svake stotine devedeset i devet, pa šta ostaje od nas?', zatim je rekao: ‚Moguće je da će se podjela desiti dva puta. Prvi put će biti od svih skupina prije ovog ummeta, pa će od hiljadu njih jedan u Džennet, a drugi put će podjela biti u ovom ummetu, a u njemu će biti od hiljadu deset.[1]

DRUGA TAČKA

Tajna mnogobrojnosti stanovnika Vatre

Razlog ovome nije nestizanje istine do ljudi zbog različitosti vremena i mjesta, zato što Allah ne kažnjava ljude ukoliko do njih ne stigne

[1]"11/390 " فتح الباري str. autor je spomenuo pored ovih i druga mišljenja.

Njegov poziv: **"A Mi nijedan narod nismo kaznili dok poslanika nismo poslali!" (El-Isra, 15)**. Zbog toga je Uzvišeni Allah svakom narodu poslao poslanika: **"...a nije bilo naroda kome nije došao onaj koji ga je opominjao" (Fatir, 24)**.

Razlog ogromnog broja stanovnika Vatre jeste mali broj onih koji su se odazvali poslanicima i veliki broj onih koji su ih negirali, zatim, puno njih se odazvalo poslanicima, ali nisu imali čisto vjerovanje. Veliki učenjak Ibn Redžeb u svojoj knjizi Et-Tahvif Minen-Nar spomenuo je razlog zbog kojeg su stanovnici Dženneta manjina, a stanovnici Džehennema većina, i rekao:

"Ovi i svi ostali hadisi koji imaju isto značenje dokazuju da su većina Ademovih sinova stanovnici Vatre, i osim toga dokazuju da su sljedbenici poslanika manjina ako se usporede s drugima. Oni koji ne slijede poslanike ući će u Vatru, osim onih do kojih nije stigao njihov poziv ili nisu mogli shvatiti razliku koja se njime predstavlja. Veliki broj sljedbenika poslanika pridržavao se dokinute vjere i promijenjene Knjige (nakon što je došla nova vjera, kao što je slučaj s Kur'anom koji je dokinuo Tevrat i Zebur), i oni su stanovnici Vatre, kako kaže Uzvišeni Allah: **"A onima koji su se protiv njega (Kur'ana) urotili Vatra će boravište biti" (Hud, 17)**.

Čak i oni koji budu pripadali jasnoj Knjizi (Kur'anu), savršenom Šerijatu i istinitoj vjeri, mnogi od njih bit će stanovnici vatre, kao što su, naprimjer, munafici (licemjeri) koji će biti na najnižem stepenu Džehennema. Ima i onih koji pripadaju tom putu svana i iznutra, ali bivaju iskušani sumnjama, i kao rezultat toga postali su novotari i zalutali. Postoje hadisi koji kazuju da će se ovaj ummet podijeliti na sedamdeset i nekoliko skupina, sve će u Vatru osim jedne. Mnogi od njih su iskušani zabranjenim strastima i željama, a ko to bude činio, obećana mu je Vatra, i pored toga što to ne znači da će u njoj vječno ostati. Dakle, neće se spasiti obećanoj vatri niti će zaslužiti direktni ulazak u Džennet iz ovoga ummeta, osim onih koji su na onome na čemu je bio Muhammed, s.a.v.s., i njegovi drugovi tajno i javno, oni su bili sigurni od iskušenja strasti i želja. Takvih je veoma malo, posebno u posljednje vrijeme.

Možda se najveći razlog nalazi u slijeđenju strasti, zato što je ljubav prema strastima duboko usađena u ljudskoj duši: **"Ljudima se čini da je lijepo samo ono za čim žude: žene, sinovi, gomile zlata i srebra, divni konji, stoka i usjevi. To su blagodati u životu na ovom svijetu..." (Ali Imran, 14).** Mnogi ljudi žude da postignu ove želje, pritom slijedeći put koji voli njihova duša i srce, i ne pazeći na zakon koji je objavljen od Allaha. Pored toga, prisutno je pridržavanje mnogih generacija zakonima naslijeđenim od njihovih očeva, koji su protivni Allahovom zakonu: **"I eto tako, prije tebe, Mi ni u jedan grad nismo poslanika poslali, a da oni koji su raskošnim životom živjeli nisu govorili: 'Zatekli smo pretke naše kako ispovijedaju vjeru i mi ih slijedimo u stopu'. 'Zar i onda' - govorio bi on – 'kad vam ja donosim bolju od one koju ste od predaka vaših upamtili?' A oni bi odgovarali: 'Ne vjerujemo mi u ono što je po vama poslano!'" (Ez-Zuhruf, 23-24).**

Ljubav prema stanju u kojem su bili njihovi očevi i činjenje svega toga svetinjama bolest je kojom su iskušavani svi narodi, a utjecaj toga nije manji od usađenih strasti koje se nalaze u dubinama ljudske duše, ukoliko to nije strast sama po sebi (prazna želja).

Prenose Buhari i Muslim od Ebu Hurejre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Džehennem je okružen strastima (nedozvoljenim željama kao što je zinaluk, alkohol itd.), a Džennet je okružen mrskim stvarima (koje su ustvari dobra djela kao što je namaz, dobročinstvo itd.)."

TREĆA TAČKA

Većina stanovnika Džehennema jesu žene

Većina onih koji će ući u Vatru od vjernika jesu žene. Prenose Buhari i Muslim od Ibn Abbasa, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., u hutbi koju je održao prilikom pomračenja Sunca rekao: "Vidio sam Vatru (Džehennem) i primijetio sam da su većina njegovih stanovnika žene."

Prenose Buhari i Muslim od Usame ibn Zejda, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Stao sam ispred vrata (Vatre) Džehennema i primijetio sam da su većina onih koji ulaze unutra žene."

Muslim prenosi od Umrana ibn Husajna, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Manjina stanovnika Dženneta jesu žene (ne ubrajajući dženetske hurije)."

Ovaj hadis ne negira da će svaki stanovnik Dženneta imati više od jedne žene, zato što pod 'žene koje će biti većina stanovnika vatre' podrazumijevaju se žene koje potječu od Adema, alejhis-selam, dok većina žena Dženneta jesu njegove (žene) hurije, hurul ajn.

Kurtubi u svojoj knjizi Et Tezkireh kaže: "Žene su manjina u Džennetu zbog njihovog slijeđenja strasti i privremenih ljepota ovoga svijeta i njihove lahkoumnosti koja skreće njihove poglede s budućeg svijeta, tako da se pokazuju slabim u čuvanju od ovoga svijeta i njegovih ljepota. Osim toga, one su jedan od najvećih razloga koji udaljuje misli muškaraca od budućeg svijeta, kao rezultat strasti koje one posjeduju i njihovim interesovanjem samo oza ovaj svijet. Puno žena okrenu glavu od budućeg svijeta i udaljuju druge od njega; one se brzo odazivaju onima koji ih pozivaju da se udalje od vjere i veoma teško odazivaju onima koji ih pozivaju da razmišljaju o budućem svijetu i rade pobožne stvari."

Pored svega ovoga, među ženama ima i veoma dobrih, koje izvršavaju Allahova naređenja, pridržavaju se Njegovog šerijata i poštuju Allaha i Njegovog Poslanika. Takvih će u Džennnet ući puno; puno će od njih ući tamo zbog njihovog ispravnog vjerovanja i dobrih djela.

VII
FIZIČKA VELIČINA STANOVNIKA DŽEHENNEMA

Stanovnici Džehennema će u njega ući ogromne veličine čiju tačnu veličinu ne zna niko osim Onoga koji ih je stvorio. Prenosi Ebu Hurejra, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Razdaljina između dva ramena nevjernika, kada on uđe u Vatru, bit će kao putovanje brzog konjanika tri dana." Također, Ebu Hurejra, r.a., prenosi da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Kutnjak nevjernika (u Džehennemu) ili njegov očnjak bit će kao brdo Uhud (brdo pored Medine), a debljina njegove kože bit će kao trodnevno putovanje."

Zejd ibnul-Erkam rekao je: "Čovjek koji će biti stanovnik vatre u njoj će se povećati toliko da će veličina njegovog kutnjaka postati kao brdo Uhud."

Prenosi Ebu Hurejra, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Debljina kože nevjernika (u Džehennemu) je četrdeset i dva lakta, njegov kutnjak je kao brdo Uhud i njegovo mjesto u Džehennemu (zbog njegove veličine) bit će kao razdaljina između Meke i Medine."

Prenosi Ebu Hurejra, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Kutnjak nevjernika na Sudnjem danu (u Džehennemu) bit će kao

brdo Uhud, debljina njegove kože sedamdeset laktova, njegovi mišići koliko Bejda (poznata planina i grad u Maroku), kosti njegovih nogu kao Verkan (brdo blizu Medine u pravcu Meke) i njegovo mjesto u Vatri (Džehennemu) koliko između mene i Rebde (mjesto na periferiji Medine)."

Ovo povećanje tijela nevjernika bit će zbog pojačanja njegove kazne i bolova. Imam En-Nevevi, rahimehullah, komentirajući ove hadise u Muslimovom Sahihu, kaže: "Sve će to biti tako, da bi on (nevjernik) osjetio jači bol i sve je to određenje Uzvišenog Allaha u šta treba vjerovati zato što nas je o tome obavijestio Muhammed, s.a.v.s." Isto je rekao i hafiz Ibn Kesir u svojoj knjizi En-Nihaje, 2/139.

VIII
HRANA, NAPICI I ODJEĆA STANOVNIKA DŽEHENNEMA

Hrana stanovnika Džehennema bit će ed-dari i drvo ez-zakkum, a njihov napitak el-hamim – proključala voda, el- gislin i el-gassak. Uzvišeni Allah kaže: **"…kada drugog jela osim trnja (ed-dari) neće imati; koje neće ni ugojiti ni glad utoliti" (El-Gašija, 6-7).** Ed-dari je trnje koje niče na površini Hidžaza (tu spadaju Meka i Medina) i naziva se eš-šebrek. Prenosi se od Ibn Abbasa, r.a., da je rekao: "Eš-šebrek je jedan travnjak pun trnja prilijepljenog za zemlju, kada se podigne naziva se ed-dari". Katada veli: "To (ed-dari) je jedno od najgorih i najuvredljivijih jela." Hrana koju će jesti stanovnici Džehennema neće im biti ni od kakve koristi, neće osjetiti njen okus, neće koristiti njihovim tijelima i njeno konzumiranje jedna je vrsta kazne.

Uzvišeni Allah kaže: **"Drvo zakkum; bit će hrana grešniku; u trbuhu će kao rastopljena kovina vreti; kao što voda kada ključa vri. 'Ščepajte ga i usred ognja odvucite; a zatim mu, na glavu vodu koja ključa izlijevajte!'" (Ed-Duhan, 43-47).** Uzvišeni je Allah ovo drvo opisao u nekim drugim ajetima: **"A da li je bolja ta gozba ili drvo zakkum; koje smo nevjernicima kao kaznu odredili? To je drvo koje će usred Džehennema rasti; plod će mu poput glava šejtanskih biti. Oni će se njime hraniti i trbuhe svoje njime puniti; zatim će to s ključalom vodom izmiješati; a potom će se, sigurno, opet u Džehennem vratiti" (Es-Saffat, 62-68).** Na drugom mjestu, On

kaže: "**... i tada ćete vi, o zabludjeli, koji poričete oživljenje, sigurno s drveta zakkum jesti; i njime ćete trbuhe puniti. Pa zatim na to ključalu vodu piti; poput kamila koje ne mogu žeđ ugasiti; to će na onom svijetu biti gošćenje njihovo!" (El-Vakia, 51-56).**

Iz ovih ajeta se dâ razumjeti da je to drvo veoma loše, njegovo je korijenje na samom dnu Džehennema, njegove se grane šire kroz njega, njegovi su plodovi užasni za gledanje i zbog toga se uspoređuju s đavoljim glavama. I pored toga što su ovo drvo i njegovi plodovi užasni, stanovnici Džehennema neće naći drugi izlaz osim da ga jedu sve dok ne napune stomake, jer će osjećati tešku glad. Kada ih napune njima (plodovima), ono će početi da ključa kao što ključa katran i tako će im izazvati jake bolove. Kada ih obuzme ovo stanje, požurit će prema proključaloj vodi (el-hamim) i pit će kao žedne deve, koje piju a nikako da ugase žeđ. Tada će im voda koju piju pokidati crijeva: "**... patnja koja čeka one koji će u Vatri vječno boraviti, koji će se uzavrelom vodom pojiti, koja će im crijeva kidati!" (Muhammed, 15)**. Ovakvo će biti stanje stanovnika Džehennema. Da nas Allah Svojom milošću sačuva od stanja stanovnika Džehennema!

Kada budu stanovnici Džehennema jeli ovo užasno jelo (ed-dari i ez-zakkum), neće ga moći progutati zato što je odvratno: **"Bit će u Nas, doista, okova i ognja; i jela koja u grlu zastaju, i patnje nesnosne..." (El-Muzzemmil, 12).**

Allahov Poslanik, s.a.v.s., opisao je nečistoću i oštrinu ez-zakkuma riječima: "Kada bi jedna kaplja (drva) ez-zakkuma pala na zemlji, poremetila bi sav život na njoj, a kako li će tek biti stanje onih čija će to biti hrana."

Od jela stanovnika Džehennema jeste i el-gislin. Uzvišeni Allah kaže: **"Zato on danas ovdje nema prisna prijatelja; ni drugog jela osim pomija** (el-gislin); **koje će samo nevjernici jesti" (El-Hakka, 35-37).** U drugom ajetu kaže: **"Pa neka okušaju vodu ključalu i kapljevinu smrdljivu; i druge slične ovima muke, mnogostruke" (Sad, 57-58).**

El-gislin i el-gassak imaju isto značenje, to su nečistoće koje teku iz koža stanovnika Džehennema. Kaže se da su to nečistoće koje teku iz spolnih organa bludnika i koža nevjernika. Kurtubi je

rekao: "To su tekućine iz tijela stanovnika Džehennema."

Uzvišeni Allah obavijestio nas je da je el-gislin samo jedna vrsta od puno vrsta koje na njega naliče u svom užasu.

Drugo piće je el-hamim. Uzvišeni Allah kaže:

"...koji će se uzavrelom vodom pojiti, koja će im crijeva kidati!" (Muhammed, 15);

"Ako (dženemlije) **zamole pomoć, pomoći će im se tekućinom poput rastopljene kovine koja će lica ispeći. Užasna li pića i grozna li boravišta!" (El-Kehf, 29);**

"...pred njim će Džehennem biti - i on će biti pojen odvratnom kapljevinom; mučit će se da je proguta, ali je nikako neće moći proždrijeti..." (Ibrahim, 16-17);

"Pa neka okušaju vodu ključalu i kapljevinu smrdljivu..." (Sad, 57).

Ovi ajeti spominju četiri vrste pića stanovnika Džehennema:

1. el-hamim: to je voda koja postiže najveći nivo ključanja, kao što Allah kaže: "**...i između vatre i ključale vode oni će kružiti..." (Er-Rahman, 44);**

"(Nevjernici će) s vrela uzavrelog piti" (El-Gašija, 5);

2. el-gassak: već smo o njoj govorili. Ona se spominje kao jelo i piće stanovnika Džehennema;

3. es-sadid: to je tečnost koja izlazi iz mesa i kože nevjernika. Prenosi Muslim od Džabira, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Zaista je Allah obećao da će onima koji piju opojna pića, biti dato da piju 'tinetul-habbal – blato koje uništava'." Drugovi su ga pitali: "Allahov Poslaniče, šta je 'tinetul-habbal'?" Odgovorio je: "To je znoj ili tekućina iz tijela stanovnika Džehennema."

4. el-muhl: Prenose Tirmizi i Imam Ahmed da je Muhammed, s.a.v.s., za el-muhl rekao: "To je nešto poput proključalog ulja, kada joj (tečnosti) približe lica, koža s lica će im pasti u nju."

Stanovnici Džehennema će jesti vatru

Nekim grešnicima Allah će dati da jedu džehenemskog žara: **"Oni koji bez ikakva prava jedu imetke siročadi - doista jedu ono što će ih u vatru dovesti i oni će u ognju gorjeti" (En-Nisa, 10);**

"Oni koji taje ono što je Allah u Knjizi objavio i to zamjenjuju za nešto što malo vrijedi – oni u trbuhe svoje ne trpaju ništa drugo do ono što će ih u Vatru dovesti..." (El-Bekare, 174).

Što se tiče odjeće stanovnika Džehennema, Allah nas je obavijestio da će im se odjeća krojiti od komada vatre, onako kako se kaže u ajetu: **"Onima koji ne budu vjerovali bit će odijela od vatre skrojena, a ključala voda bit će na glave njihove ljevana..." (El-Hadždž, 19).** Kada je Ibrahim et-Tejmij čitao ovaj ajet, govorio je: "Velik je Onaj koji je stvorio odjeću od vatre."

Uzvišeni Allah, također, kaže: **"Toga dana vidjet ćeš grešnike povezane u zajedničke okove; košulje će im od katrana biti, a vatra će lica njihova obavijati..." (Ibrahim, 49-50).**

Prenosi Muslim od Ebu Malika el-Ešarija da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "One koje tuguju (za umrlim, vrištanjem), ako se ne pokaju prije svoje smrti, na Sudnjem danu bit će oživljene u odjeći od katrana i košulji od džereba (džereb je bolest koja često pogađa deve ali i ljude, i izaziva jako češanje – šuga)."

IX
KAŽNJAVANJE STANOVNIKA DŽEHENNEMA

PRVA TAČKA

Oštre i neprekidne teškoće koje će doživjeti stanovnici Džehennema

Džehenemska kazna veoma je oštra i sadrži različita mučenja, i čovjek bi potrošio sva bogatstva da se nje spasi:

"Ni od jednog nevjernika koji umre kao nevjernik doista se neće primiti kao otkup ni sve blago ovog svijeta. Njih čeka patnja bolna i njima niko neće pomoći" (Ali Imran, 91);

"Kada bi sve ono što je na Zemlji bilo u posjedu nevjernika, i još toliko, i htjeli da se otkupe od patnje na onom svijetu, ne bi im se primilo. Njih čeka muka nesnosna" (El-Maida, 36).

Prenosi Muslim od Enesa ibn Malika, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Na Sudnjem će danu stanovnik Džehennema postati čovjek koji je bio najbogatiji na dunjaluku. Obuzet će ga vatra samo jednom i bit će pitan: 'O sine Ademov, jesi li ikada

video nekakvo dobro? Jesi li ikada imao blagodati?' Odgovorit će: 'Ne, tako mi Allaha, nikada!'"

To je samo nekoliko kratkih trenutaka koji čine da nevjernici zaborave sve blagodati i užitke koje su okusili na ovom svijetu. Prenose Buhari i Muslim od Enesa ibn Malika, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Allah će na Sudnjem danu upitati onoga koji će doživjeti najlakšu kaznu: **'Kada bi bilo tvoje sve što je na dunjaluku, da li bi ga zamijenio za spas?'** Odgovorit će: 'Da'. Bit će mu rečeno: **'Ja sam od tebe tražio nešto puno lakše još dok si bio u Ademovoj kičmi: da Mi ne pripisuješ druga, ali ti si i to odbio'.**"

Užas i strahote Džehennema učine da čovjek izgubi razum i dođe do stanja kada bi zamijenio sve svoje voljene samo da bi se spasio Džehennema. **"Nevjernik bi jedva dočekao da se od patnje toga Dana iskupi sinovima svojim; i ženom svojom, i bratom svojim; i porodicom svojom koja ga štiti; i svima ostalima na Zemlji, - samo da se izbavi. Nikada! Ona će buktinja (Leza – ime Džehennema) sama biti; koja će udove čupati…" (El-Mearidž, 11-16).**

Ova užasna i neprestana kazna učinit će živote nevjerničkih zločinaca zauvijek nemirnim i u neprestanom bolu.

DRUGA TAČKA

Nekoliko primjera kazne

Razlika u kažnjavanju stanovnika Džehennema

Džehennem ima različite stepene od kojih su u nekim kazne bolnije i njegovi stanovnici će biti kažnjavani drukčije. Prenose Muslim i Imam Ahmed od Sumre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Neke od njih vatra će obuhvatiti do zgloba iza pete, neke će obuhvatiti do koljena, neke će obuhvatiti do polovine a neke će obuhvatiti do grla", a u drugom predanju stoji: "do njihovih vratova."

Poslanik, s.a.v.s., govorio nam je o onima koji će biti najlakše kažnjeni među stanovnicima Džehennema. Prenosi Numan ibn Bešir, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Najlakšu kaznu na Sudnjem danu okusit će čovjek kojem će se pod noge staviti žar od kojeg će mu ključati mozak", dok se u drugom predanju kaže: "Najlakšu kaznu na Sudnjem danu okusit će čovjek kojem će se pod noge staviti dvije žaruljice od kojih će mu mozak ključati kao što ključa krčag."

Prenosi Muslim od Numana ibn Bešira, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Najlakšu kaznu od stanovnika Džehennema okusit će onaj koji će obući dvije nanule od vatre od kojih će mu ključati mozak, a on će misliti da se niko ne kažnjava gore od njega, a on se kažnjava najlakšom kaznom."

Muslim u svom Sahihu prenosi hadis od Ebu Seida el-Hudrija da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Zaista će u Džehennemu najmanje kažnjen biti onaj koji obuje nanule od vatre, a mozak će mu vriti od žestine vatre tih nanula."

Buhari i Muslim prenose od Ebu Seida el-Hudrijja, r.a., da je čuo Muhammeda, s.a.v.s., kada je neko pred njim spomenuo Ebu Taliba, kako je rekao: "Možda će mu moje posredništvo koristiti na Sudnjem danu, tako da će biti stavljen u mjesto gdje vatra dostiže do članaka, a od toga će mu ključati mozak."

Kur'anski ajeti, također, dokazuju nam da će kazna stanovnika Džehennema biti raznolika. Uzvišeni Allah kaže:

"Licemjeri će na samom dnu Džehennema biti…" (En-Nisa, 145);

"Oni će se ujutro i navečer u vatri pržiti, a kada nastupi čas: 'Uvedite faraonove ljude (sljedbenike) **u patnju najtežu!'" (El-Mu'min, 46);**

"One koji nisu vjerovali i koji su od Allahova puta odvraćali Mi ćemo dvostrukom kaznom kazniti zato što su pravili smutnju" (En-Nahl, 88).

Govoreći o ovoj temi, Kurtubi je rekao: "Ova stvar dokazuje da nevjerstvo onoga koji nije vjerovao, nije isto kao nevjerstvo onoga koji je prešao sve granice zuluma, uzoholio se i činio grijehe. Nema sumnje da će nevjernici u Džehennemu biti različitih

kategorija, što se da razumjeti iz Kur'ana i sunneta. Jasno se zna da kazna onih koji su ubijali poslanike i muslimane i širili smutnju na zemlji, neće biti ista s kaznom onih koji nisu vjerovali ali su se odnosili dobro prema poslanicima i muslimanima. Vidiš li kako je Muhammed, s.a.v.s., izvukao Ebu Taliba u mjesto s manjom vatrom zbog pomoći, dobrote i odbrane koju mu je ponudio?"

Ibn Redžeb je rekao: "Znaj da su kategorije kazne stanovnika Džehennema različite, one se dijele prema raznolikosti njihovih djela zbog kojih su ušli u vatru", zatim je spomenuo dokaze o tome i riječi Ibn Abbasa, r.a.: "Nije ista kazna onima koji su bili oštri u kufru (nevjerstvu), koji su širili smutnju na zemlji i pozivali u nevjerstvo, s kaznom onima koji nisu bili takvi." Zatim je Ibn Redžeb rekao: "Tako se razlikuje i kazna grešnika iz redova vjernika u jednoga Boga, njihova će kazna biti prema djelima koja su radili. Neće se kažnjavati isto oni koji su radili velike grijehe i oni koji su radili male. Nekima se kazna može olakšati zbog njihovih dobrih djela koje su posjedovali, ili onako kako bude želio Allah. Zbog toga će neki od njih umrijeti u vatri."

Prženje koža

Džehenemska vatra pržit će kože njegovih stanovnika zato što se bol osjeća preko kože. Zbog toga će im Allah mijenjati ispržene kože novima koje će opet izgorjeti i opet će se to ponavljati: **"One koji ne vjeruju u dokaze Naše Mi ćemo sigurno u vatru baciti; kad im se kože ispeku, zamijenit ćemo ih drugim kožama da osjete pravu patnju. Allah je, zaista silan i mudar" (En-Nisa, 56).**

Es-sihar – Topljenje

Jedna od vrsta džehenemskih kazni jeste prolijevanje prokljućale vode (el-hamim) na glave nevjernika i zbog velike vrućine te vode njihova će se crijeva rastopiti: **"Onima koji ne budu vjerovali bit će odijela od vatre skrojena, a ključala voda bit će na glave njihove ljevana; od nje će se istopiti ono što je u trbusima njihovim, i koža..." (El-Hadždž, 19-20).**

Prenosi Tirmizi od Ebu Hurejre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Prolijevat će se prokljućala voda (el-hamim) na njihove glave i prodrijet će do njihovih crijeva, i tada će izaći sve iz njihove unutrašnjosti, i dok stigne do njihovih nogu oni će već biti rastopljeni, a zatim će se povratiti isti kao što su bili prije."

El-lefhu – Gorenje lica

Lice je ponos čovjeka i zbog toga nam je Poslanik, s.a.v.s., zabranio udaranje u lice. Jedno od ponižavanja stanovnika Džehennema jeste to što će na Sudnjem danu biti oživljeni okrenuti na njihova lica, slijepi, gluhi i nijemi: **"Mi ćemo ih, na Sudnjem danu, sakupiti, licem zemlji okrenute, slijepe, nijeme i gluhe; boravište njihovo bit će Džehennem; kad god mu plamen jenja, pojačat ćemo im oganj" (El-Isra, 97).** Oni će biti bačeni u vatru naglavce: **"... a oni koji budu zlo činili, u vatru će naglavce biti gurnuti. 'Zar se već kažnjavate za ono što ste radili?'" (En-Neml, 90).**

Ta će vatra gorjeti njihova lica i obuhvatati ih čitave, tako da neće moći naći zaštitu:

"A da nevjernici znaju da tada neće moći otkloniti vatru od lica svojih i leđa svojih, i da im niko neće moći pružiti pomoć" (El-Enbija, 39);

"Vatra će im lica pržiti i iskešenih zuba će u njemu ostati" (El-Mu'minun, 104);

"Košulje će im od katrana biti, a vatra će lica njihova obavijati..." (Ibrahim, 50);

"...zar je isti onaj koji će se na Sudnjem danu licem svojim zaklanjati od strahovite patnje?" (Ez-Zumer, 24).

Pogledaj ovaj opis kazne od kojega se koža ježi: **"Na Dan kad se njihova lica u vatri budu prevrtala, govorit će: 'Kamo sreće da smo se Allahu pokoravali i da smo Poslanika slušali!'" (El-Ahzab, 66).**

Jesi li vidio kako se okreće meso na vatri ili riba u tavi?! Tako će se okretati i lica nevjernika u Džehennemu! Da nas Uzvišeni Allah sačuva kazne stanovnika Džehennema!

Es-Sahbu – Vučenje naopako

Jedna od bolnih patnji jeste vučenje nevjernika naopako i njihovo bacanje naglavce u vatru: **"Grešnici će sigurno stradati i u ognju biti; na Dan**

kada budu u vatru odvučeni, s licima dolje okrenutim: "Iskusite vatru džehenemsku!" (El-Kamer, 47-48). Njihov bol povećat će se dok budu vučeni u vatru zato što će biti vezani lancima i okovima: **"Oni koji poriču Knjigu i ono što smo poslali po poslanicima - saznat će posljedice toga; kada s okovima o vratu i sindžirima budu vučeni; po ključaloj vodi, a zatim u vatri prženi ..." (El-Mu'min, 70-72).**

Katada (poznati komentator Kur'ana) rekao je: "Bit će jednom odvučeni u vatru, a jednom u proključalu vodu."

Pocrnjenje lica

Allah će na budućem svijetu pocrniti lica stanovnika vatre: **"Na Dan kada će neka lica pobijeljeti, a neka pocrnjeti. Onima u kojih lica budu crna reći će se: "Zašto ste, pošto ste vjernici bili, nevjernici postali? Pa iskusite patnju zato što niste vjerovali!" (Ali Imran, 106).** To će biti veliko pocrnjenje, izgledat će kao da ih je obuzela tama noći: **"A one koji čine nevaljala djela čeka kazna srazmjerna onom što su počinili; njih će potištenost prekrivati, niko ih od Allaha neće zaštititi, lica će im biti tamna kao da su se na njih spustili dijelovi mrkle noći: stanovnici vatre će oni biti, i u njoj će vječno boraviti!" (Junus, 27).**

Obuzimanje nevjernika vatrom

Stanovnici su Džehennema oni koji su prepuni grijeha tako da im nije ostalo nijedno dobro djelo, kako kaže Allah u odgovoru jevrejima koji su rekli: "Nas neće obuzeti vatra osim nekoliko dana."

"A nije tako! Oni koji budu zlo činili i grijesi njihovi ih budu sa svih strana stigli, oni će stanovnici Džehennema biti i u njemu će vječno ostati" (El-Bekare, 81).

Čovjek ne može biti takav osim ukoliko je nevjernik ili mnogobožac. Sadik Hasen Khan je rekao: "... ovaj njegov grijeh (spomenut u ajetu) obuzima ga sa svih strana tako da ne preostaje nijedno dobro djelo i zatvaraju mu se svi putevi spasa. Nema sumnje da će u Džehennemu zauvijek ostati samo nevjernici i mnogobošci, tako da se riječi es-sejji'e i el-hati'e trebaju tumačiti kao nevjerstvo i širk. Ovim otpada mišljenje mutezila i havaridža da će

veliki grešnici iz redova muslimana ostati vječno u Džehennemu. Jakim i vjerodostojnim hadisima dokazano je da će oni koji vjeruju u Allahovu jednoću izaći iz Džehennema."

Kao što grijesi obuhvataju nevjernika sa svih njegovih strana, kao što zid stoji oko kuće, tako će i njegova kazna biti prema njegovim djelima i zbog toga će vatra obuzeti nevjernike sa svih strana, onako kako kaže Allah:

"U Džehennemu će im ležaj i pokrivači od vatre biti. Eto tako ćemo Mi nevjernike kazniti" (El-E'raf, 41);

"Na Dan kad ih patnja i odozgo i odozdo obuzme, melek rekne; 'Ispaštajte za ono što ste radili!'" (El-Ankebut, 55);

"Nad njima će biti naslage vatre, a ispod njih naslage..." (Ez-Zumer, 16).

Na drugom mjestu Allah nam kazuje kako ih Džehennem obuhvata sa svih strana: **"A nevjernici sigurno neće umaći Džehennemu" (Et-Tevbe, 49).**

Tamo će biti i druga vrsta njihovog obuhvatanja zato što vatra ima zidove kojima okružuje nevjernike tako da oni ne mogu odatle izaći: **"Mi smo nevjernicima pripremili vatru čiji će ih dim sa svih strana obuhvatiti; ako zamole pomoć, pomoći će im se tekućinom poput rastopljene kovine koja će lica ispeći. Užasna li pića i grozna li boravišta!" (El-Kehf, 29).**

Prodiranje vatre do srca

Već smo spomenuli da će se nevjernicima u Džehennemu tijela puno povećati, ali i pored toga, vatra će prodrijeti u njihova tijela sve dok ne stigne do dubina: **"U Sekar ću Ja njega baciti - a znaš li ti šta je Sekar? Ništa on neće poštedjeti; kože će crnim učiniti" (El-Muddessir, 26-29).** Neki raniji komentatori Kur'ana za ajet: **"Ništa on neće poštedjeti"**, rekli su: "On gori njihove kosti, meso i mozak i ne ostavlja ništa."

Uzvišeni Allah kaže: **"A ne valja tako! On će sigurno biti bačen u Džehennem! A znaš li ti šta je Džehennem? Vatra Allahova razbuktana; koja će do srca dopirati" (El-Humeze, 4-7).**

Muhammed ibn Kab el-Kurejzij veli: "Vatra će gorjeti njihova srca i kada ga izgori počet će ponovo njegovo stvaranje", a Sabit

el-Benani je rekao: "Vatra će ih gorjeti sve do njihovih srca, a oni će biti živi ..."

Padanje crijeva u vatru

Prenose Buhari i Muslim od Usame ibn Zejda, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Na Sudnjem danu uzet će se čovjek i bit će bačen u vatru, a njegova će crijeva u njoj pasti, on će se tada okretati oko njih kao što se magarac okreće oko vodenice kada vuče kamenje. Okupit će se stanovnici Džehennema oko njega i pitati ga: 'O čovječe, šta je s tobom? Zar nam nisi ti naređivao dobro i zabranjivao zlo?' Odgovorit će: 'Ja sam vam naređivao dobro, ali ga sām nisam radio i zabranjivao sam vam zlo, ali sām sam ga radio.' Zatim će se okretati u vatri kao što se magarac okreće oko kamenja vodenice."

Od onih koji će vaditi svoja crijeva jeste Amr ibn Luhajj. On je prvi koji je promijenio čisto vjerovanje Arapa. Prenosi Muslim od Džabira ibn Abdullaha, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Vidio sam Amra ibn Amira el-Huzaija kako vuče svoje unutrašnje organe u vatru, on je prvi koji je oslobodio domaće životinje – deve (on je rekao da ukoliko čovjek kaže: 'ukoliko se izliječim od ove bolesti, ova deva je slobodna')."

Okovi, lanci i kamšike stanovnika Džehennema

Uzvišeni je Allah stanovnicima Džehennema pripremio okove, lance i kamšike:

"Mi smo za nevjernike okove i sindžire i oganj razbuktali pripremili" (El-Insan, 4);

"Bit će u Nas, doista, okova i ognja; i jela koja u grlu zastaju, i patnje nesnosne" (El-Muzzemmil, 12-13);

"A Mi ćemo na vratove nevjernika sindžire staviti; zar će biti kažnjeni drukčije nego prema onome kako su radili?" (Es-Sebe', 33);

"...kada s okovima o vratu i sindžirima budu vučeni ..." (El-Mu'min, 71).

Pogledaj kako Allah dalje opisuje ovaj prizor: **"Držite ga i u okove okujte; zatim ga samo u vatri pržite; a onda ga u sindžire sedamdeset lakata duge vežite"** (El-Hakka, 30-32).

Uzvišeni je Allah pripremio stanovnicima Džehennema željezne kamšike, njima će biti tučeni kada pokušaju izaći iz njega, i tada će biti vraćeni nazad u njegove dubine: **"A gvozdenim maljevima bit će mlaćeni; kad god pokušaju da zbog teškog jada iz nje izađu, bit će u nju vraćeni: 'Iskusite patnju u užasnoj vatri!'" (El-Hadždž, 21-22).**

Udruživanje lažnih božanstava i njihovih šejtana u Džehennemu

Nevjernici i idolopoklonici veličali su svoja božanstva koja su obožavali pored Allaha, branili su ih i na tom putu davali svoje živote i bogatstva. Allah će na Sudnjem danu baciti njihova božanstva u Džehennem, čime će ih poniziti i dokazati nevjernicima da su bili izgubljeni time što su obožavali nešto što im nije bilo od štete, niti od koristi: **"I vi, i oni kojima se, pored Allaha, klanjate - bit ćete gorivo u Džehennemu, a u njeg ćete doista ući. Da su oni bogovi, ne bi u njeg ušli, i svi će u njemu vječno boraviti" (El-Enbija, 98-99).**

Ibn Redžeb je rekao: "Zato što su nevjernici obožavali lažna božanstva pored Allaha, vjerovali su da će oni posredovati kod Allaha i da će ih približiti Njemu, zaslužili su da budu kažnjeni zajedno s njima u Džehennemu, da bi na taj način bili poniženi, poraženi, da osjete nesreću i da postignu kulminaciju pokajanja i prokletstva, zato što kada se čovjek ujedini u kazni s onim što je izazvalo njegovu kaznu, doživi najoštriju kaznu i bol, kao i najveće pokajanje."

Zbog toga, na Sudnjem će danu, također, Sunce i Mjesec biti bačeni u Džehennem da bi naložili njegovu vatru i da ukore sve nesretnike koji su njih pored Allaha obožavali. Muhammed, s.a.v.s., je rekao: "Sunce i Mjesec bit će bačeni u vatru (Džehennem)."

Rekao je Kurtubi: "Oni (Sunce i Mjesec) bit će bačeni u Džehennem zato što su obožavani pored Allaha, ali oni se time ne kažnjavaju zato što nemaju dušu. To će se uraditi da bi se povećalo pokajanje nevjernika. Tako su rekli neki učenjaci."

Zbog toga će se, također, ujediniti nevjernici s njihovim šejtanima i okusit će najoštriju kaznu: **"Onome ko se bude slijepim pravio da ne bi Milostivog veličao, Mi ćemo šejtana natovariti, pa će mu on nerazdvojni drug**

postati; oni će ih od Pravog puta odvraćati, a ljudi će misliti da su na Pravom putu. I kada koji dođe pred Nas, reći će: "Kamo sreće da je između mene i tebe bila tolika razdaljina kolika je između istoka i zapada! Kako si ti bio zao drug!" Toga dana neće vam biti od koristi to što ćete u muci zajedno biti, kad je jasno da ste druge Allahu ravnim smatrali" (Ez-Zuhruf, 36-39).

Proklinjanje, pokajanje i molitve nevjernika u Džehennemu

Kada nevjernici vide vatru, pokajat će se kao nikada prije, ali im to uopće neće koristiti: "A kada oni dožive patnju, sakrit će tugu, i bit će im po pravdi presuđeno, neće im se učiniti nažao" (Junus, 54). Kada nevjernik vidi knjigu svojih djela i u njoj vidi nevjerstvo i širk koji će izazvati njegov vječni boravak u Džehennemu, prizivat će sebi propast i nestanak: "A onaj kome bude knjiga njegova iza leđa njegovih data; propast će prizivati; i u ognju će gorjeti" (El-Inšikak, 10-12). Ovakve molitve protiv sebe za svoje uništenje ponavljat će još jednom kada budu bačeni u vatru i osjete njenu toplotu: "... a kad budu bačeni u tjesnac, vezanih ruku, propast će tamo prizivati. 'Ne prizivajte danas jednu propast, nego prizivajte mnoge propasti!' A kad budu bačeni u tjesnac, vezanih ruku, propast će tamo prizivati" (El-Furkan, 13-14). Tamo će se povećati njihovi vriskovi i tuga i molit će Boga da ih izvadi iz vatre: "Oni će u njemu jaukati: 'Gospodaru naš, izbavi nas, činit ćemo dobra djela, drukčija od onih koja smo činili!'" (Fatir, 37). Oni će tada priznati da su bili izgubljeni, nevjernici i lahkoumni: "I reći će: 'Da smo slušali ili razmišljali, ne bismo među stanovnicima Džehennema bili!' I oni će priznati da su bili nevjernici - pa, stanovnici Džehennama ognjenog daleko bili!" (El-Mulk, 10-11);

"'Gospodaru naš,' - reći će oni - 'dva puta si nas usmrtio i dva puta si nas oživio; mi priznajemo grijehe naše, pa ima li ikakva načina da se izađe?'" (El-Mu'min, 10). Ovaj njihov zahtjev bit će oštro odbijen i bit će im odgovoreno kao da su životinje: "'Gospodaru naš,' - reći će - 'naši prohtjevi bili su od nas jači, te smo postali narod zalutali. Gospodaru naš, izbavi nas iz nje; ako bismo ponovo zlo radili, sami bismo sebi nepravdu učinili'. 'Ostanite u njoj prezreni i ništa Mi ne govorite!' - reći će On" (El-Mu'minun, 106-108).

Njima je takva stvar određena i našli su se na mjestu gdje ne pomaže niti molitva niti nada: "A da ti je vidjeti grešnike kako će, oborenih

glava pred Gospodarem svojim, reći: 'Gospodaru naš, vidjeli smo i čuli smo, pa nas povrati da dobra djela činimo, mi, doista, čvrsto vjerujemo!' A kad bismo htjeli, svakog čovjeka bismo na Pravi put uputili, ali Ja sam već istinu rekao: 'Napunit ću, zaista, Džehennem džinnima i ljudima zajedno!' Pa trpite zato što ste zaboravljali da ćete ovaj dan doživjeti, - i Mi ćemo vas zaboraviti -, i vječnu patnju trpite zbog onoga što ste radili'" (Es-Sedžde, 12-14).

Nakon ovoga, stanovnici Džehennema obratit će se čuvarima (melekima) Džehennema, i od njih će tražiti posredništvo kod Allaha da im olakša kaznu: "I oni koji će u vatri biti govorit će stražarima džehenemskim: 'Zamolite Gospodara svoga da nam bar jedan dan svoju patnju ublaži!' 'A zar vam poslanici vaši nisu jasne dokaze donosili?' - upitat će oni. - 'Jesu!' - odgovorit će. - 'Molite onda vi!' - reći će oni. Ali će molba onih koji nisu vjerovali uzaludna biti" (El-Mu'min, 49-50).

Zatim će tražiti od njihovog Gospodara da ih uništi: "Oni će dozivati: 'O Malik! Neka Gospodar tvoj učini da umremo!' - a On će reći: 'Vi ćete tu vječno ostati!'" (Ez-Zuhruf, 77).

Svaka stvar koju budu tražili bit će odbijena, neće biti izlaza iz Džehennema, neće im se smanjiti kazna niti će nestati. To je vječna, neprestana kazna i tada će im biti rečeno: "Pržite se u njoj, isto vam je trpjeli ili ne trpjeli, - to vam je kazna za ono što ste radili" (Et-Tur, 16).

Kada oni ovo shvate, povećat će se njihov vrisak i tuga: "Malo će se oni smijati, a dugo će plakati, bit će to kazna za ono što su zaslužili" (Et-Tevbe, 82). Oni će tamo plakati sve dok njihovih suza nestane, zatim će im iz očiju krv teći i ostavit će im na licima tragove isto kao što velika kiša ostavlja tragove na kamenju. Prenosi Hakim u svom Mustedreku od Abdullaha ibn Kajsa, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Stanovnici Džehennema plakat će toliko da bi lađe mogle ploviti na njihovim suzama. Njima će, također, teći krv (iz očiju, kada im nestane suza)."

Ovakvi će nesretnici izgubiti sebe i svoje porodice zbog toga što su više voljeli nevjerstvo od vjerovanja. Poslušaj njihovo tugovanje u trenucima dok se kažnjavaju: "Na Dan kad se njihova lica u vatri budu prevrtala, govorit će: 'Kamo sreće da smo se Allahu pokoravali i da smo

Poslanika slušali!' I govorit će: 'Gospodaru naš, mi smo prvake naše i starješine naše slušali, pa su nas oni s Pravog puta odveli; Gospodaru naš, podaj im dvostruku patnju i prokuni ih prokletstvom velikim!'" (El-Ahzab, 66-68).

Pogledaj Allahove riječi kojima opisuje njihovo stanje, od kojeg stanja tražimo pomoć od Allaha: **"I nesretni će u Džehennem, u njemu će teško izdisati i udisati; dok je nebesa i Zemlje, u njemu će ostati, - osim ako drukčije Gospodar tvoj ne odredi. Gospodar tvoj, zaista radi ono što želi" (Hud, 106-107).**

Rekao je Zudžadž: "Zefir - izdisanje bit će zbog velikog vriska koji će biti veoma bučan." Rekli su: Zefir - izdisanje, je ponavljanje uzdaha u grudima od siline straha sve dok ne oteknu prsa, dok šehik - uzdisanje je dugi neprestani uzdah, ili povratak uzdaha u grudima, ovima se želi ukazati na njihovu tegobu i nesreću i poređenje njihovog stanja sa onim kome je vatra zahvatila srce.

Dakle, oni će u njemu imati težak uzdisaj i izdisaj kao rezultat velike tegobe, kako je rekao Lejs, Allah mu se smilovao.

X
KAKO ĆE SE ČOVJEK SAČUVATI ALLAHOVE VATRE

Ako je nevjerstvo razlog vječnog boravka u Džehennemu, onda je spas od vatre vjerovanje i činjenje dobrih djela. Zbog toga se muslimani približavaju Allahu svojim vjerovanjem da bi ih spasio vatre:

"... oni koji budu govorili: 'Gospodaru naš, mi, zaista, vjerujemo; zato nam oprosti grijehe naše i sačuvaj nas patnje u ognju!'" (Ali Imran, 16);

"Gospodaru naš, Ti nisi ovo uzalud stvorio; hvaljen Ti budi i sačuvaj nas patnje u vatri! Gospodaru naš, onoga koga Ti budeš u vatru ubacio Ti si već osramotio, a nevjernicima neće niko u pomoć priteći. Gospodaru naš, mi smo čuli glasnika koji poziva u vjeru: 'Vjerujte u Gospodara vašeg!' - i mi smo mu se odazvali. Gospodaru naš, oprosti nam grijehe naše i pređi preko rđavih postupaka naših, i učini da poslije smrti budemo s onima dobrima. Gospodaru naš, podaj nam ono što si nam obećao po poslanicima Svojim i na Sudnjem danu nas ne osramoti! Ti ćeš, doista, Svoje obećanje ispuniti!" (Ali Imran, 191-194).

Razni tekstovi razjasnili su ovu temu i ukazali na djela koja štite čovjeka od vatre, a najbolje djelo među njima jeste ljubav prema Allahu. Kako prenose Hakim u svom Mustedreku i Imam Ahmed u svom Musnedu od Enesa ibn Malika, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Vallahi, Allah neće baciti u vatru onoga koga On

voli." Post je štit od vatre, zato što prenose Imam Ahmed u svom Musnedu i Bejheki u Šu'abul-iman (Grane imana) od Džabira ibn Abdullaha, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Rekao je Uzvišeni Allah: **'Post je štit kojim se brani od vatre'"**, a u drugom predanju stoji: **"Post je štit od Allahove kazne."** Ako se posti dok se ratuje protiv nevjernika, to će biti ogroman dobitak. Prenosi Ebu Seid, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Ko posti jedan dan dok je na Allahovom putu (u džihadu), Alllah će udaljiti njegovo lice od vatre sedamdeset ljeta (godina)" (Buhari, Muslim, Tirmizi, Nesai, Imam Ahmed).

Od vatre, također, spašava bogobojaznost i borba na Allahovom putu: **"A za onoga koji se stajanja pred Gospodarem svojim bojao, bit će dva perivoja..." (Er-Rahman, 46)**. Prenose Tirmizi i Nesai od Ebu Hurejre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Neće ući u vatru onaj koji plače od bogobojaznosti čak i onoliko koliko se mogu napuniti grudi deve mlijekom i ne može se sastaviti jedan rob koji se uprašio na Alllahovom putu (prašina koja ga je uprašila dok je ratovao) i dim Džehennema."

Prenosi Buhari od Ebu Abasa, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Nije moguće da se ispraše noge jednog roba na Allahovom putu (u ratu), a da njih vatra dotakne." Također, prenosi Muslim od Ebu Hurejre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Nevjernik i njegov ubojica neće se sastaviti u vatri nikada."

Čovjeka od vatre spašava traženje utočišta od nje kod Allaha: **"...i oni koji govore: 'Gospodaru naš, poštedi nas patnje u Džehennemu, jer je patnja u njenu, doista, propast neminovna; on je ružno prebivalište i boravište" (El-Furkan, 65-66)**. Prenose Imam Ahmed, Ibn Madža, Ibn Hibban i Hakim od Enesa ibn Malika, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Nema nijednog ko zamoli Allaha za Džennet tri puta, a da Džennet ne kaže: 'Molim te Bože, uvedi ga u Džennet', i nema čovjeka muslimana koji potraži utočište kod Allaha od vatre tri puta, a da Džehennem ne kaže: 'Molim te Bože, sačuvaj ga od mene'."

Prenose Buhari i Muslim od Ebu Hurejre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., dok je spominjao meleke koji otkrivaju skupove u kojima se spominje Allah, rekao: "Uzvišeni Allah je upitao njih (meleke), a On najbolje zna njihovo stanje: **'Od čega traže utočište?'** Odgovaraju mu: 'Od Džehennema'. Upitat će ih: **'Jesu li ga vidjeli?'** Odgovorit će: 'Ne, Vallahi Bože, nisu ga vidjeli'. Pitat će ih: **'Kako bi bilo kada bi ga vidjeli?'** Odgovorit će: 'Kada bi ga vidjeli (Džehennem), udaljili bi se i još više bi se bojali njega'. On će tada reći: **'Ja vas uzimam za svjedoke da sam im oprostio'.**"

drugi dio
DŽENNET

UVOD

Definicija Dženneta i objašnjenje

Džennet je ogromna nagrada koju je Allah pripremio za one koji su ga voljeli i poštovali. On je ogromna blagodat koja nema mahana, čistoća koja neće nikada nestati i ono o čemu su nam Allah i Njegov Poslanik govorili da oduzima razum, zato što razum ne može zamisliti i shvatiti veličinu te blagodati.

Poslušaj Allahove riječi koje je rekao u hadisi-kudsiju (hadis kudsijj jeste onaj hadis čije je značenje od Allaha, a riječi su od Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem): "Mojim dobrim robovima sam (u Džennetu) pripremio ono što oko nije vidjelo, uho nije čulo i ljudsko srce nije zamislilo." Zatim je Allahov Poslanik rekao: "Ako hoćete, proučite ajet: **'I niko ne zna kakve ih, kao nagrada za ono što su činili, skrivene radosti čekaju'" (Es-Sedžde, 17).**

Veličina te blagodati dolazi do izraza kada se usporedi s blagodatima ovoga svijeta, a blagodati ovoga svijeta u poređenju s blagodatima budućeg svijeta skoro su bez ikakve vrijednosti. Prenosi Buhari od Sehla ibn Sada es-Saidijja, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Mjesto koje je udarao bič (koje je neko pretrpio na Allahovom putu) u Džennetu je bolje (veće je vrijednosti) od čitavog dunjaluka i svega što je na njemu."

Zbog ovoga, ulazak u Džennet i spas od vatre kada Allah bude sudio i određivao, jeste najveći spas i pobjeda. On kaže:

"... i ko bude od vatre udaljen i u Džennet uveden - taj je postigao šta je želio" (Ali Imran, 185);

"Allah obećava vjernicima i vjernicama dženetske bašče kroz koje će rijeke teći, u kojima će vječno boraviti, i divne dvorove u vrtovima edenskim. A i malo naklonosti Allahove veće je od svega toga; to će, doista, uspjeh veliki biti!" (Et-Tevbe, 72);

"Onoga ko se pokorava Allahu i Poslaniku Njegovu - On će uvesti u dženetske bašče, kroz koje će rijeke teći, u kojima će vječno ostati, i to je uspjeh veliki" (En-Nisa, 13).

ULAZAK U DŽENNET

Nema sumnje da kada se vjernici upute prema lijepim baščama u skupinama radosni i sretni, osjetit će takvu sreću koju nije osjetio niko prije toga. Kada stignu ispred njega, otvorit će im se vrata i čekat će ih časni meleki pozdravljajući ih selamom (mirom) nakon svih njihovih nesreća i poteškoća koje su doživjeli i vidjeli: **"A oni koji su se Gospodara svoga bojali u povorkama će u Džennet biti povedeni, i kad do njega dođu, a kapije njegove već širom otvorene, čuvari njegovi će im reći: 'Mir vama, od grijeha ste čisti, zato uđite u nj, u njemu ćete vječno boraviti!'" (Ez-Zumer, 73).** tj. vaša su djela dobra kao i vaše riječi i vaše vjerovanje, te su na taj način vaše duše postale neporočne, a srca čista, čime ste zaslužili dženetske bašče.

PRVA TAČKA

Posredništvo (Šefaat) za ulazak u Džennet

Potvrđeno je vjerodostojnim hadisima da kada vjernici budu stajali dugo na Sudnjem danu, tražit će od Poslanika da im otvore vrata Dženneta, a tada će svaki od njih tražiti oprost i govorit će: "To

nije moja stvar", sve dok ta stvar ne stigne do našeg poslanika, Muhammeda s.a.v.s., koji će posredovati i njegovo će posredništvo biti primljeno. Prenosi Muslim od Huzejfe ibnul-Jemama, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Uzvišeni Allah će sakupiti sve ljude (na Sudnjem danu), vjernicima će se približiti Džennet, a oni će ustati i otići kod Adema i reći će: 'Oče naš, otvori nam Džennet'. On će odgovoriti: 'Zar vas iz njega nije izvelo išta drugo osim moga grijeha, ja to ne mogu uraditi..."' U ovom je hadisu Muhammed, s.a.v.s., spomenuo traženje oprosta svih poslanika od vjernika zato što ne mogu uraditi tu stvar, sve dok vjernici ne odu kod Muhammeda, s.a.v.s., koji će posredovati za njih i posredništvo će mu biti primljeno.

DRUGA TAČKA

ČIŠĆENJE VJERNIKA PRIJE NJIHOVOG ULASKA U DŽENNET

Nakon što budu prešli Sirat, vjernici će stati na jednom mostu između Dženneta i Džehennema, gdje će se očistiti vraćanjem hakka (prava) jedan od drugoga, oni koji budu uzimali od drugih na ovom dunjaluku. Na taj način ući će u Džennet čisti i dobri, neće ostati nijedna nepravda i niko ni od koga neće tražiti ništa.

Prenosi Buhari od Ebu Seida el-Hudrijja, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Spasit će se vjernici od vatre (kada pređu preko sirat-ćuprije) i stat će na jednom mostu između Dženneta i Džehennema i osvetit će se jedan drugome (za stvari na ovom dunjaluku), a kada se pomire i očiste, dozvolit će im se ulazak u Džennet. Kunem se u Onoga u Čijoj je ruci Muhammedova duša,

svaki od njih znat će svoje mjesto u Džennetu bolje nego što je znao svoju kuću na ovom dunjaluku."

Ranije smo spomenuli da je naš Poslanik prvi čovjek koji će otvoriti vrata Dženneta zato što će ostali poslanici odbiti da to učine.

TREĆA TAČKA

PRVI KOJI ĆE UĆI U DŽENNET

Prvi čovjek od svih stvorenja koji će ući u Džennet jeste naš poslanik, Muhammed, s.a.v.s., i prvi ummet koji će ući u Džennet jeste njegov ummet, a prvi čovjek našega ummeta koji će ući u Džennet jeste Ebu Bekr, r.a.

Ibn Kesir je spomenuo hadise koji ovo potvrđuju:

Prenosi Muslim od Enesa, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Ja sam prvi čovjek koji će zakucati na vrata Dženneta."

Također, prenosi Muslim od Enesa, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Ja ću se približiti do vrata Dženneta i potražit ću da mi se otvore, a njegovi će stražari upitati: 'Ko si ti?' Odgovorit ću: 'Ja sam Muhammed'. Reći će: 'Naređeno nam je da ova vrata ne otvorimo nikom prije tebe'."

Prenose Buhari, Muslim i Nesai od Ebu Hurejre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Mi smo posljednji (od svih ljudi na ovom dunjaluku) i prvi na Sudnjem danu, i mi smo prvi narod koji će ući u Džennet."

Prenosi Ebu Davud od Ebu Hurejre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Približio mi se Džibril i pokazao mi vrata Dženneta kroz koja će moj ummet ući." Tada je Ebu Bekr rekao: "O Allahov

Posllaniče, želio bih da budem pored tebe i da ga vidim." Allahov Poslanik, s.a.v.s., mu je rekao: "Ti si, Ebu Bekre, prvi iz mog ummeta koji će ući u Džennet."

ČETVRTA TAČKA

ONI KOJI ĆE UĆI U DŽENNET BEZ POLAGANJA RAČUNA

Prva skupina ovoga ummeta koji će ući u Džennet jesu osobe koje su imale čvrsto vjerovanje, bogobojaznost, dobra djela i izvršavale su vjerske propise besprijekorno. Oni će u Džennet ući u koloni, a njihova će lica naličiti punom mjesecu.

Prenosi Buhari od Ebu Hurejre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Prva skupina koja će ući u Džennet izgledat će kao pun mjesec, u njemu neće pljuvati, neće im teći tečnost iz nosa niti će vršiti nuždu. U njemu će imati zlatno posuđe, njihovi će češljevi biti od srebra, njihove će saksije (kadionice) biti aloe (tropske biljke), njihov će znoj imati miris miska i svaki od njih imat će po dvije žene čija će se unutrašnjost vidjeti kroz njihovo tijelo, od tolike njihove ljepote. Između njih neće postojati svađa niti mržnja, njihova će srca biti kao jedno srce i slavit će Allaha ujutro i uvečer."

Prenosi Buhari od Sehla ibn Sada, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Od moga će ummeta u Džennet ući sedamdeset hiljada ili sedam stotina hiljada ljudi, prvi od njih neće ući prije nego što uđu posljednji između njih, i njihova će lica biti poput punog mjeseca."

Preneseno nam je vjerodostojnim putem da je Uzvišeni Allah dao Muhammedu, s.a.v.s., sa svakim od tih sedamdeset hiljada osoba, još sedamdeset hiljada drugih, kako se kaže u hadisu koji prenosi Imam Ahmed u svom Musnedu od Ebu Bekra, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Dato mi je iz mog ummeta sedamdeset hiljada osoba koje će ući u Džennet bez polaganja računa. Njihova lica su kao pun mjesec, a njihova srca kao srce jednog čovjeka. Ja sam tražio od mog Gospodara da taj broj poveća, a On je na svakog od njih dodao još po sedamdeset hiljada drugih." Prenose Imam Ahmed, Tirmizi i Ibn Hibban od Ebu Umame, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Obećao mi je moj Gospodar da će od mog ummeta bez polaganja računa i bez kazne ući u Džennet sedamdeset hiljada ljudi i na svaku hiljadu po sedamdeset i tri šake od šaka mog Gospodara." U ovom hadisu je, dakle, dodato još tri šake.

Allahov Poslanik, s.a.v.s., opisao je tih sedamdeset hiljada ljudi i kazao njihove osobine. Prenosi Buhari od Ibn Abbasa, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Pokazani su mi narodi, krenuo je jedan poslanik i za njim njegov ummet, drugi poslanik i za njim nekoliko osoba, treći poslanik i za njim desetak osoba, vidio sam jednog s pet osoba i jednog poslanika koji je bio usamljen (niko mu nije povjerovao), ja sam pogledao i vidio sam jednu veliku skupinu i pitao sam: 'O Džibrilu, jesu li oni moj ummet?' Odgovorio je: 'Ne, nego pogledaj gore'. Ja sam pogledao gore i vidio sam jednu ogromnu skupinu ljudi. On mi je rekao: 'Oni se nisu liječili vatrom, nisu tražili lijek (preko pisanja hamajlija itd.) nisu bili sujevjerni i na svog Gospodara su se oslanjali'. Ukaša ibn Musan je ustao i rekao: "Zamoli Allaha da me učini jednim od njih". On je rekao: "O Bože, učini ga jednim od njih." Zatim je jedan drugi čovjek rekao: "Zamoli Allaha i mene da učini jednim od njih." Rekao je: "Ukaša je bio brži od tebe."

Možda su to oni koje je Allah nazvao – bliskim el-mukarrebun i prvacima es-sabikun:

"... i oni prvi - uvijek prvi! Oni će Allahu bliski biti; u dženetskim baščama naslada; bit će ih mnogo od naroda drevnih; a malo od kasnijih..." (El-Vakia, 10-14).

PETA TAČKA

SIROMAŠNI ĆE PRIJE BOGATIH UĆI U DŽENNET

Prenosi Muslim od Abdullaha ibn Amra, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Siromašni muhadžiri (oni koji su učinili hidžru u Mekku) na Sudnjem danu ući će u Džennet četrdeset ljeta (godina) prije bogatih."

Prenosi Tirmizi od Ebu Seida, a u drugom predanju prenose Imam Ahmed, Tirmizi i Ibn Hibban od Ebu Hurejre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Siromašni muhadžiri ući će u Džennet pet stotina godina prije bogatih iz njihovog vremena."

Na drugom mjestu, Allahov Poslanik, s.a.v.s., objasnio je da oni neće imati za šta da polažu račun, uzimajući u obzir njihovo ratovanje i zasluge. Prenosi Hakim od Abdullaha ibn Amra, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Da li znaš koja skupina od mog ummeta će prva ući u Džennet?" Rekao sam: "Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju". Rekao je: "To će biti siromašni iz redova muhadžira. Oni će se na Sudnjem danu približiti vratima Dženneta i tražit će da im se otvore, a čuvari Dženneta će ih pitati: 'Zar ste već završili s polaganjem računa?' Odgovorit će: 'Za šta da polažemo

račun, nama su sablje bile na vratu dok smo ratovali na Allahovom putu sve dok nismo tako i umrli?!" Rekao je: "Tada će im se vrata otvoriti i tamo će biti četrdeset godina prije nego uđu drugi ljudi."

Prenosi Buhari od Usame ibn Zejda, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Stajao sam ispred vrata Dženneta, većina onih koji su u njega ulazili bili su siromašni, a bogati su bili zadržani osim stanovnika vatre za koje je naređeno da se pošalju u vatru."

Kako se vidi, u prvom hadisu spomenuto je da će siromašni ući u Džennet ispred bogataša četrdeset godina, a u drugom hadisu kaže se pet stotina godina. Ova dva hadisa ne proturječe jedan drugome zato što nisu svi siromasi isti, kao što i bogataši nisu svi isti, kako kaže Kurtubi. Siromašni su različiti u pogledu njihovog vjerovanja i isto se odnosi i na bogataše. Dakle, period ulaska prvih siromaha u Džennet i ulazak posljednjih bogataša jeste pet stotina godina, a period između posljednjih siromaha koji će ući u Džennet i prvih bogataša koji će ući u njega, jeste četrdeset godina. Allah zna najbolje.

ŠESTA TAČKA

PRVE TRI VRSTE OSOBA KOJE ĆE UĆI U DŽENNET

Prenosi Tirmizi od Ebu Hurejre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Pokazane su mi prve tri vrste ljudi koje će ući u Džennet. To su: šehid, onaj koji je govorio i radio dobro i udaljavao se od zla, i rob koji je do kraja obožavao Allaha i savjetovao ostale robove (ili sve one koji su bili pod njegovim nadzorom) te bio iskren prema njima."

SEDMA TAČKA

ULAZAK VJERNIKA GREŠNIKA U DŽENNET

Njihov izlazak iz Džehennema i ulazak u Džennet putem posredništva - šefaata

Prenosi Muslim od Ebu Seida, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Stanovnici Džehennema koji će u njemu ostati neće umrijeti niti će živjeti, a neke ljude koji će biti kažnjavani vatrom zbog njihovih grijeha vatra će gorjeti u cijelosti sve dok ne postanu ugljenisani, i tada će se dozvoliti posredništvo za njih i u skupinama će ulaziti, u dženetskim rijekama, i tada će im biti rečeno: 'O stanovnici Dženneta, polijte ih vodom, a oni će nicati iz zemlje onako kako niču travnjaci poslije velike kiše."

Prenosi Muslim od Džabira ibn Abdullaha, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Zaista će neki ljudi izaći iz vatre nakon što će u njoj gorjeti sve osim njihovih lica, a zatim će ući u Džennet."

Oni koji budu izašli iz Džehennema i budu ušli u Džennet, stanovnici Dženneta nazvati će ih džehenemlijama, kako prenosi Buhari od Umrana ibn Husajna, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Neki će ljudi posredništvom Muhammeda, s.a.v.s., izaći iz vatre i ući u Džennet, a tamo će ih nazvati džehenemlijama."

Prenosi Buhari od Džabira, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Neki će ljudi izaći iz Vatre posredništvom, oni će biti slični 'es-searirima'. Pitao sam: "Šta su 'es-seariri'?" Odgovorio je: "To su oni s tragovima na koži kao brazde i bradavice."

Prenosi Buhari od Enesa ibn Malika, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Neki će ljudi izaći iz vatre nakon što ih ona

isprži i ući će u Džennet. Stanovnici Dženneta će ih nazvat će ih džehenemlijama."

Prenosi Muslim od Ebu Hurejre, r.a., u jednom dugom hadisu koji opisuje ahiret, da je Muhammed, s.a.v.s, rekao: "... i kada Allah završi s obračunom njegovih stvorenja i poželi da Njegovom milošću izvadi koga On hoće iz vatre, naredit će melekima da izvade svakoga koji Allahu nije pripisivao druga i oni kojima Allah hoće da se smiluje, a to su oni koji su govorili: 'Nema drugog boga osim Allaha i koji se mogu u vatri prepoznati po tragovima sedžde, zato što džehenemska vatra gori Ademovim sinovima sve osim mjesta koje je padalo na sedždu, zato što je Allah zabranio vatri da gori to mjesto. Oni će izaći iz vatre isprženi i na njih će biti prolivena voda života, a oni će nići iz zemlje kao što niče sjeme poslije velike kiše."

Također, prenosi se u nekoliko hadisa da će Allah izvaditi iz Džehennema i one koji su u svojim srcima imali vjerovanja koliko iznosi jedan dinar, ili pola dinara, ili koliko jedno zrno. Zatim će iz Džehennema izaći i neki koji nikada nisu uradili dobro. Prenosi Ebu Seid el-Hudrijj, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Allah će uvesti stanovnike Dženneta u Džennet. On će u njega uvesti onoga koga On hoće, i uvest će stanovnike Džehennema u Džehennem, a zatim će reći: **'Pogledajte u njega i kada nađete nekoga u čijem srcu ima imana koliko zrno žita, izvadite ga odatle...'**"

U hadisu Džabira ibn Abdullaha prenosi se: "Zatim će se dozvoliti posredovanje - šefaat, pa će se posredovati sve dok iz Džehennema ne izađe svako ko je rekao: 'La ilahe illallah', a u njegovom je srcu bilo dobra koliko jednog ječmenog zrna, Zatim će se sakupiti u predvorju Dženneta pa će ih stanovnici Dženneta polijevati vodom, nakon čega će se obnavljati njihova tijela kao što biljka nikne nakon bujice. Nestat će s njih opekotine, zatim će moliti pa će im se dati koliko dunjaluk i još toliko deset puta."

Prenosi Enes ibn Malik, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Izaći će iz vatre onaj koji je rekao: 'La ilahe illallah' i koji je u srcu imao dobrote koliko jedno zrno ječma, zatim će izaći iz vatre

onaj koji je rekao: 'La ilahe illallah' i koji je u srcu imao dobrote koliko jedno zrno žita, i izaći će iz vatre onaj koji je rekao: 'La ilahe illallah' i koji je u srcu imao dobrote koliko jedno zrno."

Ima mnogo hadisa koji govore o ovoj temi.[1]

Mišljenje nekih sekti o posredništvu (šefaatu)

Neke sekte, kao što su havaridži i mutezili, negiraju šefaat (posredništvo) za činioce velikih grijeha i za one koji će ući u Džehennem. Oni negiraju šefaat na osnovu svojih praznih načela koja se baziraju na njihovoj logici. Sekta murdžija prešla je u ekstremizam u drugom pravcu, misleći da niko od činilaca velikih grijeha neće biti kažnjen. Oni misle da će svi ući u Džennet i neće biti kažnjeni. Sve ove sekte suprotstavljaju se sunnetu Muhammeda, s.a.v.s., koji je potvrdio šefaat na Sudnjem danu.

Ova izreka koja je protivna vjerodostojnim i mutevatir hadisima (najveći stepen tačnosti hadisa), spomenuta je još u vrijeme časnih ashaba. Prenosi Muslim u svom Sahihu od Jezida el-Fekira, koji kaže: "Veoma mi se dopalo jedno od mišljenja havaridža. Jednom smo izašli na hadž s jednom skupinom ljudi i tada smo prošli kroz Medinu, a tamo je Džabir Abdullah govorio narodu. On je sjeo u blizini jednog stuba i njima je kazivao hadise (izreke) Muhammeda, s.a.v.s. Dok je govorio, spomenuo je stanovnike Džehennema, a ja sam mu rekao: 'O ashabu Muhammeda, s.a.v.s., šta je ovo što ti govoriš, Allah kaže: **'Gospodaru naš, onoga koga Ti budeš u vatru ubacio Ti si već osramotio...' (Ali Imran, 192)**, i: **'... kad god pokušaju da iz nje (vatre) izađu, bit će u nju vraćeni' (Es-Sedžde, 20)**. Zašto onda to govoriš?' Pitao je: 'Da li ti čitaš Kur'an?' Odgovorio sam: 'Da'. Pitao je: 'Da li si čuo za mekam (visoki položaj) Muhammeda, s.a.v.s., na Sudnjem danu?' Odgovorio sam: 'Jesam'. On je rekao: 'To je položaj Muhammeda, s.a.v.s., putem kojega će Allah izvaditi iz njega (Džehennema) onoga koga bude izvadio'. Zatim je opisao sirat-ćupriju i prelazak ljudi preko nje. Rekao je: 'Bojim se da se toga ne sjećam, on je rekao da će neki ljudi izaći iz Džehennema, a prije su u njemu bili, iz njega će izaći kada postanu kao crvi (es-samasim), zatim će ući u jednu od dženetskih rijeka i iz nje izaći kao da su listovi.' Kada smo ovo čuli, rekli smo: 'Teško nama, mislite li da ovaj starac iznosi laži na Muhammeda, s.a.v.s.?' Svi smo se mi, tako mi Allaha, povukli naše mišljenje osim jednoga."

Ehli-sunnet vel-džemaat kažu da su činioci velikih grijeha pod Allahovom milošću, oprostit će im ako hoće, a ako neće, neće im oprostiti: **"Allah neće oprostiti da Mu se neko drugi smatra ravnim, a oprostit će manje grijehe od toga, kome On hoće" (En-Nisa, 48). "Reci: 'O robovi moji koji ste se prema sebi ogriješili, ne gubite nadu u Allahovu milost! Allah će, sigurno, sve grijehe oprostiti...'" (Ez-Zumer, 53)**. Dakle, Allah neće oprostiti širk, a svaki će drugi grijeh oprostiti onome kome On bude htio, i onaj koji se pokaje jeste kao onaj koji ne čini grijehe.

Mnogi ajeti dokazuju šefaat na Sudnjem danu, a od njih izdvajamo: **"Ko se može pred Njim zauzimati za nekoga bez dopuštanja Njegova?!" (El-Bekare, 255)**;

"...i oni će se samo za onoga kojim On bude zadovoljan zauzimati" (El-Enbija, 28);

"Kod Njega će se moći zauzimati za nekoga samo onaj kome On dopusti" (Es-Sebe', 23), itd...

Prenosi Buhari od Ebu Hurejre, r.a., da je rekao: "Rekao sam Allahovom Poslaniku: 'Ko će od ljudi biti najviše obradovan (ko će najviše zaslužiti) tvojim šefaatom na Sudnjem danu?' Odgovorio je: 'O Ebu Hurejre, mislio sam da me niko prije tebe neće pitati o ovome zbog tvoje velike zainteresovanosti prema hadisu! Mojim posredništvom na Sudnjem danu najviše će se obradovati onaj koji iskreno srcem kaže: 'Nema drugog boga osim Allaha'."

[1]Vjernik ne treba pogrešno shvatiti i zloupotrijebiti ove hadise i ne prakticirati vjerska načela. Nema sumnje da je svaka stvar koju spominju hadisi istinita, ali treba imati na umu da je i najkraći boravak u Džehennemu težak i užasan. Dovoljno je samo staviti ruku u ovodunjalučku vatru pet sekundi ili jedan minut i zatim pomisliti kakvo je stanje kada je čovjek čitav u vatri. Kakvo li će samo biti stanje onih koji će u Džehennemu boraviti jednu, pet ili deset godina?! Molim Uzvišenog Allaha da nas učini od onih koji će ući u Džennet bez polaganja računa i od onih koji neće okusiti džehenemsku kaznu. Amin!

OSMA TAČKA

POSLJEDNJI ČOVJEK KOJI ĆE UĆI U DŽENNET

Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao nam je događaj o čovjeku koji će posljednji izaći iz Džehennema i ući u Džennet, i razgovor koji će se voditi između njega i Allaha, kao i velike blagodati koje mu je Allah podario. Ibn el-Esir je sakupio sva predanja o tom slučaju u Džamiul-Usul, a mi ćemo spomenuti nekoliko:

1. prenosi Abdullah ibn Mesud, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Ja znam čovjeka koji će posljednji izaći iz Džehennema i posljednji ući u Džennet. To je čovjek koji će iz Džehennema izaći vukući se četveronoške, Allah će mu reći: **'Idi i uđi u Džennet'**. Kada dođe ispred njega, učinit će mu se da je prepun, vratit će se i reći: 'Bože, on je prepun'. Uzvišeni Allah će mu opet reći: **'Idi i uđi u Džennet; ti u njemu imaš koliko dunjaluk i deset puta više!'**. Čovjek će reći: 'Zar se izigravaš sa mnom, Gospodaru svih svjetova?!'" Abdullah ibn Mesud još kaže: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., nasmijao se toliko da smo mu vidjeli kutnjake. Govorio nam je da je to čovjek na najnižem stepenu u Džennetu";

2. prenosi Abdullah ibn Mesud, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Posljednji čovjek koji će ući u Džennet jeste čovjek koji će malo ići, zatim padati, kada mu se približi plamen vatre i on pređe preko njega, vratit će se kod nje i reći će joj: 'Neka je uzvišen Onaj koji me je spasio tebe, Allah je meni podario nešto što nije nikom prije podario'. Zatim će mu se pojaviti jedno stablo, a on će reći: 'Bože moj, približi me onom stablu da bih stao pod njegovu sjenku i da pijem njegove vode'. Uzvišeni Allah reći će mu: **'Sine Ademov, ako ti stablo podarim, hoćeš li tražiti još nešto?'** Reći će: 'Neću, Bože moj'. I dat će obećanje da neće tražiti ništa drugo." Rekao je (Muhammed,

sallallahu alejhi ve sellem): "Njegov će mu Gospodar oprostiti zato što će se pojaviti stvari za koje neće imati strpljenja, pa će ga približiti do stabla, ući će pod njegovu sjenku i pit će njegove vode. Zatim će mu biti prikazano drugo stablo koje će biti ljepše od prvog, a on će reći: 'Bože moj, približi me onom stablu da bih stao pod njegovu sjenku i pio njegove vode, neću više ništa tražiti'. Uzvišeni Allah reći će mu: **'Sine Ademov, zar mi nisi obećao da nećeš tražiti ništa drugo?'** I pitat će ga: **'Ako ti i njega približim, hoćeš li opet još nešto tražiti?'** On će obećati da neće tražiti ništa drugo. Njegov će mu Gospodar oprostiti zato što će se pojaviti stvari za koje neće imati strpljenja, pa će ga približiti do stabla, ući će pod njegovu sjenku i pit će njegove vode. Zatim će mu biti prikazano jedno stablo ispred vrata Dženneta koje će biti puno ljepše nego prva dva. On će reći: 'Bože moj, približi me onom stablu da bih stao pod njegovu sjenku i pio njegove vode, neću više ništa tražiti'. Uzvišeni Allah će mu reći: **'Sine Ademov, zar mi nisi obećao da nećeš tražiti ništa drugo?'** Reći će: 'Više ti nikako, Bože moj, neću tražiti ništa drugo'. Njegov će mu Gospodar oprostiti zato što mu pokazuje stvari za koje neće imati strpljenja, pa će ga zato približiti do njih. Kada se tu približi i čuje glasove stanovnika Dženneta, reći će: 'Bože moj, uvedi me unutra'. Uzvišeni Allah će reći: **'Sine Ademov, šta će te zadovoljiti, hoće li te zadovoljiti ako ti dam koliko čitav dunjaluk i još jednom toliko?'** Čovjek će reći: 'Zar se sa mnom poigravaš, Gospodaru svih svjetova?'" U ovom trenutku Abdullah ibn Mesud se nasmijao i rekao: "Hoćete li me pitati zašto sam se nasmijao?" Pitali su ga: "Zašto si se nasmijao?" Odgovorio je: "Ovako se nasmijao i Allahov Poslanik, s.a.v.s., i pitali su ga: "Zašto si se nasmijao, Allahov Poslaniče?" Odgovorio je: "Od smijeha Gospodara svih svjetova. Kada je čovjek rekao: 'Zar se sa mnom poigravaš, Gospodaru svih svjetova?' Reći će mu: **'Ja se s tobom ne poigravam, već Ja radim šta poželim'**." Ebu Seid, r.a., na kraju predanja dodao je i ovo: "... Allah će ga podsjetiti da potraži ovako i ovako, a kada izgubi sve nade, Allah će mu reći: **'Dobit ćeš to i**

još deset puta više'." Rekao je (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem): "Zatim će ući u njegovu kuću, a u njoj će mu doći dvije njegove žene hurije i reći mu: 'Zahvalnost pripada Allahu koji te je oživio za nas i nas oživio za tebe'." Rekao je (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem): "On će reći: 'Nikome nije data nagrada kao što je data meni'."

DEVETA TAČKA

ONI KOJI ĆE UĆI U DŽENNET PRIJE SUDNJEG DANA

Prvi čovjek koji je ušao u Džennet jeste otac čovječanstva, Adem, alejhis-selam: **"I Mi rekosmo: 'O Ademe, živite, ti i žena tvoja u Džennetu i jedite u njemu koliko god želite i odakle god hoćete…" (El-Bekare, 35);**

"A ti, o Ademe, i žena tvoja u Džennetu stanujte i odakle god hoćete jedite, samo se ovom drvetu ne približujte, da se prema sebi ne ogriješite!" (El-E'raf, 19). Adem, alejhis-selam, prekršio je Allahovo naređenje zato što je jeo plod spomenutog drveta nakon što ga je šejtan prevario i zato ih je Allah iz njega izvadio i spustio na ovaj svijet.

Allahov Poslanik, s.a.v.s., vidio je Džennet. Prenosi Buhari od Umrana ibn Husajna, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Vidio sam Džennet i primijetio sam da su njegovi stanovnici siromašni (na ovom svijetu, tj. većina njegovih stanovnika) i vidio sam Džehennem i primijetio sam da su njegovi stanovnici žene (tj. većina njegovih stanovnika)."

Oni koji će ući u Džennet prije Sudnjeg dana jesu šehidi. Prenosi Muslim od Mesruka, koji je rekao: "Pitali smo Abdullaha ibn Mesuda za ajet: **'Nikako ne smatraj mrtvima one koji su na Allahovu putu izginuli! Ne, oni su živi i u obilju su kod Gospodara svoga' (Ali Imran, 169).** Odgovorio nam je: 'I mi smo upitali za ovo Muhammeda, s.a.v.s., a on nam je rekao: 'Njihove duše su unutar nekoliko zelenih pećina čije su svjetiljke obješene na Aršu, kreću se u Džennetu kud god zažele, a zatim staju kod svjetiljki. Njihov Gospodar ih je pogledao i pitao: **'Da li želite nešto?'** Odgovorili su: 'Šta da poželimo kada se krećemo kroz Džennet gdje god želimo'. On ih je pitao tako tri puta, i kada su vidjeli da neće biti oslobođeni dok ne odgovore, rekli su: 'Bože naš, želimo da naše duše povratiš u tijela da budemo opet ubijeni na Tvom putu'. Kada je Allah vidio da oni nemaju potrebu za nečim drugim, oslobodio ih je."

Također, onome koji umre pojavit će se njegovo mjesto u Džennetu ili Džehennemu, ujutro i uvečer. Prenosi Muslim od Ibn Omera, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Kada neko od vas umre, njegovo će mu se mjesto pojaviti ujutro i uvečer, ako bude stanovnik Dženneta, pokazivat će mu se mjesto u Džennetu, a ako bude stanovnik Džehennema pokazivat će mu se mjesto u Džehennem i govorit će mu se: 'Ovo je tvoje mjesto na kojem će te Allah oživiti na Sudnjem danu."

II

DŽENNET JE VJEČAN I NJEGOVI STANOVNICI SU BESMRTNI

PRVA TAČKA

Džennet je vječan i neće nikada nestati, i njegovi stanovnici su besmrtni, neće iz njega nigdje ići niti će ikada nestati: **"... u njima, poslije one prve smrti, smrt više neće okusiti i On će ih patnje u ognju sačuvati" (Ed-Duhan, 56); "Onima koji budu vjerovali i dobra djela činili - dženetske bašče će prebivalište biti; vječno će u njima boraviti i neće poželjeti da ih nečim drugim zamijene" (El-Kehf, 107-108).** Kada smo spomenuli hadise koji su govorili o vječnosti Džehennema, spomenuli smo i hadise Muhammeda, s.a.v.s., o klanju smrti na prostoru između Dženneta i Džehennema. Stanovnicima Dženneta i Džehennema reći će se: "O stanovnici Dženneta, vi ćete u njemu ostati vječno i za vas nema smrti. O stanovnici Džehennema, vi ćete u njemu ostati vječno i za vas nema smrti."

Prenosi Ebu Hurejra, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Onaj koji uđe u Džennet u njemu će postati bogat i u njemu neće

postati siromašan, njegova odjeća neće ostarjeti i njegova mladost ostat će vječna."

Poslušaj božanski poziv koji će pozivati stanovnike Dženneta kada budu ulazili u njega: "... **i njima će se doviknuti: 'Taj Džennet ste u nasljedstvo dobili za ono što ste činili!'" (El-E'raf, 43).**

DRUGA TAČKA

Oni koji su rekli da će Džennet nestati

Džehm bin Safvan brani mišljenje da će Džennet i Džehennem nestati.

Ovo mišljenje ne podržava nijedan od prethodnika selefa, tj. od ashaba i tabiina, niti iko od autoritativnih islamskih učenjaka. Međutim, Ebu Huzejl el-A'laf, učenjak mutezilijskih redova, misli da su pokreti oni koji će odmarati, da će u realnosti ljudi zauvijek biti nepokretna tijela. Sva ova mišljenja su netačna i pogrešna. Autor knjige Šerh Tahavijje kaže: "Što se tiče vječnosti Dženneta, odnosno to što njega neće nestati i neće imati kraja, jeste aksiomatička stvar (nužno se prihvata), zato što je Allahov Poslanik dao objašnjenja o njemu. U vezi toga, Uzvišeni Allah kaže: **"A srećni će u Džennet; dok je nebesa i Zemlje, u njemu će boraviti, - osim ako drukčije Gospodar tvoj ne odredi; bit će to dar koji će neprekidno trajati" (Hud, 108).**

Dakle, bit će **neprekidno.** Ovo ne demantiraju ni riječ **"illa ma ša'e rabbuke" - "... osim ako drukčije Gospodar tvoj ne odredi..."** Autor spomenute knjige naveo je mišljenja učenjaka koja se odnose na ovu odvojnu

(istisna) rečenicu: Mišljenja selefa razlikuju se o pitanju ove rečenice. Cilj je: "Period koliko će ostati u vatru", misleći na one koji će jedan period biti u vatru, a zatim izaći iz nje, a ne za sve njegove stanovnike. Neki drugi kažu: "Period koliko će se zadržati nakon oživljenja prije obračuna." Postoji i mišljenje: "Period koliko će biti u grobovima pa sve do završetka obračuna." Također, treba spomenuti i ovo mišljenje: "Ovaj izuzetak akcentiran je da bi dao do znanja da će se oni, i pored besmrtnosti, pokoriti Allahovoj volji i neće postojati mogućnost da se nje oslobode. Ovo, također, ne smeta odlučnosti Allaha da ih učini besmrtnim na budućem svijetu, kako stoji u Allahovim riječima: **"A da hoćemo, Mi bismo učinili da iščezne ono što smo ti objavili, i ti, poslije, ne bi nikoga našao ko bi ti protiv Nas pomogao" (El-Isra, 86);**

"A Allah će, ako hoće, srce tvoje učiniti nepokolebljivim" (Eš-Šura, 24);

"Reci: 'Da Allah nije htio, ja vam ga ne bi kazivao niti bi vas On s njim upoznao'" (Junus, 16). Kako ovima, tako i mnogim drugim ajetima Uzvišeni Allah kazuje Svojim robovima da su sve stvari u okviru Njegove volje; šta On želi događa se, a šta ne želi, neće se dogoditi.

III
OPIS DŽENNETA

PRVA TAČKA

Ništa nije slično Džennetu

Opis dženetskih blagodati prevazilazi svaki opis koji spada u okvire ljudske mašte. Blagodati Dženneta nemaju ništa slično s ovim dunjalukom koliko god ljudi napredovali na njemu. Ljudski razvoj upoređen s ahiretskim blagodatima jeste veoma prosta stvar, zato što Džennet, kako se u nekim citatima opisuje, nema primjer koji mu je sličan: "**... on je svjetlost koja sija, živi rejhan (mnoštvo mirišljivog cvijeća), tvrđave i palate, pun sreće i širok, zrelo voće, dobre i prelijepe žene, mnogi ukrasi, vječito boravište, mnoštvo blagodati, visoke, začuđujuće i ukrašene kuće.**"

Ashabi su upitali Allahovog Poslanika, s.a.v.s., od čega je Džennet izgrađen, a on ga je opisao na čudesan način i rekao: "Neke su cigle od zlata a neke od srebra, njegova je ilovača od

mirišljivog miska, njegov je šljunak od skupocjenog kamena i bisera, a njegova zemlja je od šafrana. Ko u njega uđe postat će bogat i nikada neće osiromašiti, u njemu će vječno boraviti i neće umrijeti, njegova odjeća nikad neće ostarjeti i njegova će mladost trajati vječno." Uzvišeni Allah govori istinu kada kaže: **"I kud god pogledaš, vidjet ćeš udobnost i carstvo prostrano" (El-Insan, 20).**

Dženetske blagodati koje nam je Allah sakrio velike su stvari koje um ne doseže i čija kakvoća nije poznata: **"I niko ne zna kakve ih, kao nagrada za ono što su činili, skrivene radosti čekaju" (Es-Sedžde, 17).** Također, prenosi Ebu Hurejra, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Allah je rekao: **'Pripremio sam Mojim dobrim robovima (u Džennetu) ono što oko nije vidjelo, uho nije čulo i ljudsko srce nije zamislilo'.** Proučite ako hoćete: **'I niko ne zna kakve ih, kao nagrada za ono što su činili, skrivene radosti čekaju'" (Es-Sedžde, 17).** Prenosi Muslim od Sehla ibn Sa'da es-Sa'idijj da je rekao: "Prisustvovao sam jednoj sjedeljki Allahovog Poslanika, s.a.v.s., na kojoj je on opisao Džennet a na kraju svog govora Poslanik, s.a.v.s., reče: 'U njemu je ono što oko vidjelo nije, niti je uho čulo, niti srce može zamisliti', a zatim je kazao ajet: **'I niko ne zna kakve ih, kao nagrada za ono što su činili, skrivene radosti čekaju'" (Es-Sedžde, 17).**

DRUGA TAČKA

DŽENETSKA VRATA

Džennet ima vrata kroz koja će ulaziti vjernici i meleki: **"Edenski vrtovi, čije će kapije biti za njih otvorene" (Sad, 50). "Mir neka je vama, zato što ste trpjeli, a divno li je najljepše prebivalište!" (Er-Rad, 24).** Uzvišeni Allah obavijestio nas je da će se ta vrata otvarati vjernicima kada se

približe njima, a meleki će ih pozdravljati selamom: **"I kad do njega dođu, a kapije njegove već širom otvorene, čuvari njegovi će im reći: "Mir vama, od grijeha ste čisti, zato uđite u nj, u njemu ćete vječno boraviti!" (Ez-Zumer, 73).**

Broj dženetskih vrata jeste osam, jedna od njih zovu se "Babu Rejjan – Vrata Rejjan", a ona su namijenjena za postače. Prenose Buhari i Muslim od Sehla ibn Sada, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Džennet ima osam vrata, jedna od njih zovu se Er-Rejjan, kroz njih ulaze samo postači. A kada oni uđu, ona će se zatvoriti i niko drugi neće ući kroz nju."

Jedna dženetska vrata su za one koji pored farza često obavljaju nafila-namaze, jedna su za one koji dijele milostinju, jedna su za mudžahide itd. Kako prenose Buhari i Muslim od Ebu Hurejre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Onaj koji udjeljuje dvije vrste imetka na Allahovom putu bit će pozvan na sva vrata Dženneta, a on ima osam vrata. Onaj koji bude obavljao namaz bit će pozvan na vrata namaza, oni koji udjeljuju bit će pozvani na vrata sadake, mudžahidi će biti pozvani na vrata džihada a postači će biti pozvani na vrata posta."

Ebu Bekr, r.a., rekao je: "Vallahi nema štete s bilo kojih bude pozvan, a da li će neko, o Allahov Poslaniče, biti pozvan na sva vrata?" Odgovorio je: "Da, i nadam se da ćeš ti biti jedan od njih."

Ebu Bekr, r.a., mislio je na osobe koje imaju sve osobine koje su spomenute u hadisu, tako da će biti pozvani na sva vrata.

Poslanik, s.a.v.s., obavijestio nas je da će onaj koji udjeljuje dvije vrste imetka na Allahovom putu biti pozvan na sva vrata. Također, obavijestio nas je da: "onaj koji lijepo uzme abdest, zatim uperi pogled u nebo i kaže: **'Ešhedu en la ilahe illallahu vahdehu la šerike lehu, ve ešhedu enne Muhammeden abduhu ve resuluhu'**, otvorit će mu se osam dženetskih vrata i ući će kroz koja hoće od njih" (Muslim i Imam Ahmed od Omera ibn Hattaba).

Također, Allahov Poslanik, s.a.v.s., obavijestio nas je da je Uzvišeni Allah pripremio posebna vrata Dženneta za one koji će ući u njega bez polaganja računa, a to su desna vrata Dženneta. Prenosi Ebu Hurejre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., u hadisu u kojem se govori o šefaatu, rekao: "Allah će reći: O Muhammede, uvedi iz tvog ummeta one koji neće polagati račun kroz desna (dženetska) vrata, oni će učestvovati sa ulaskom na svim vratima sa ostalim stanovnicima dženeta". U hadisu je kasnije spomenuo širinu dženetskih vrata, a ta širina približna je razdaljini između Mekke i Hedžera ili Mekke i Basre (u Iraku). U tom hadisu rekao je i: "Kunem se Onim u Čijoj je ruci Muhammedova duša, da je razdaljina između dvoja dženetska vrata, ili između dva dovratka koliko je između Mekke i Hedžera, ili između Mekke i Basre."

Muhammed, s.a.v.s., obavijestio nas je da se dženetska vrata otvaraju u ramazanu, kako prenose Buhari, Muslim i Imam Ahmed od Ebu Hurejre, r.a., da je rekao: "Kada nastupi mjesec ramazan, otvaraju se vrata nebesa", a u drugom predanju: "otvaraju se dženetska vrata, a zatvaraju se džehenemska vrata".

U nekoliko hadisa spominje se da je širina između dvoja dženetska vrata koliko je putovanje četrdeset godina. Prenose Imam Ahmed i Ebu Neim od Hakima ibn Muavije, r.a., a on od svog oca, da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Između dvoja vrata Dženneta je koliko putovanje četrdeset godina. Doći će dan kada će se ona napuniti." Isti hadis prenosi se i od Utbe ibn Gazevana, r.a., i Abdullaha ibn Selama, r.a.[1]

[1] Za više informacija pogledati "سلسلة الأحاديث الصحيحة" od šejha Nasiruddina el-Albanija 4/273.

TREĆA TAČKA

Deredže (stepeni) Dženneta

Dokazi da u Džennetu i među njegovim stanovnicima ima raznih deredža (stepena)

Džennet ima razne deredže (stepene) i njegovi stanovnici vrednuju se prema mjestu u kojem se nalaze. Uzvišeni Allah kaže: **"A one koji pred Njega izidu kao vjernici, a koji su dobra djela činili - njih sve čekaju visoki stepeni" (Ta-Ha, 75).**

Ovu stvar je lijepo objasnio šejhu-l-islam Ibn Tejmijja, koji je rekao: "Džennet ima više deredža koje se u mnogo čemu razlikuju, a Allahovi bogobojazni i voljeni robovi bit će u njima prema njihovom stepenu bogobojaznosti i vjerovanja."

Uzvišeni Allah kaže: **"Onome ko želi ovaj svijet, Mi mu brzo dajemo što hoćemo i kome hoćemo, ali ćemo mu poslije Džehennem pripremiti, u kome će se osramoćen i odbačen peći. A onaj koji želi onaj svijet i trudi se da ga zasluži, a vjernik je, trud će mu hvale vrijedan biti. Svima njima, i jednima i drugima, dajemo darove Gospodara tvoga; a darovi Gospodara tvoga nisu nikome zabranjeni. Gledaj kako jednima dajemo prednost nad drugima; a na onom svijetu razlika u stepenima i prednostima bit će, doista, veća" (El-Isra, 18-21).**

Uzvišeni Allah objasnio nam je u ovim ajetima da On poklanja kome hoće blagodati dunjaluka a kome hoće blagodati ahireta, a njegove blagodati nisu posebne samo za nevjernike ili vjernike, zatim nam je objasnio kako će se ljudi na budućem svijetu razlikovati po deredži ili mjestu mnogo više nego što se razlikuju na ovom svijetu. Čak će i poslanici biti na različitim mjestima na budućem svijetu, kako Uzvišeni kaže: **"Neke od tih poslanika odlikovali smo više nego druge. S nekima od njih Allah je govorio, a neke je za više stepeni uzdigao. A Isau, sinu Merjeminu, jasne smo dokaze dali i Džibrilom ga podržali" (El-Bekare, 253); "Mi smo jedne vjerovjesnike nad drugima odlikovali, a Davudu smo Zebur dali" (El-Isra, 55).**

Prenosi Muslim od Ebu Hurejre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Jak vjernik je bolji i voljeniji kod Allaha od slabog vjernika, iako u obojici ima hajra. Idi za onim što ti čini hajr, traži pomoć od Allaha i nemoj slabiti, a ako te neko zlo pogodi, nemoj reći: kada bih uradio ovako, bilo bi ovako, već reci: Allah je tako odredio i uradio kako želi, zato što riječ **leu (kada bi)** otvara šejtanu vrata." Prenose Buhari i Muslim od Ebu Hurejre i Amra ibnul-Asa, radijallahu anhuma, da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Kad se mudžtehid trudi (da nađe odgovor za neko pitanje) i pogodi, ima dvije nagrade, a ako se trudi i pogriješi, ima samo jednu nagradu."

Uzvišeni Allah kaže:

"Nisu jednaki među vama koji su davali priloge prije pobjede i lično se borili - oni su na višem stupnju od onih koji su poslije davali priloge i lično se borili, a Allah svima obećava nagradu najljepšu" (El-Hadid, 10);

"Vjernici koji se ne bore - osim onih koji su za borbu nesposobni - nisu jednaki onima koji se na Allahovu putu bore imecima svojim i životima svojim. One koji se budu borili ulažući imetke svoje i živote svoje Allah će odlikovati čitavim stepenom nad onima koji se ne budu borili, i On svima obećava lijepu nagradu. Allah će borcima, a ne onima koji se ne bore, dati veliku nagradu; počasti od Sebe i oprost i milost. Allah prašta i samilostan je" (En-Nisa, 95-96);

"Zar smatrate da je onaj koji hodočasnike vodom napaja i koji vodi brigu o časnom hramu ravan onome koji u Allaha i u onaj svijet vjeruje i koji se na Allahovu putu bori? Nisu oni jednaki pred Allahom. A Allah neće ukazati na Pravi put onima koji sami sebi nepravdu čine. U većoj su časti kod Allaha oni koji vjeruju i koji se iseljavaju i koji se bore na Allahovu putu zalažući imetke svoje i živote svoje; oni će postići što žele. Gospodar njihov im šalje radosne vijesti da će im milostiv i blagonaklon biti i da će ih u dženetske bašče uvesti, u kojima će neprekidno uživati; vječno i zauvijek će u njima boraviti. Uistinu, u Allaha je nagrada velika" (Et-Tevbe, 19-22);

"... i Allah će na visoke stepene uzdignuti one među vama koji vjeruju i kojima je dato znanje. - A Allah dobro zna ono što radite" (El-Mudžadele, 11).

Prenosi Buhari od Ebu Hurejre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Onaj koji bude vjerovao u Allaha i Njegovog Poslanika, klanjao namaz i postio mjesec Ramazan, Allah će ga uvesti u Džennet, bez obzira da li je ratovao na Allahovom putu ili je ostao

u mjestu gdje se rodio." Ashabi su pitali: "O Allahov Poslaniče, da li da obradujemo ljude ovim?" Odgovorio je: "U Džennetu je sto deredža koje je Allah pripremio za mudžahide (ratnike) na Allahovom putu, između dvije od njih je koliko između nebesa i Zemlje. Pa, kada molite Allaha, molite ga za Firdevs, zato što je to sredina Dženneta i najuzvišenije mjesto", i čini mi se da je rekao: "iznad njega je Arš Milostivoga (Uzvišenog Allaha) i iz njega izviru dženetske rijeke". Također, prenosi Buhari od Enesa, r.a., da je majka Harisa, r.a., došla kod Poslanika, s.a.v.s., nakon što je pao kao šehid u Bici na Bedru, i rekla: "Allahov Poslaniče, ti znaš koje je mjesto Harisa u mom srcu, ako je on u Džennetu, neću za njim plakati, a ako nije, vidjet ćeš šta ću uraditi (ovo je rekla plačući)." On je rekao: "Zar ima samo jedan Džennet? Dženneta ima puno, a on (Haris) je u najuzvišenijem Firdevsu."

Allahov Poslanik, s.a.v.s., objasnio je da su stanovnici Dženneta na različitim stepenima u njemu. Prenose Buhari i Muslim od Ebu Seid el-Hudrijja, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Stanovnici Dženneta gledat će stanovnike u sobama iznad njih onako kako se u daljini vidi zvijezda danica na horizontu od istoka do zapada, zbog njihove razlike." Ashabi su pitali: "Allahov Poslaniče, da li su to stepeni Poslanika koje neće postići niko osim njih?" Odgovorio je: "Ne, kunem se Onim u Čijoj je ruci moja duša, tu ima i ljudi koji su vjerovali u Allaha i poslanike." Prenose Imam Ahmed, Tirmizi, Ibn Madža i Ibn Hibban od Ebu Seida, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Stanovnici najviših stepena (u Džennetu) gledat će one koji su ispod njih onako kako vidite zvijezdu Danicu na nebeskom horizontu. Ebu Bekr i Omer su od njih, koliko su oni dobri." Kurtubi je rekao: "Znaj da su te sobe različite u visini i opisu prema razlici djela njihovih stanovnika, neke od njih će biti višočije od ostalih..., a njegove riječi: "Kunem se Onim u Čijoj je ruci moja duša, tu ima i ljudi koji su vjerovali u Allaha i poslanike", u njima Allahov Poslanik, s.a.v.s., nije spomenuo djela, već samo

iman i vjerovanje u poslanike, a od toga se može razumjeti da je mislio na potpun iman i potpuno vjerovanje u poslanike bez ikakve sumnje ili pitanja. Kako će oni drukčije stići do visokih mjesta osim imanom i vjerovanjem u poslanike, što je ljudima opća stvar? Kada bi bilo tako, svi koji vjeruju da je Bog Jedan, bili bi na visokim mjestima, a to je nemoguće zato što Allah kaže: "... **oni će biti, za ono što su trpjeli, odajama dženetskim nagrađeni...**" (**El-Furkan, 75**). Dakle, ovdje Allah potencira da su oni postigli visoka mjesta zato što su strpljivo obavljali Allahova naređenja i udaljavali od Njegovih zabrana u ratu koji su vodili u ime Allaha.

U drugom ajetu, Uzvišeni Allah kaže: "**Ni bogatstva vaša ni djeca vaša neće vas učiniti Nama bliskim; samo one koji budu vjerovali i dobra djela činili čeka višestruka nagrada za ono što su radili, i oni će u visokim odajama biti sigurni**" (**Es-Sebe', 37**). Na ovom mjestu spomenuto je da se te sobe i mjesta ne postižu imetkom i djecom, već vjerovanjem i dobrim djelima. Zog toga će imati različita mjesta od drugih.

Stanovnici visokih mjesta imat će puno veće blagodati od onih koji budu ispod njih. Allah spominje da je, onima koji Ga se budu bojali, pripremio dva perivoja: "**A za onoga koji se stajanja pred Gospodarem svojim bojao, bit će dva perivoja**" (**Er-Rahman, 46**). Nakon opisivanja rekao je: "**Osim ta dva, bit će još dva neznatnija perivoja**" (**Er-Rahman, 62**), tj. na nižim mjestima i stepenima od prva dva perivoja. Onaj koji bude promatrao karakteristike dva perivoja koji su kasnije spomenuti, primijetit će da su oni manje vrijednosti od prva dva. Prva dva su za "bliske" ili "**lil mukarrebine**", a druga dva su za "desne stanovnike" ili "**ashabul jemin**", kako su rekli Ibn Abbas i Ebu Musa el-Ešari, radijallahu anhuma. Kurtubi veli: "Nakon što je opisao oba perivoja, pokazao je razliku između njih. Za prve je rekao: "... **u kojima će biti dva izvora koja će teći**" (**Er-Rahman, 50**), a za druge: "**Sa izvorima koji prskaju...**" (**Er-Rahman, 66**). To znači da posljednja dva nisu kao prva dva koja teku, zato što prskanje nije isto što i tok. Zatim, za prve je rekao: "**U njima će od svakog voća po dvije vrste biti**" (**Er-Rahman, 52**),

poznatog i nepoznatog, svježeg i suhog, dao im je opće značenje i nije ih odredio, a za druga dva je rekao: "**U njima će biti voća i palmi i šipaka**" (**Er-Rahman, 68**), ali ovdje nije spomenuto da ima dvije vrste svakog voća. Zatim, za prve je rekao: "**Naslonjeni na posteljama čije će postave od kadife biti, a plodovi u oba perivoja nadohvat ruke će stajati**" (**Er-Rahman, 54**), a za druga dva je rekao: "**Oni će biti naslonjeni na uzglavlja zelena, prekrivena ćilimima čarobnim i prekrasnim**" (**Er-Rahman, 76**). Nema sumnje da je kadifa bolja od čarobnih ćilima i da su postelje s naslanjanjem bolje od zelenih uzglavlja. Dalje, opisujući dženetske hurije, za prve je rekao: "**U njima će biti ljepotica naravi divnih**" (**Er-Rahman, 70**). Svako dobro nije isto kao ljepota dževahira i dijamanata. Zatim, za prve je rekao: "**...puna stabala granatih**" (**Er-Rahman, 48**), a za druga dva je rekao: "**(Bit će još dva neznatnija perivoja) ... modrozelena**" (**Er-Rahman, 64**). Dakle, prve je opisao da su pune granatih stabala, a druge zelenilom."

Prenose Buhari i Muslim od Ebu Musaa el-Ešarija, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "To su dva perivoja od srebra, posuđe u njemu je od srebra i sve ostalo u njemu je od srebra, i dva perivoja od zlata, posuđe u njemu je od zlata i sve ostalo u njemu je od zlata, a između njih i pogleda njihovog Gospodara nema nikakvih prepreka osim zastor preko Njegovog Lica (rida'ul kibrija'i vedžhihi) u Džennetu-l-Adnu." U Tirmizijevom predanju stoji: "U Džennetu ima dva perivoja od srebra..." i naveo je ovaj hadis.

Uzvišeni Allah spomenuo je da će najbolji piti iz čaša koje će imati miris kafura: "**Čestiti će iz pehara piti kamforom začinjeno piće**" (**El-Insan, 5**). Na drugom mjestu spominje se: "**U njemu će iz čaše piće zendžebilom začinjeno piti**" (**El-Insan, 17**). Kako vidimo, a Allah najbolje zna, ovo piće je za "desne stanovnike", a u drugom ajetu kaže se: "**... pomiješano s vodom iz Tesnima će biti; s izvora iz kojeg će Allahu bliski piti**" (**El-Mutaffifin, 27-28**). Dakle, desni stanovnici će piti piće pomiješano s vodom Tesnima, to je izvor u Džennetu, a bliski će piti iz Tesnima bez ikakvog miješanja.

Dženetlije najvećeg i najnižeg stepena (deredže)

Prenosi Muslim od El-Mugire ibn Šu'be, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Musa je pitao svog Gospodara: 'Ko su stanovnici najnižeg stepena Dženneta?' On mu je odgovorio: *'To su ljudi koji će doći nakon što dženetlije uđu u Džennet, i njima će biti rečeno: 'Uđi u Džennet'. On će reći: 'Gospodaru moj, kako da uđem kada su svi zauzeli svoja mjesta i stvari u njemu?' Bit će mu rečeno: 'Da li ćeš biti zadovoljan ukoliko budeš imao koliko jedan vladar od dunjalučkih vladara?' Odgovorit će: 'Bit ću zadovoljan, Gospodaru moj'. On (Allah) će mu reći: 'Ti imaš koliko je imao taj (vladar), taj, taj, taj i taj'. Kod petog on će reći: 'Zadovoljan sam, Gospodaru moj'. Bit će mu rečeno: 'Ti ćeš imati desetestruko od toga i u njemu ima šta god duša poželi i šta oko pogleda'. Reći će: 'Zadovoljan sam, Gospodaru moj'.*

Rekao je (Musa):' Gospodaru, kakvo će biti stanje onih koji će biti na najvisočijim stepenima u njemu?' Odgovorio je: *'To su oni koje sam Ja volio, njihovu plemenitost sam Mojom Rukom usadio u njih i udario joj pečat (za njih.) U njemu će biti ono što oko nije vidjelo, uho nije čulo i ljudsko srce nije osjetilo.* Rekao je (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem): 'Istinitost ovog nalazi se u Allahovoj knjizi (Kur'anu): **'I niko ne zna kakve ih, kao nagrada za ono što su činili, skrivene radosti čekaju'" (Es- Sedžde, 17).**

Najviši stepen Dženneta – El-Mekamu-l-Mahmud

Najviši stepen Dženneta, koji se naziva **el-vesiletu (posredništvo)**, postići će samo jedan čovjek. Njega će postići (ako Bog da) odabrani poslanik i najodabranije od svih stvorenja, Muhammed, s.a.v.s. Ibn Kesir je u svojoj knjizi En-Nihaje rekao: "Spominjanje najvišeg stepena Dženneta, ili el-vesileta, a to je mjesto Allahovog Poslanika, s.a.v.s., zatim je spomenuo Buharijevo predanje od Džabira ibn Abdullaha, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Kada se čuje ezan, onaj koji izgovori: Allahumme rabbe hazihi da'veti tammeti, ves salatil kaime, ati Muhammedenil vesilete vel

fadilete, veb'ashu mekamen mahmudenillezi ve'adtehu – Molim te Bože ovog potpunog poziva i namaza na koji se poziva, da podariš Muhammedu 'vesilu' (visoko mjesto, posredništvo) i fadilet (vrijednost) i da ga uzdigneš na visoko mjesto koje si mu obećao – za njega će biti posredovano na Sudnjem danu."

Zatim je spomenuo Muslimovo predanje od Amra ibn Asa, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Kada čujete mujezina, ponavljajte ono što on izgovara, zatim donesite salavat na mene (molite se za mene riječima: Allahumme salli ala Muhammedin ve ala ali Muhammed), zato što onaj koji se bude molio za mene jednom, Allah će mu vratiti desetestruko, zatim tražite za mene 'vesilu' (visoko mjesto, posredništvo), zato što onaj koji bude molio Allaha da mi podari vesilu, za njega će biti posredovano."

Ashabi su upitali Poslanika, s.a.v.s.: "Šta je 'el-vesileh'?" On je odgovorio: "To je mjesto najvišeg stepena u Džennetu, i njega neće dostići niko osim jedne osobe, i nadam se da ću to biti ja". (Prenosi Ahmed od Ebu Hurejre). Također, Imam Ahmed prenosi od Ebu Seida, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "El-vesileh je mjesto kod Allaha i nema većeg mjesta od toga, molite Allaha da ga podari meni."

Osobe koje će dobiti visoka mjesta

Od onih koji će dobiti visoka mjesta u Džennetu jesu **šehidi** – borci na Allahovom putu, a najbolji među šehidima bit će oni koji budu ratovali u prvim redovima, koji se nisu okretali (bježali) sve dok nisu bili ubijeni. Prenose Imam Ahmed i Et-Taberani od Neima ibn Hemmara, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Najbolji šehidi jesu oni koji ratuju u prvim redovima, ne okreću svoja lica sve dok ne budu ubijeni. Takvi će biti u najvećim sobama (stepenima) u Džennetu, njihov Gospodar njima će se nasmješiti, a kada se tvoj Gospodar nekome bude nasmiješio, za takve više neće biti obračuna."

Poziciju ratnika na Allahovom putu imat će i oni koji brinu o udovicama i siromasima. Prenosi Muslim od Ebu Hurejre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Onaj koji brine o udovicama i siromasima (miskinima), isti je kao onaj koji ratuje na Allahovom putu", mislim da je, također, rekao: "i kao onaj koji klanja bez prekida i posti svaki dan."

Pozicija onih koji brinu o jetimima bliža je poziciji Poslanika, s.a.v.s. Prenosi Muslim od Ebu Hurejre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Brižnik jetima, koji uzme sebi dužnost da o njemu brine ili ga ostavi da neko drugi o njemu brine, ja i takav bit ćemo u Džennetu kao ova dva (spojio je kažiprst i srednji prst)."

Ponekad će Uzvišeni Allah uzdići poziciju roditelja zbog dova njihove djece. Prenosi Imam Ahmed od Ebu Hurejre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Allah će uzdići neke dobre ljude u Džennetu, a oni će pitati: 'Odakle ovo?' Allah će mu odgovoriti: *'Ovo je zbog dove tvog djeteta'.*" Ovaj hadis potvrđuje Muslimovo predanje od Ebu Hurejre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Kada umre Ademov sin, prestaju mu sva djela osim ova tri: trajna sadaka, nauka koja je korisna i dobro dijete koje će se moliti za njega (umrlog)."

ČETVRTA TAČKA

Zemlja u Džennetu

Prenose Buhari i Muslim od Enesa ibn Malika, on od Ebu Zerra, radijallahu anhuma, da je Muhammed, s.a.v.s., u hadisu o Miradžu (kada se Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, uzdigao iznad sedam nebesa i kada je vidio Džennet i Džehennem) rekao: "... zatim su me odveli u Džennet, a tamo je bilo velikih stijena od dragog kamena i njegova je zemlja bila od miska."

Prenose Imam Ahmed i Muslim od Ebu Seida, r.a., da je Ibn Sajjad pitao Allahovog Poslanika, s.a.v.s., za zemlju Dženneta, a on mu je odgovorio: "Ona je kao bijelo brašno, čisti misk (jak miris)." Prenosi Imam Ahmed od Džabira ibn Abdullaha, r.a., da je rekao: "Muhammed, s.a.v.s., rekao je: 'Hljeb je dragi kamen'." Prenose Imam Ahmed, Tirmizi i Darimi od Ebu Hurejre, r.a., da je rekao: "Rekao sam: 'O Allahov Poslaniče, od čega su sva stvorenja stvorena?' Odgovorio je: 'Od vode'. Zatim smo pitali: 'Od čega su dženetski domovi?' Rekao je: 'Jedna cigla od zlata, druga od srebra, njegova ilovača je od mirišljivog miska, a njegov pijesak je od dragog kamenja i dijamanata, njegova je zemlja od safrana; onaj koji u njega uđe postat će bogat i nikada neće biti siromašan, živjet će zauvijek i neće umrijeti, njegova odjeća neće stariti i bit će vječno mlad'."

PETA TAČKA

Dženetske rijeke

Uzvišeni Allah kazuje nam da u Džennetu teku rijeke:

"A one koji vjeruju i dobra djela čine obraduj dženetskim baščama kroz koje će rijeke teći..." (El-Bekare, 25), a na drugom mjestu spominje se da rijeke teku ispod njih: **"... čekaju sigurno edenski vrtovi, kroz koje će rijeke teći..." (El-Kehf, 31).**

Muhammed, s.a.v.s., govorio nam je veoma jasno o dženetskim rijekama u hadisu o Miradžu: "Tamo (iznad sedam nebesa, kod Sidretu-l-Muntehaa) vidio sam četiri rijeke koje su izvirale iz

njegove sredine (Sidretu-l-Muntehaa), dvije su bile jasne a dvije su bile skrivene. Pitao sam: 'O Džibrile, koje su ovo rijeke?' Odgovorio je: 'Dvije rijeke su skrivene dženetske rijeke, a ostale dvije su Nil i Eufrat'."

Prenosi Buhari od Enesa ibn Malika, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Prikazan mi je Sidretu-l-Munteha. Tamo sam vidio četiri rijeke: dvije jasne i dvije skrivene, one jasne bile su Nil i Eufrat, a ostale dvije bile su dženetske rijeke."

Prenosi Muslim od Ebu Hurejre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Sihan, Džihan, Eufrat i Nil, sve su Dženetske rijeke."

Nasiruddin el-Albani, r.a., rekao je: "Možda je cilj spominjanja ovih dženetskih rijeka to da je njihova osnova iz Dženneta, isto kao što je osnova čovjeka dženetska. Dakle, ovo nije suprotno onome što vidimo kako ove rijeke teku od njihovih poznatih izvora na Zemlji. Ukoliko je objašnjenje hadisa ovo, onda je hadis jedna od tajnosti u koje treba vjerovati i prepustiti Onome koji nas je o njima obavijestio."

El-Karijj je rekao: "Ove četiri rijeke nazvane su dženetskim zbog njihove bistrine i pitkosti, i zato što sadrže u sebi Božiju blagodat, a poslanici su na njima pili vodu.

Rijeka Kevser je dženetska rijeka. To je rijeka koju je Uzvišeni Allah podario Muhammedu, s.a.v.s.: **"Mi smo ti** (Muhammede), **uistinu, dali Kevser" (El-Kevser, 1).**

Muhammed, s.a.v.s., nju je vidio i o njoj nam je govorio. Prenosi Buhari od Enesa ibn Malika, r.a., da je rekao: "Dok sam hodao kroz Džennet, vidio sam jednu rijeku čiji su bregovi bili kupole od suhog dragog kamenja. Pitao sam: 'Šta je ovo Džibrile?' Odgovorio je: 'Ovo je Kevser koji ti je tvoj Gospodar podario'. Šta da vidiš, zemlja je u njemu bila od mirišljivog miska."

Ibn Abbas, r.a., na ovaj način je komentirao Kevser: "To su najveće blagodati koje je Allah podario Svom Poslaniku, s.a.v.s." Ebu Bišr rekao je prenosiocu prethodno navedenog komentara Ibn Abbasa, Seidu ibn Džubejru, r.a.: "Neki ljudi misle da je Kevser dženetska rijeka", a Seid mu je rekao: "Rijeka koja je u Džennetu je jedno od dobara koje je njemu Allah podario."

Ibn Kesir sabrao je hadise u kojima nas Poslanik, s.a.v.s., obavještava o Kevseru. Među tim hadisima jeste i Muslimovo predanje od Enesa, r.a., zato što, kada je objavljen ajet: **"Mi smo ti** (Muhammede), **uistinu, dali Kevser"**, on je rekao: "Da li znate šta je Kevser?" Odgovorili su: "Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju." Rekao je: "To je jedna rijeka koju mi je Uzvišeni Allah obećao, ne uzimajući u obzir puno ostalih dobara."

U jednom predanju Imama Ahmeda od Enesa r.a. prenosi se da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "To je jedna rijeka u Džennetu koju mi je Allah podario, zemlja u njemu je od miska, voda u njemu je bjelja od mlijeka i slađa od meda, u njemu ima ptica čiji su vratovi kao u deva."

Ibn Kesir je spomenuo još puno drugih predanja povezanih s ovom temom, a opširnije o tome može se pronaći u njegovoj knjizi En-Nihaje, 2 (246).

Dženetske rijeke ne sastoje se samo od vode, neke od njih su od mlijeka, neke od vina i neke od čistog meda.

Uzvišeni Allah kaže:

"Zar je Džennet, koji je obećan onima koji se Allaha boje - u kome su rijeke od vode neustajale i rijeke od mlijeka nepromijenjena okusa, i rijeke od vina, prijatna onima koji piju, i rijeke od meda procijeđenog..." (Muhammed, 15).

Prenosi Tirmizi od Hakima ibn Muavije, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "U Džennetu ima more od meda, more od vina (koje ne opija i ima fin okus), more od mlijeka i more od vode, zatim se od njih rijeke granaju."

Dakle, dženetske rijeke izviru iz mora koja je spomenuo Muhammed, s.a.v.s. On nas je obavijestio da se jedna rijeka na vratima Dženneta naziva Barik (koja obasjava). Šehidi u svom životu u berzahu (životu u grobu) nalaze se kod ove rijeke.

Prenose Imam Ahmed, Taberani i Hakim od Ibn Abbasa, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Šehidi se nalaze kod rijeke Barik ispred vrata Dženneta, i dolazi im dženetska opskrba ujutro i uvečer iz jednog zelenog kubbeta."

ŠESTA TAČKA

DŽENETSKI IZVORI (VRELA)

U Džennetu ima puno izvora koji su različiti:

"Oni koji su se Allaha bojali i onog što im je zabranjeno klonili, oni će u dženetskim baščama pored izvora biti" (El-Hidžr, 45);

"Oni koji su se Allaha bojali bit će među izvorima, u gustim baščama" (El-Murselat, 41).

Opisujući dvije bašče namijenjene za one koji se Njega boje, Uzvišeni Allah kaže:

"... u kojima će biti dva izvora koja će teći" (Er-Rahman, 50).

Dalje, opisujući druge dvije bašče koje se nalaze ispod hlada ranije spomenutih, kaže:

"S izvorima koji prskaju..." (Er-Rahman, 66).

U Džennetu imaju dva izvora iz kojih piju Allahu bliski, el-mukarrebun, njihova je voda čista i nije ni sa čim pomiješana, dok će ostali dobri ljudi (koji ne pripadaju u skupinu el-mukarrebuna) piti iz iste vode, ali ona će biti pomiješana s nekom drugom vodom.

Prvi izvor je vrelo Kafura. Uzvišeni Allah kaže:

"Čestiti će iz pehara piti kamforom začinjeno piće; s izvora iz kojeg će samo Allahovi štićenici piti, i koji će kuda hoće bez muke razvoditi" (El-Insan, 5-6).

Uzvišeni Allah obavještava nas da će oni dobri koji su nazvani

el-ebrar, piti piće koje je za njih namijenjeno s izvora Kafura, a Allahovi bliski robovi (el-mukarrebun) pit će tu čistu vodu, bez ikakvog miješanja.

Drugi izvor je vrelo Tesnima. Uzvišeni Allah kaže:

"Dobri će, zaista, u nasladama boraviti. S divana gledati; na licima njihovim prepoznat ćeš radost sretna života; dat će im se pa će piće zapečaćeno piti; čiji će pečat mošus biti - i neka se za to natječu oni koji hoće da se natječu! Pomiješano s vodom iz Tesnima će biti; s izvora iz kojeg će Allahu bliski piti" (El-Mutaffifin, 22-28).

Jedan od dženetskih izvora zove se Selsebil. Uzvišeni Allah kaže:

"U njemu će iz čaše piće inbirom začinjeno piti; s izvora u Džennetu, koji će se Selsebil zvati" (El-Insan, 17-18).

Možda je ovaj izvor onaj prvi. Allah najbolje zna.

SEDMA TAČKA

DŽENETSKE PALATE I ŠATORI

Uzvišeni Allah je stanovnicima Dženneta izgradio veoma lijepe kuće, kako stoji u ajetu:

"... i divne dvorove u vrtovima edenskim" (Et-Tevbe, 72).

Na nekoliko drugih mjesta, Uzvišeni Allah je te kuće nazvao gurufat - sobe:

"I oni će u visokim odajama biti sigurni" (Es-Sebe', 37).

O nagradi robova Milostivoga, kaže:

"Oni će biti, za ono što su trpjeli, odajama dženetskim nagrađeni i u njima će pozdravom i blagoslovom biti susretani" (El-Furkan, 75).

Opisujući te sobe, kaže:

"A one koji se Gospodara svoga boje čekaju odaje, sve jedne iznad drugih sagrađene, ispred kojih će rijeke teći, - obećanje je Allahovo, a Allah neće obećanje prekršiti" (Ez-Zumer, 20).

Ibn Kesir je rekao: "Uzvišeni Allah obavještava nas da će Njegovi sretni robovi imati sobe u Džennetu, a to su visoke palate **"iznad kojih su izgrađene druge sobe"**, one su izgrađene jedna iznad druge, lijepo su izgrađene, ukrašene i veoma su visoke. Allahov Poslanik, s.a.v.s., opisao nam je te palate, kako stoji u predanjima Imama Ahmeda i Ibn Hibbana, koji prenose od Ebu Malika el-Ešarija i Tirmizija, a oni od Alije, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "U Džennetu ima soba kojima se njihova vanjska strana vidi iznutra i njihova unutrašnja strana vidi izvana, njih je Allah pripremio za one koji dijele hranu, govore toplim riječima, uvijek poste i klanjaju u noći dok ostali ljudi spavaju."

Uzvišeni Allah kazuje nam da u Džennetu ima šatora. On kaže: **"... hurija u šatorima skrivenih" (Er-Rahman, 72).**

Ti šatori su izvanredni, izrađeni su od raznih vrsta dragulja, njihova visina je šezdeset milja, a prema nekim predanjima i njihova širina dostiže šezdeset milja. Prenosi Buhari od Abdullaha ibn Kajsa, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Šator (dženetski) je od suhih dragulja, njegova visina je trideset milja i u svakom njegovom ćošku za vjernika ima porodica (možda se ovdje misli na ženu) koju ostali neće vidjeti", dok u Ebu Imranovom predanju stoji da je njihova visina: "... šezdeset milja..."

Prenosi Muslim od Abdullaha ibn Kajsa, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Vjernik će u Džennetu imati šator od suhih dragulja, njegova će visina biti šezdeset milja, i u njima će imati porodicu (možda se ovdje misli na žene) koje će vjernik posjećivati, a oni se neće između sebe vidjeti (vjernici koji će biti u njemu."

U drugom Muslimovom predanju stoji: "U Džennetu ima šatora od suhih dragulja, u svakom njihovom ćošku ima porodica (možda se misli na žene), a one se između sebe neće vidjeti, vjernik će njih posjećivati."

Allahov Poslanik, s.a.v.s., opisao nam je neke pojedinosti palata njegovih supruga i drugova. Prenose Buhari i Muslim od Ebu Hurejre, r.a., da je rekao: "Došao je Džibril, alejhis-selam, kod Muhammeda, s.a.v.s., i rekao mu: 'O Allahov Poslaniče, Hatidža dolazi s jednom posudom u kojoj ima začina i hrane. Kada dođe, poselami je od njenog Gospodara i od mene i obraduj je jednom kućom u Džennetu koja je od trske i u kojoj neće biti galame niti neugodnosti'."

Prenose Buhari i Muslim od Džabira, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Ušao sam u Džennet i tamo sam vidio Er-Rumesanu, Ebu Talhinu ženu, zatim sam čuo kako neko hoda, i pitao sam: 'Ko je ovo?', a ona je odgovorila: 'To je Bilal (Poslanikov, s.a.v.s., mujezin)'. Zatim sam vidio jednu palatu u čijem dvorištu je bila jedna žena, tada sam pitao: 'Za koga je ovo?' Odgovorili su mi: 'Za Omera ibnul-Hattaba'. Htio sam da uđem i da je razgledam, ali sam se sjetio tvoje ljubomore'. Tada je Omer rekao: 'O Allahov Poslaniče, ti si mi kao otac i majka, kako mogu biti ljubomoran na tebe?'"

Muhammed, s.a.v.s., također nam je objasnio način na koji jedan vjernik može dobiti što više kuća u Džennetu. Onaj koji bude izgradio jednu džamiju na dunjaluku, Allah će njemu izgraditi jednu kuću u Džennetu. Prenosi Imam Ahmed od Ibn Abbasa, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Onaj ko izgradi jednu džamiju u ime Allaha, makar ona bila koliko i gnijezdo u kojem kanarinac nosi jaja, Allah će njemu izgraditi kuću u Džennetu."

Prenose Buhari i Muslim, Imam Ahmed, Tirmizi i Ibn Madža od Osmana, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Onaj koji izgradi jednu džamiju i za to ne očekuje ništa drugo osim Allahovo lice, On će mu izgraditi u Džennetu sličnu takvoj."

Prenose Muslim, Imam Ahmed, Ebu Davud, Nesai i Ibn Madža od Ummi Habibe, radijallahu anha, da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Onaj ko u toku dana i noći klanja dobrovoljno dvanaest rekata (nafile, pored farzova), Allah će mu izgraditi kuću u Džennetu."

OSMA TAČKA

DŽENETSKO SVJETLO

Kurtubi je rekao: "Učenjaci kažu: 'U Džennetu neće biti dana i noći, njegovi će stanovnici biti u vječitom svjetlu, noć će se označavati spuštanjem zavjesa i zatvaranjem vrata, a dan će se označavati podizanjem zavjesa i otvaranjem vrata'. Ovo je spomenuo Ebu Feredž ibnul-Dževzijj."

"U njima će i ujutro i navečer opskrbljeni biti. Dat ćemo da takav Džennet naslijedi onaj od robova Naših koji se bude grijeha klonio" (Merjem, 62-63).

Ibn Kesir je u komentaru ajeta rekao: "Ovo znači doba slično jutru i večeri, a ne znači da u njemu ima dan i noć, ali prolaskom vremena, oni će znati da ima promjena zbog promjena svjetla."

Ibn Tejmija je o ovoj temi rekao: "U Džennetu nema sunca niti mjeseca, dana niti noći, već će se o jutru i večeri znati pojavljivanjem jedne svjetlosti sa strane Arša."

DEVETA TAČKA

MIRIS DŽENNETA

Džennet ima jak i čist miris koji obuhvata sve njegove strane. Taj će miris vjernici osjetiti iz veoma velikih daljina. Prenose Imam Ahmed, Nesai, Ibn Madža i Hakim da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Neće osjetiti miris Dženneta onaj koji ubije jednog čovjeka

od Ehli zimmija (nevjernici kojima je data sigurnost u islamskoj državi), a njegov miris dostiže razdaljinu putovanja sedamdeset godin'."

Prenose Buhari, Imam Ahmed, Nesai i Ibn Madža od Abdullaha ibn Amra, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Neće osjetiti miris Dženneta onaj ko ubije čovjeka kojem je data sigurnost, a njegov miris dostiže razdaljinu putovanja četrdeset godina."

DESETA TAČKA

DŽENETSKA STABLA VOĆKE

Dženetska stabla i voćke su različite, mnogobrojne i vječne

Dženetskih stabla je veoma puno i bit će ih raznih vrsta. Uzvišeni Allah obavještava nas da u Džennetu ima hurmi, grožđa, nara, stabla lotosa i banane, riječima:

"A onima koji su se Allaha bojali želje će se ostvariti: bašče i vinogradi ..." (En-Nebe, 31-32);

"U njima će biti voća i palmi i šipaka" (Er-Rahman, 68);

"A oni sretni - ko su sretni?! Bit će među lotosovim drvećem bez bodlji; i među bananama plodovima nanizanim; i u hladovini prostranoj; pored vode tekuće; i usred voća svakovrsnog" (El-Vakia, 27-32).

Ova dženetska stabla koja se spominju u Kur'anu samo su mali broj stabala koja se nalaze u Džennetu, i zato je Uzvišeni Allah rekao:

"U njima će od svakog voća po dvije vrste biti" (Er-Rahman, 52).

Zbog mnogobrojnosti ovih stabala, stanovnici Dženneta od njih će birati ona koja požele:

"U kojima će se odmarati, i raznovrsno voće i piće tražiti" (Sad, 51);

"... i voćem koje će sami birati" (El-Vakia, 20);

"Oni koji su se Allaha bojali bit će među izvorima, u gustim baščama; i među voćem koje budu željeli" (El-Murselat, 41-42).

Općenito možemo reći da u Džennetu ima raznih voćki i blagodati svih vrsta koje duša može poželjeti:

"U njemu će biti sve što duše zažele i čime se oči naslađuju, i u njemu ćete vječno boraviti" (Ez-Zuhruf, 71).

Ibn Kesir izabrao je veoma lijepe riječi kada je opisivao izvanrednost dženetskih plodova, rekavši da je Uzvišeni Allah učinio da voćke u Džennetu, koje su na ovom dunjaluku imale samo trnje i neukusne plodove, imaju plodove veoma lijepog okusa, a tih će okusa biti više od sedamdeset i isto toliko različitih boja. Tako će biti s plodovima voćki koje su na ovom dunjaluku bile samo ukras i koje su imale samo trnje, a kakvi li će biti plodovi voćki koje su već imale fin okus kao što su jabuke, hurme, grožđe itd? Kakve li će samo biti vrste cvijeća u njemu? Općenito možemo reći da u njemu ima ono što oko nikada prije nije vidjelo, uho nije čulo i ljudsko srce nije osjetilo. Molimo Allaha da ih okusimo (En-Nihajetu 2/262).

Dženetske voćke uvijek će davati plodove, neće biti kao ovodunjalučke voćke koje daju plodove samo u određenim vremenskim dobima i sezonama. Njihov okus i plodovi bit će vječni:

"Ovakav Džennet obećan je onima koji se budu Allaha bojali: vrtovi s rijekama, s plodovima kojih uvijek ima i s trajnom hladovinom" (Er-Rad, 35);

"... i usred voća svakovrsnog; kojeg će uvijek imati i koje neće zabranjeno biti" (El-Vakia, 33-34).

Jedna od dženetskih ljepota jeste da kada dženetlije budu okusili plodove, učinit će im se sličnim, ali će se njihov okus mijenjati:

"Svaki put kada im se iz njih da kakav plod, oni će reći: 'Ovo smo i prije jeli', - a bit će im davani samo njima slični" (El-Bekare, 25).

Dženetske voćke su bujne, pune granja i lišća:

"A za onoga koji se stajanja pred Gospodarem svojim bojao, bit će dva perivoja...;

Pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?! ... puna stabala granatih..." (Er-Rahman, 46-48);

"Osim ta dva, bit će još dva neznatnija perivoja...; Pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?! ... modrozelena" (Er-Rahman, 62-64).

Plodovi tih voćki bit će blizu i nisko tako da će stanovnicima Dženneta biti na dohvat ruke:

"Naslonjeni na posteljama čije će postave od kadife biti, a plodovi u oba perivoja nadohvat ruke će stajati" (Er-Rahman, 54);

"... i blizu će im hladovina njegova biti, a plodovi njegovi na dohvat ruke će im stajati" (El-Insan, 14).

Opisujući njihov hlad, Uzvišeni Allah kaže:

"... i u debelu hladovinu ćemo ih uvesti" (En-Nisa, 57);

"... i u hladovini prostranoj..." (El-Vakia, 30);

"Oni koji su se Allaha bojali bit će među izvorima, u gustim baščama" (El-Murselat, 41).

Opis nekih dženetskih stabala

Muhammed, s.a.v.s., čudesno nam je govorio o nekim dženetskim stablima, o ogromnim stvorenjima koje je veoma teško ili nemoguće zamisliti.

Mi ćemo spomenuti samo nekoliko njih:

1. Stablo u čijoj sjenci konjanik putuje stotinu godina

To je jedno ogromno stablo čiju veličinu ne poznaje niko osim Onoga ko ga je stvorio. Muhammed, s.a.v.s., govorio je o veličini tog stabla kazivajući da konjanik koji jaše konja pripremljenog za trke najvećom mogućom brzinom, može preći to stablo za sto godina. Prenose Buhari i Muslim od Ebu Seida, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "U Džennetu ima jedno stablo ispod kojeg putuje konjanik s jakim razvijenim konjem stotinu godina, i

ne uspijeva proći njegovu razdaljinu."

Prenosi Buhari od Ebu Hurejre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "U Džennetu ima jedno stablo ispod čije sjenke konjanik putuje stotinu godina. Ako hoćete proučite (Allahove riječi: '... **i u hladovini prostranoj...**'"

Muslim prenosi od Ebu Hurejre i Sehla ibn Sada, radijallahu anhuma, da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "U Džennetu ima jedno stablo ispod čije sjenke konjanik putuje stotinu godina i ne uspijeva ga preći."

2. Stablo Sidretu-l-Munteha:

Ovo stablo Uzvišeni Allah spomenuo je u Kur'anu i obavijestio nas je da je naš Poslanik, s.a.v.s., kod tog stabla vidio Džibrila u onom obliku u kojem ga je Allah stvorio, i da je Džennet kod tog stabla, i da su ga obuhvatile stvari o kojima jedino Allah ima znanje:

"On ga je i drugi put vidio; kod Sidretu-l-Muntehaa; kod kojeg je dženetsko prebivalište; kad je Sidru pokrivalo ono što je pokrivalo; pogled mu nije skrenuo, nije prekoračio" (En-Nedžm, 13-17).

Allahov Poslanik, s.a.v.s., govorio nam je o nekoliko stvari koje je vidio kod tog stebla: "... i tada mi je prikazan Sidretu-l-Munteha, u njemu su datulina stabla bila nalik tornjevima Hedžra (grad u Saudijskoj Arabiji), a njegovo lišće je bilo poput slonovih ušiju. Rekao je (Džibril): 'Ovo je Sidretu-l-Munteha'. Tamo sam vidio četiri rijeke: dvije su bile skrivene, a dvije jasne. Pitao sam: 'Šta je ovo, o Džibrile?' Odgovorio je: 'Dvije skrivene su dženetske rijeke, a dvije jasne su Nil i Eufrat'."

3. Stablo Tuba

To je jedno ogromno stablo od kojeg se kroji dženetska odjeća. Prenose Imam Ahmed, Ibn Džerir u svom Tefsiru i Ibn Hibban od Ebu Seida el-Hudrijja, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Tuba je jedno dženetsko stablo, njegova dužina iznosi stotinu godina a

odjeća stanovnika Dženneta donosi se s njegovog vrha."

Dokaz za to da odjeća stanovnika Dženneta izlazi iz dženetskih plodova jeste hadis koji prenosi Ahmed u svom Musnedu od Abdullaha ibn Umera, r.a., gdje on kaže: "Došao je neki čovjek Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i upitao ga: 'O, Allahov Poslaniče, obavijesti nas o odjeći stanovnika Dženneta, da li je ona nešto stvoreno ili će se šiti?' Neki od prisutnih se nasmijaše, pa im Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Čemu se smijete, neznalici koji je upitao učenog?' Zatim se okrenuo i upitao o onome koji je postavio pitanje, i kad mu se ovaj javi, odgovori mu: Ne, već će se izdvajati od dženetskih plodova, ovo je ponovio tri puta.

Najljepše cvijeće Dženneta

Uzvišeni Allah govori da u Džennetu ima cvijeća: "I ako bude jedan od onih koji su Allahu bliski; udobnost i opskrba lijepa i dženetske blagodati njemu!" (El-Vakia, 88-89). Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao nam je da je najljepše cvijeće u Džennetu cvijet kana. Prenosi Taberani vjerodostojnim lancem prenosilaca od Abdullaha ibn Amra, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Najljepše cvijeće Dženneta je kana."

Korijenje dženetskih stabala je od zlata

Jedna od izvanrednih stvari o kojima nas je Allahov Poslanik, s.a.v.s., obavijestio jeste da je korijenje dženetskih stabala od zlata. Prenose Tirmizi, Ibn Hibban i Bejheki od Ebu Hurejre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Nema nijedno stablo u Džennetu, a da njegovo korijenje nije od zlata."

Kako vjernik može dobiti više stabala u Džennetu?

Voljenik Uzvišenog Allaha i otac svih poslanika, Ibrahim, alejhis-selam, u noći Isre i Miradža zatražio je od Muhammeda,

s.a.v.s., da poselami svoj ummet i da ih obavijesti o načinu na koji mogu dobiti više stabala u Džennetu. Prenosi Tirmizi od Abdullaha ibn Mesuda, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Sreo sam Ibrahima u noći Israa, a on mi je rekao: 'O Muhammede, kaži svom ummetu da je dženetska zemlja lijepa, njegova voda je slatka i on je prepun stabala, a ta se stabla zasađuju riječima: **'Subhanallahi vel hamdu lilahi ve la ilahe illallahu vallahu ekber'.**"

JEDANAESTA TAČKA

DŽENETSKE PTICE I ŽIVOTINJE

U Džennetu ima životinja i ptica za koje zna samo Allah. Opisujući blagodati dženetlija, On kaže:

"... i mesom ptičijim kakvo budu željeli. U njima će biti i hurije očiju krupnih" (El-Vakia, 21-22).

Prenosi Tirmizi od Enesa, r.a., da je rekao: "Neko je pitao Allahovog Poslanika, s.a.v.s., o Kevseru. On je odgovorio: 'Kevser je jedna rijeka koju mi je Allah podario (u Džennetu), ona je bjelja od mlijeka, slađa od meda i pored nje ima ptica čiji su vratovi kao vratovi deva' Omer je rekao: 'Ovo je jedna blagodat'. Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: 'Oni koji ih budu jeli bit će više obasipani blagodatima od njih'."

Prenose Ebu Neim i Hakim od Abdullaha ibn Mesuda, r.a., da je rekao: "Došao je jedan čovjek s vezanom devom i rekao: 'O Allahov Poslaniče, ovu devu poklanjam na Allahovom putu'. On mu je odgovorio: 'Za nju ćeš imati sedam stotina vezanih deva u Džennetu'."

Prenosi Muslim od Ebu Mesuda el-Ensarija, r.a., da je rekao:

"Došao je jedan čovjek s vezanom devom i rekao: 'Ovu devu poklanjam na Allahovom putu'. Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao mu je: 'Za nju ćeš imati sedam stotina vezanih deva na Kijametskom danu'."

IV

STANOVNICI DŽENNETA

PRVA TAČKA

DJELA ZA KOJA SE ZASLUŽUJE DŽENNET

Stanovnici Dženneta bit će svi oni koji vjeruju u Allahovu jednoću, a svakom onom koji Mu bude pripisivao druga, koji Ga negira ili smatra neku osnovu imana neistinitom, bit će zabranjen ulazak u Džennet i postat će stanovnik Džehennema.

Uzvišeni Kur'an na puno mjesta spominje da su stanovnici Dženneta vjernici koji su radili dobra djela. Ponekad on detaljizira dobra djela čiji počinilac zaslužuje Džennet (Allahovom voljom). Uzvišeni kaže:

"A one koji vjeruju i dobra djela čine obraduj dženetskim baščama kroz koje će rijeke teći; svaki put kada im se iz njih da kakav plod, oni će reći: 'Ovo smo i prije jeli', - a bit će im davani samo njima slični. U njima će čiste žene imati, i u njima će vječno boraviti" (El-Bekare, 25);

"A one koji vjeruju i čine dobra djela uvest ćemo, sigurno, u dženetske bašče, kroz koje će rijeke teći; u njima će vječno i zauvijek ostati, a u njima će čiste žene imati, i u debelu hladovinu ćemo ih uvesti" (En-Nisa, 57);

"One koji vjeruju i čine dobra djela Gospodar njihov će na Pravom putu podržati, zato što vjeruju; rijeke će teći ispred njih u džennetima zadovoljstva; molitva njihova bit će u njima: 'Hvaljen neka si, Allahu!', pozdrav njihov: 'Mir vama!', a njihova posljednja molitva: 'Tebe, Allaha, Gospodara svjetova hvalimo!'" (Junus, 9-10).

Ponekad se kaže da oni zaslužuju Džennet zbog njihovog vjerovanja i pripadnosti islamu (bit će rečeno vjernicima koji su se družili u ime Allaha):

"O robovi Moji, za vas danas straha neće biti, niti ćete i za čim tugovati; oni koji su u ajete Naše vjerovali i poslušni bili; uđite u Džennet, vi i žene vaše, radosni!" (Ez-Zuhruf, 68-70).

Ponekad se kaže da će oni zaraditi Džennet zato što su vjerovali, samo zbog Allaha (bili su iskreni u vjeri):

"A Allahovi iskreni robovi; posebnu će opskrbu imati; razno voće, i bit će poštovani; u dženetskim baščama naslada" (Es-Saffat, 40-43).

Na nekim mjestima spominje se da su zaslužili Džennet zbog njihove jake povezanosti s Allahom, njihove nade u Njega i obožavanja Njega:

"U Naše riječi vjeruju samo oni koji, kad se njima opomenu, licem na tle padaju, i koji Gospodara svoga veličaju i hvale i koji se ne ohole; bokovi njihovi se postelja lišavaju i oni se Gospodaru svome iz straha i želje klanjaju, a dio onog što im Mi dajemo udjeljuju. I niko ne zna kakve ih, kao nagrada za ono što su činili, skrivene radosti čekaju" (Es-Sedžde, 15-17).

Među ta djela spadaju i sabur (strpljivost na Allahovom čistom putu) i oslanjanje na Allaha:

"One koji budu vjerovali i dobra djela činili smjestit ćemo u dženetske odaje, ispred kojih će rijeke teći, u njima će vječno boraviti. Kako će divna biti nagrada onima koji su se trudili; onima koji su trpjeli i u Gospodara svoga se uzdali!" (El-Ankebut, 58-59).

Od tih djela je istikama (istrajnost i odlučnost na Pravom putu):

"Oni koji govore: 'Naš Gospodar je Allah!' - i istraju na Pravom putu, neka se ničega ne boje i ni za čim nek ne tuguju! Oni će stanovnici Dženneta biti, i u njemu će vječno boraviti, i to će im biti nagrada za ono što su radili" (El-Ahkaf, 13-14).

U kategoriju djela koja vode u Džennet jeste i poniznost prema Uzvišenom Allahu:

"Oni koji budu vjerovali i dobra djela činili i koji Gospodaru svome budu odani bit će stanovnici Dženneta, u njemu će vječno boraviti" (Hud, 23).

Među tim djelima jeste i mržnja prema nevjernicima i ne uzimanje njih za prijatelje:

"Ne treba da ljudi koji u Allaha i u onaj svijet vjeruju budu u ljubavi s onima koji se Allahu i Poslaniku Njegovu suprotstavljaju, makar im oni bili očevi njihovi, ili braća njihova, ili rođaci njihovi. Njima je On u srca njihova vjerovanje usadio i svjetlom Svojim ih osnažio, i On će ih uvesti u dženetske bašče kroz koje će rijeke teći, da u njima vječno ostanu. Allah je njima zadovoljan, a i oni će biti zadovoljni Njime. Oni su na Allahovoj strani, a oni na Allahovoj strani sigurno će uspjeti" (El-Mudžadele, 22).

U nekim slučajevima kur'anski ajeti opširnije objašnjavaju dobra djela za čije su izvršavanje njihovi činioci zaslužili Džennet, kao naprimjer, u suri Er-Rad objašnjeno je kako su oni zaslužili Džennet zbog vjerovanja da je sve ono što je objavljeno Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., istina, također zbog izvršavanja obaveza i dogovara i njihovog nekršenja, zbog održavanja rodbinskih veza, zbog njihove bogobojaznosti i predostrožnosti prema lošim djelima, zbog strpljivosti, zbog klanjanja namaza, zbog tajnog i javnog udjeljivanja i zato što su zlo zamjenjivali dobrim:

"Zar je onaj koji zna da je istina ono što ti se objavljuje od Gospodara tvoga kao onaj koji je slijep? A pouku samo razumom obdareni primaju; oni koji obavezu prema Allahu ispunjavaju i ne krše obećanje; i oni koji poštuju ono što je Allah naredio da se poštuje i Gospodara svoga se boje i obračuna mučnog plaše; i oni koji trpe da bi

postigli naklonost Gospodara svoga, i koji molitvu obavljaju, i koji od onoga što im Mi dajemo i tajno i javno udjeljuju, i koji dobrim zlo uzvraćaju – njih čeka najljepše prebivalište; edenski vrtovi u koje će ući oni i roditelji njihovi i žene njihove i porod njihov – oni koji su bili čestiti – i meleki će im ulaziti na svaka vrata: "Mir neka je vama, zato što ste trpjeli, a divno li je najljepše prebivalište!" (Er-Rad, 19-24).

Također, na početku sure El-Mu'minun spomenuto je da su vjernici spašeni, zatim su spomenuta djela koja vjernike čine spašenim i rezimirano je da je njihovo spasenje ulazak u Džennetu-l-Firdevs u kojem će biti vječno:

"Ono što žele - vjernici će postići; oni koji molitvu svoju ponizno obavljaju; i koji ono što ih se ne tiče izbjegavaju; i koji milostinju udjeljuju; i koji stidna mjesta svoja čuvaju; osim od žena svojih ili onih koje su u posjedu njihovu, oni, doista, prijekor ne zaslužuju; a oni koji i pored toga traže, oni u zlu sasvim pretjeruju; i koji o povjerenim im amanetima i obavezama svojim brigu brinu; i koji molitve svoje na vrijeme obavljaju - oni su dostojni nasljednici; koji će Džennet naslijediti, oni će u njemu vječno boraviti" (El-Mu'minun, 1-11).

Allahov Poslanik, s.a.v.s., također je govorio o tri dobra djela velikog značaja za koja se zaslužuje Džennet. Prenosi Muslim od Ijada ibn Himara el-Medžasija, r.a., da je tokom jedne hutbe Muhammed, s.a.v.s., rekao: "... i stanovnici Dženneta će biti trojica: pravedni vladar kojeg će ostali voljeti (onaj koji je prirodno istinoljubiv), milostiv čovjek koji je mehkoga srca prema bliskima i ostalim muslimanima i svaki čovjek koji je čestit, pun dobrih vrlina i ima puno djece."

DRUGA TAČKA

Put ka Džennetu je težak

Džennet je jedna visoka stepenica i zato je logično da dostizanje te stepenice zahtijeva veliki trud. Na putu ka Džennetu trebaju se ostaviti strasti i zahtjevi duše, a to zahtijeva ogromnu odlučnost

i volju. Prenose Buhari i Muslim od Ebu Hurejre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Džehennem je okružen strastima (onim za čime duša žudi), a Džennet je okružen mrskim stvarima (dobrim djelima)."

Prenose Nesai, Tirmizi i Ebu Davud od Ebu Hurejre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Kada je Allah stvorio Džennet, rekao je Džibrilu: '**Idi i pogledaj ga**'. Džibril je otišao i pogledao ga, zatim je rekao: 'Kunem se u Tvoju moć, neće biti nikoga ko će za njega čuti, a da ne uđe u njega'. Zatim je Allah učinio da oko njega sve bude okruženo mrskim stvarima i rekao je Džibrilu: '**Idi i pogledaj ga**'. On je otišao i pogledao, zatim se vratio, rekavši: 'Kunem se u Tvoju moć, bojim se da niko neće u njega ući'."

Imam Nevevi rekao je da su ove riječi Muhammeda, s.a.v.s., veoma lijepe i sa puno detalja, te da je njihovo značenje da niko neće moći ući u Džennet bez da čini te, na prvi pogled, mrske stvari, i da niko neće ući u Džehennem bez da učini dijelom neke od stvari za kojima duša žudi, zato što su Džennet i Džehennem njima okruženi. Onaj koji otkrije zavjesu vidjet će skriveno... U klasifikaciji ovih "mrskih" stvari (koje su samo naizgled mrske, a u suštini su veoma dobra i pohvalna djela, prim. prev.) spada ibadet i istrajnost u njemu, strpljenje i poteškoće unutar njega, ostavljanje ljutnje, oprost, blagost, davanje sadake, vraćanje dobrim onome koji ti učini zlo, ostavljanje duševnih želja i strasti itd...

TREĆA TAČKA

Stanovnici Dženneta naslijedit će neka mjesta u Džennetu

Uzvišeni Allah je za svakog čovjeka stvorio dva mjesta: jedno u Džennetu i jedno u Džehennemu. Nevjernici i mnogobošci

kojima je određeno da budu džehenemlije naslijedit će mjesta u Džehennemu koja su prethodno stvorena za one kojima je određeno da budu dženetlije, i obratno, vjernici kojima je određeno da budu dženetlije naslijedit će mjesta u Džennetu koja su prethodno stvorena za one kojima je određeno da budu džehenemlije. Nakon što spominje djela koja su stanovnike Dženneta odvela u Džennet, Uzvišeni Allah kaže o njima:

"Oni su dostojni nasljednici; koji će Džennet naslijediti, oni će u njemu vječno boraviti" (El-Mu'minun, 10-11).

U komentaru spomenutog ajeta, Ibn Kesir navodi hadis koji prenosi Ebu Hurejre, r.a.: "Nema nijedan od vas, a da mu nisu određena dva mjesta, jedno u Džennetu i jedno u Džehennemu. Vjernik će izgraditi svoju kuću (mjesto) u Džennetu i srušiti kuću u Džehennemu." Slično ovom, Seid ibn Džubejr, r.a., prenosi drugo predanje. Vjernici će naslijediti mjesta nevjernika zato što su svi oni stvoreni samo da obožavaju Allaha, a nakon što su vjernici radili ono čime su bili zaduženi, a nevjernici nisu, svako će dobiti ono što je zaslužio, a da su poštovali Uzvišenog Allaha, dobili bi ta mjesta. Pogledajmo sljedeće predanje koje prenosi Muslim od Ebu Musaa, r.a., u kojem Muhammed, s.a.v.s., kaže: "Na Sudnjem danu neki će se vjernici pojaviti s grijesima poput planina (po veličini). Allah će im oprostiti i te grijehe će dati jevrejima i kršćanima." U drugom predanju stoji da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Kada nastupi Sudnji dan, Allah će za svakog muslimana kompenzirati po jednog jevreja ili kršćana i reći će muslimanima: **'Ovaj će tebe spasiti vatre...'**" Ovaj hadis sličan je Allahovim riječima:

"Dat ćemo da takav Džennet naslijedi onaj od robova Naših koji se bude grijeha klonio" (Merjem, 63);

"Eto, to je Džennet koji vam je darovan kao nagrada za ono što ste radili..." (Ez-Zuhruf, 72).

Dakle, vjernici će u Džennetu naslijediti mjesta nevjernika.

ČETVRTA TAČKA

NEMOĆNI ĆE BITI VEĆINA STANOVNIKA DŽENNETA

Većina stanovnika Dženneta bit će nemoćni (siromašni i potlačeni) ljudi, oni prema kojima se ostali ljudi nisu obazirali, ali oni će kod Allaha biti veliki ljudi, zato što su bili ponizni i pokorni Njemu, i u obožavanju Njega bili su dosljedni. Prenose Buhari i Muslim od Harisa ibn Vehba, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Hoćete li da vas obavijestim o stanovnicima Dženneta?" Odgovorili su: "Svakako." Rekao je: "To je svaki onaj ko je slab i potlačen, koji, kada bi se zakleo na Allaha, ja bih mu se odazvao."

U Muslimovom komentaru ovog hadisa, Imam Nevevi rekao je: "Ovo znači da su takvi ljudi oni koje ostali ljudi smatraju slabim i potlačenim, mrze ih i ponašaju se oholo prema njima zbog njihove slabosti na ovom svijetu. Poruka hadisa jeste da će većina stanovnika Dženneta biti takvi, ali ne znači da će svi njegovi stanovnici biti takvi."

Također Buhari, Muslim i Imam Ahmed prenose od Usame bin Zejda, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Stao sam ispred vrata Dženneta, a većina onih koji su ulazili bili su siromasi. Bogati su bili zadržani sve dok nije naređeno da stanovnici vatre budu bačeni u vatru. Zatim sam stao ispred vrata Džehennema i vidio da su većina onih koji ulaze u njega žene." Također, Buhari i Muslim prenose od Ibn Abbasa, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Pogledao sam u Džennet i vidio sam da su većina njegovih stanovnika siromasi, a zatim sam pogledao u Džehennem i vidio da su većina njegovih stanovnika žene."

PETA TAČKA

DA LI ĆE U DŽENNETU BITI VEĆINA MUŠKARCI ILI ŽENE?

O ovom pitanju je počela rasprava između muškaraca i žena u vrijeme dok su ashabi bili živi. Prenosi Muslim od Ibn Sirrina da je rekao: "Raspravljali su se muškarci i žene o tome koga će biti više u Džennetu. Tada su upitali Ebu Hurejru. Ebu Hurejre je rekao da će biti većina žene, uzimajući za dokaz riječi Allahovog Poslanika, s.a.v.s.: "Prva skupina ljudi koji će ući u Džennet izgledat će kao pun mjesec, a skupina poslije njih bit će kao zvijezda koja blista na nebu. Svaki od tih ljudi imat će po dvije žene kojima će se kroz meso vidjeti srž kostiju, i neće biti niko u Džennetu, a da ne bude oženjen."

Nema sumnje da ovaj hadis dokazuje da će većina stanovnika Dženneta biti žene. Ipak, neki drugi koji tvrde da će većina dženetlija biti muškarci, za dokaz uzimaju sljedeći hadis: "Ja sam vidio (o žene) da vi činite većinu stanovnika Džehennema." Odgovor ovome je, ukoliko je činjenica da su žene većina stanovnika Džehennema, ne mora značiti da su u Džennetu manjina. Iz svega proizlazi da će žene biti većina stanovnika u Džennetu i Džehennemu, kako to tvrdi Ibn Hadžer el-Askalani. Postavlja se i sljedeće pitanje: Hoće li u Džennetu biti većina žene ili muškarci ovoga svijeta (ne brojeći dženetske hurije)? Kurtubi je rekao: "Žene će biti većina stanovnika Džehennema prije posredništva i izlaska grešnika iz Džehennema pored onih koji vjeruju u Allahovu jednoću, a kada izađu iz vatre posredništvom posrednika i milošću Najmilostivijeg, postat će većina stanovnika Dženneta."

Dokaz za malobrojnost žena u Džennetu jeste predanje koje prenose Ahmed i Ebu Jala od Amra ibn Asa, r.a., koji kaže: "Dok smo s Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., bili u ovoj dolini, pitao nas

je: 'Pogledajte i recite mi šta vidite'. Odgovorili smo: 'Vidimo nekoliko gavrana među kojima se nalazi jedan gavran a'sam, koji ima crvene noge i kljun'. Muhammed, s.a.v.s., je rekao: 'Neće u Dženneta ući od žena osim koliko je ovaj gavran između svih ovih ostalih gavrana'."[1]

ŠESTA TAČKA

ONI KOJI UMRU PRIJE NEGO ŠTO POSTANU ODGOVORNI ZA SVOJA DJELA

Djeca vjernika

Djeca vjernika koja ne postignu potpunu zrelost bit će, ako Bog da, u Džennetu Allahovom milošću. On kaže:

"Onima koji su vjerovali i za kojima su se djeca njihova u vjerovanju povela priključit ćemo djecu njihovu, a djela njihova nećemo nimalo umanjiti - svaki čovjek je odgovoran za ono što sam čini" (Et-Tur, 21).

Alija, r.a., uzeo je za dokaz Allahove riječi: **"Svaki čovjek odgovoran je za ono što je radio" (El-Muddessir, 38)**, za tvrdnju da će djeca vjernika biti u Džennetu, zato što oni nisu uradili ništa da bi bili odgovorni. Prenosi Buhari od Enesa, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Nema niti jedan od muslimana kome umre troje djece prije nego što postignu zrelost, a da ga Allah ne uvede u Džennet zbog

[1]Nema sumnje da su žene većina u svim društvima i sredinama. Također, jedan od predznaka Sudnjega dana jeste povećanje broja žena i smanjivanje broja muškaraca. Ukoliko usporedimo žene muslimanke s nemuslimankama, možemo vidjeti da su muslimanke daleko manjeg broja nego nemuslimanke, ne uzimajući u obzir to što ima veliki broj muslimanki koje pripadaju islamu samo imenom. Iz ovoga se jasno vidi da će žene ovoga svijeta biti većina u Džehennemu, a manjina u Džennetu. Allah zna najbolje (prim. prev.).

Njegove milosti i dobrote prema njima." U hadisu koji prenosi Ebu Seid, r.a., kaže se da su žene rekle Allahovom Poslaniku, s.a.v.s.: "'Odredi nam jedan dan za savjetovanje', a on ih je savjetovao i rekao: 'Svakoj ženi kojoj umre troje djece, ona će joj biti zaštita od Vatre'. Neka je žena pitala: 'A dvoje?' Odgovorio je: 'I dvoje'."

Također, prenosi Buhari od Ebu Hurejre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Onaj kome umre troje djece koja ne postignu potpunu zrelost, ona će mu biti zaštita od Vatre ili će ući u Džennet." U predanju Beraa, r.a., stoji da je rekao: "Kada je umro Ibrahim (sin Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem), on je rekao: "On ima svoju dojilju u Džennetu."

Iz ovih hadisa koje prenosi Buhari jasno se vidi da će djeca vjernika biti u Džennetu, što potvrđuje Ibn Hadžer: "Neko ko je razlog da neko drugi (u ovom slučaju roditelji) bude sačuvan od Vatre, mora sam biti sačuvan od nje zato što je on osnova milosti i njen uzrok."

Postoje jasni tekstovi da će nasljednici vjernika biti u Džennetu. Prenosi Abdullah, sin Imama Ahmeda od Alije, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Muslimani i njihova djeca bit će u Džennetu."

Također, Imam Ahmed prenosi od Ebu Hurejre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Nema niti jedan od muslimana kome umre troje djece prije nego što postignu potpunu zrelost, a da Allah njih ne uvede Svojom dobrotom i milošću u Džennet."

Prenose Muslim i Imam Ahmed od Ebu Hurejre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Njihova djeca su dženetske sluge, svakom od njih doći će njegov otac (ili je rekao: njegovi roditelji) i uhvatit će se za njegovu odjeću (ili je rekao: njegovu ruku), kao da ja uhvatim ovaj dio tvoje odjeće, i neće se od nje odvojiti (ili je rekao neće prestati) sve dok ga zajedno s njim Allah ne uvede u Džennet."

Prenose Imam Ahmed, Ibn Hibban i Hakim od Ebu Hurejre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Nasljednici muslimana

(njihova djeca) bit će u Džennetu, o njima će se brinuti Ibrahim, alejhis-selam."

Također, Ebu Neim, Dejlemi i Ibn Asakir prenose od Ebu Hurejre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Djeca vjernika bit će u Džennetu, o njima će brinuti Ibrahim i Sara (njegova žena) sve do Sudnjega dana, kada će ih predati njihovim roditeljima."

Međutim, ne možemo potvrditi posebno niti za jednog čovjeka da će biti među stanovnicima Dženneta, iako možemo potvrditi sve ovo što je do sada općenito spomenuto. Također, nije u redu da ljudi na decidan način govore takve stvari, kao što je slučaj s ljudima našeg vremena koji govore da će umrli čovjek iz njihove sredine biti sigurno u Džennetu, a možda je to najveći pokvarenjak od ljudi.

Rekao je Ibn Tejmijja: "Ne može se reći posebno ni za jedno dijete vjernika da će biti u Džennetu, iako se to (da će ući u Džennet) može prihvatiti kao općenito pravilo."

Djeca mnogobožaca

Buhari je u svojem Sahihu odvojio poglavlje koje je nazvao Šta je rečeno o djeci mnogobožaca. Tamo je spomenuo hadis koji prenosi Ibn Abbas, r.a., da je rekao: "Neko je pitao Allahovog Poslanika, s.a.v.s., o djeci mnogobožaca, a on je odgovorio: "Njih je Allah stvorio i On najbolje zna šta će s njima biti."

Prenosi se da je Ebu Hurejre, r.a., rekao: "Neko je pitao Muhammeda, s.a.v.s., za sljedbenike (djecu) mnogobožaca, a on je rekao: 'Allah najbolje zna šta će s njima biti'."

Još jednom Ebu Hurejre, r.a., prenosi da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Svako se dijete rađa u fitri (u čistoj Allahovoj vjeri), pa ga zatim roditelji učine jevrejem, kršćanom ili obožavaocem vatre, a to je slično kao kada životinja rađa životinju, da li primjećujete kod nje neku krnjavost."

Da se primijetiti da se Buhari drži mišljenja da će djeca mnogobožaca biti u Džennetu, zato je kasnije spomenuo dugačak

hadis na čijem kraju stoji da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "... a djeca oko njega (Ibrahima, alejhis-selam) su djeca ljudi." U drugom poglavlju spomenuo je ovo predanje: "... a djeca koja su bila oko njega, jesu sva djeca koja su rođena u fitri." Neki muslimani su pitali: "Zar i djeca mnogobožaca?" Odgovorio je: "Da, i djeca mnogobožaca."

Ovo potvrđuje i hadis koji Imam Ahmed prenosi od Hanse, kćerke Muavije Ibn Sarima, a ona od svoje tetke, da je rekla: "Pitala sam: 'O Allahov Poslaniče, ko će biti u Džennetu?' Odgovorio je: 'Poslanik će biti u Džennetu, šehid će biti u Džennetu i dijete će biti u Džennetu'."

Dokaz za ovo su, također, riječi Muhammeda, s.a.v.s.: "Djeca mnogobožaca bit će dženetske sluge." Ovaj hadis prenose Neim i Ebu Jala i za njega je Nasiruddin Albani rekao da je vjerodostojan.

Većina islamskih učenjaka podržava mišljenje da će djeca mnogobožaca biti u Džennetu, a s ovim mišljenjem nije se složio Ebu Feredž ibn Dževzijj, dok je Nevevi rekao: "Ovo je jednoglasno mišljenje koje su istraživači izabrali zbog Allahovih riječi:

"A Mi nijedan narod nismo kaznili dok poslanika nismo poslali!" (El-Isra, 15). Zatim je spomenuo dokaze koje je Buhari naveo.

Ovo mišljenje podržao je i Kurtubi.

Neki drugi učenjaci rekli su da će oni biti pod milošću Uzvišenog Allaha, kako se prenosi od Hammada ibn Zejda, Hammada ibn Selema, Ibnul-Mubareka i Ishaka. Isto mišljenje za Šafija prenosi Bejheki u svojoj knjizi El-Itikad, prema kojoj se ovo odnosi samo na djecu nevjernika. Isto mišljenje kao i Šafija, podržavaju učenici Imama Malika, tj. da će djeca muslimana biti u Džennetu, a djeca nevjernika biti pod milošću Uzvišenog Allaha, uzimajući za dokaz hadis: "Allah najbolje zna šta će sa njima biti."

Ovo mišljenje podržao je i Ebu Hasan el-Ešari, govoreći da

je to mišljenje ehli-sunneta. Isto mišljenje izabrao je i Šejhu-l-islam Ibn Tejmijja. On je rekao da će djeca mnogobožaca biti pod Allahovom milošću i da će biti iskušani na Sudnjem danu i ovo mišljenje pripisao je Ebu Hasanu el-Ešarijju i Imamu Ahmedu. Ibn Tejmijja je rekao: "Ispravno je za njih reći: 'Allah najbolje zna šta će se s njima dogoditi'. Ne može se niti za jedno od njih reći da će sigurno biti u Džennetu ili u Džehennemu. U nekoliko hadisa spomenuto je da će ona na Sudnjem danu biti iskušana na Arasatu[13], bit će im date neke obaveze i neke zabrane, pa ono koje ispuni obaveze i kloni se zabrana ući će u Džennet, a ono koje ne ispuni obaveze i ne čuva se zabrana ući će u Džehennem. Ovo mišljenje, koje je spomenuo Ebu Hasan el-Ešari, kaže da je mišljenje ehli-sunneta vel džema'ata." Na drugom mjestu rekao je: "Djeca mnogobožaca, koja nisu bila odgovorna za svoja djela na dunjaluku, bit će odgovorna na Ahiretu, zato što se o tome navode mnogobrojni hadisi." Ovo je mišljenje o djeci mnogobožaca koje je dao Ebu Hasan el-Ešari. Kako prenose Buhari i Muslim, kada je bio upitan Muhammed, s.a.v.s., o njima, odgovorio je: "Allah najbolje zna šta će biti s njima."

Ibn Hadžer je spomenuo da će na Ahiretu biti iskušani tako što će se ispred njih pojaviti vatra, pa ona djeca koja budu pristala da u nju uđu, ona će biti hladna i spas za njih, a ona koja budu odbijala da u nju uđu bit će kažnjena. Ovo prenosi Bezzari od Enesa i Ebu Seida i Taberani od Muaza ibn Džebela, r.a. Pitanje ovog iskušenja potvrđeno je vjerodostojnim predanjima o ludim osobama i osobama koje su živjele kada poslanika nije bilo. Bejheki je u svojoj knjizi Kitabul I'tikad rekao da je ovo jednoglasno mišljenje svih.

Ovu izjavu potvrđuje i kur'ansko kazivanje o dobrom čovjeku koji se susreo s Musaom, alejhis-selam, na mjestu gdje se susreću dva mora. O tajni koja se nalazila u ubijanju dječaka, on je rekao Musau: **"Što se onoga dječaka tiče, - roditelji njegovi su vjernici, pa smo se pobojali**

[1]Mjesto suđenja na sudnji dan.

da ih on neće na nasilje i nevjerovanje navratiti" (El-Kehf, 80). Prenosi Muslim od Ibn Abbasa, r.a.: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je o dječaku kojeg je ubio Hidr: 'Kada je on (dječak) stvoren, određen je da bude nevjernik, i kada bi ostao u životu (i ne bi bio ubijen), otjerao bi njegove roditelje u gubitak i nevjerovanje'." Govoreći o ovom hadisu, Ibn Tejmijja je rekao: "Ovaj hadis znači da je Allah to odredio u Ummul-Kitab (Knjiga sudbine) i tamo je zapisano da dječak bude nevjernik, a kada bi bio živ, negirao bi Istinu."

Kurtubi osporava ovo mišljenje, uzimajući za dokaz činjenicu da je ahiret mjesto nagrade, a ne iskušavanja. Zatim, El-Hulejmi u vezi ovoga rekao je: "Ovaj hadis nije vjerodostojan i suprotan je osnovnim vjerovanjima muslimana, zato što ahiret nije mjesto iskušavanja i spoznaja Uzvišenog Allaha tamo je neminovna, i poslije toga nema potrebe za daljnja iskušenja."

Šejhu-l-islam Ibn Tejmijja suprotstavio se ovom mišljenju, govoreći da čovjekova dužnost da ispunjava obaveze ne prestaje njegovom smrću, i među ostalim, kaže: "Prestanak odgovornosti čovjeka počinje njegovim ulaskom u svoju vječnu kuću, Džennet ili Džehennem. Dok na Sudnjem danu, na Arasatu, ljudi će biti iskušavani onako kako su bili iskušavani u životu Berzaha. Neko će tada biti upitan: 'Ko je tvoj Gospodar? Koja je tvoja vjera? Ko je tvoj poslanik?' Uzvišeni Allah kaže: **"Na Dan kada bude nepodnošljivo i kada budu pozvani da licem na tle padnu pa ne budu mogli..." (El-Kalem, 42).** Kaže se da je Muhammed, s.a.v.s., rekao u nekoliko vjerodostojnih hadisa: "Allah će se pojaviti Svojim robovima kada bude obračun, kada bude rečeno: 'Neka svaki narod slijedi ono što je obožavao, mnogobošci će slijediti svoja lažna božanstva, dok će vjernici ostati tamo gdje su bili i tada će se pojaviti njihov istinski Gospodar u liku koji će njima biti nepoznat, i neće im se taj lik svidjeti, zatim će se On pojaviti u liku koji će njima biti poznat i učinit će mu sedždu, a leđa munafika (licemjera) postat će kao rogovi krave, oni će htjeti da učine sedždu ali neće moći to učiniti'. To su Allahove

riječi: **"Na Dan kada bude nepodnošljivo i kada budu pozvani da licem na tle padnu pa ne budu mogli..." (El-Kalem, 42).**

Dakle, iskušenja ne prestaju sve do čovjekovog ulaska u Džennet ili Džehennem. Ono što je rekao Kurtubi, da je spoznaja Allaha tog dana neminovna, jeste istina, ali to iskušenje bit će realizirano putem naređenja i zabrana, kako je već spomenuto u nekim tekstovima da će Uzvišeni Allah zapovijedati da se uđe u vatru, i onaj koji bude u nju ušao bit će spašen, a onaj koji to odbije propast će.

SEDMA TAČKA

Koliko će ljudi iz ovog ummeta ući u Džennet

Iz našeg ummeta u Džennet će ući mnogobrojne grupe, čiji broj zna jedino Allah. Prenosi Buhari od Seida ibn Džubejra, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Pokazani su mi svi narodi, vidio sam jednog poslanika iza kojeg je bio njegov narod, vidio sam drugog poslanika iza kojeg je bilo nekoliko osoba, jedan poslanik je bio zajedno s još deset osoba, jedan je bio s pet osoba pored sebe i jedan je bio potpuno sam. Zatim sam vidio jednu ogromnu skupinu i pitao sam: 'O Džibrile, jesu li ovi ljudi moj ummet?' Odgovorio je: 'Nisu, ali pogledaj horizonte'. Kada sam pogledao, vidio sam nevjerovatno ogromnu skupinu ljudi. Tada je Džibril rekao: 'Ovo je tvoj ummet, a za prvih sedamdeset hiljada njih neće biti niti obračuna, niti kazne'.

Prva skupina koju je Muhammed, s.a.v.s., vidio jesu Benu Israil, zato što se u nekoliko predanja prenosi: "... ja sam se ponadao da su oni moj ummet, ali neko mi je rekao da su to Musa i njegov ummet."

Nema sumnje u to da će Muhammedov, s.a.v.s., ummet biti većeg broja od Benu Israila, zato što iza njih on vidi još jednu skupinu koja je puno veća od nje. U hadisu koji prenosi Ibn Mesud kaže se: "... i kada je pogledao horizonte, bili su pokriveni ljudskim licama", dok u predanju Imama Ahmeda stoji: "... vidio sam moj ummet koji je prekrivao polja i planine, zadivio me je njihov broj i izgled. Neko me je pitao: *'Jesi li zadovoljan, o Muhammede?'* Odgovorio sam: 'Jesam, Gospodaru moj'."

U nekoliko hadisa spominje se da svaka hiljada od sedamdeset hiljada znači drugih sedamdeset hiljada i još tri ruke od Allahovih ruku. Prenose Imam Ahmed, Tirmizi i Ibn Madža od Ebu Umame, r.a., da je rekao: "Čuo sam da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: 'Moj Gospodar je obećao da će iz mog ummeta uvesti u Džennet sedamdeset hiljada ljudi bez obračuna i kazne, i na svaku hiljadu njih biti će dodato još sedamdeset hiljada drugih i još tri ruke od ruku mog Gospodara". Nema sumnje da tri ruke Uzvišenog Allaha mogu uvesti u Džennet ogroman broj vjernika.

Allahov Poslanik, s.a.v.s., nadao se da će ovaj ummet sačinjavati polovinu stanovnika Dženneta. Prenose Buhari i Muslim od Ebu Seid el-Hudrijja, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., na kraju hadisa rekao: "'... kunem se u Onoga u Čijoj je Ruci moja duša, nadam se da ćete biti četvrtina stanovnika Dženneta'." Mi smo veličali Allaha (izgovarajući: Allahu ekber). On je rekao: 'Nadam se da ćete biti trećina stanovnika Dženneta'. Mi smo opet veličali Allaha. Tada je rekao: 'Nadam se da ćete biti polovina stanovnika Dženneta'. Mi smo opet veličali Allaha. Zatim je rekao: 'Vi ćete u odnosu na druge biti kao crna dlaka na koži bijelog konja, ili kao bijela dlaka na koži crnog konja'."

U nekoliko drugih hadisa govori se da će ovaj ummet sačinjavati dvije trećine stanovnika Dženneta. Prenose Tirmizi, Darimi i Bejheki od Burejda, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Stanovnici Dženneta bit će poredani u sto i dvadeset redova, osamdeset redova bit će iz mog ummeta, a ostalih četrdeset bit će iz drugih ummeta."

Prenosi Muslim od Enesa, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Ja sam prvi posrednik u Džennetu, niti jedan poslanik nije prihvaćen onako kako sam ja prihvaćen i između svih poslanika bit će jedan poslanik kome je povjerovao samo jedan čovjek."

Tajna tako velike brojnosti vjernika našeg ummeta jeste u najvećoj mu'džizi koja je data Poslaniku, s.a.v.s., a to je Objava koja govori razumu i srcu, i koja će trajati sve do Sudnjeg dana. Prenose Buhari i Muslim od Ebu Hurejre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Nema nijedan poslanik kome nije data mudžiza u koju su ljudi vjerovali, dok je meni od Allaha data Objava koju mi je objavio, i ja se nadam da ću na Sudnjem danu imati najveći broj sljedbenika."

OSMA TAČKA

Prvaci stanovnika Dženneta

Dva prvaka staraca u Džennetu

Prenosi grupa ashaba od kojih su Alija ibn Ebu Talib, Enes ibn Malik, Ebu Džuhafe, Džabir ibn Abdullah i Ebu Seid ibn Džubejr, radijallahu anhum, da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Ebu Bekr i Omer će biti prvaci staraca u Džennetu, od prvih pa sve do posljednjih ovog ummeta."

Nasiruddin Albani rekao je da je ovaj hadis sahih (Silsiletul ehadis es sahiha 12/486).

Dva prvaka mladića u Džennetu

Allahov Poslanik, s.a.v.s., obavijestio nas je da će Hasan i Husejn, radijallahu anhuma, biti prvaci mladića u Džennetu. Ovo potvrđuju mnogobrojni hadisi koji dostižu stepen mutevatir-hadisa. Nasiruddin Albani je te hadise skupio u zbirci vjerodostojnih hadisa koju smo već spomenuli.

Prenose Tirmizi, Hakim, Taberani i Imam Ahmed od Ebu Seida el-Huderijja, r.a., da je rekao: "Poslanik, s.a.v.s., rekao je: 'Hasan i Husejn bit će prvaci mladića u Džennetu'."

Prenose Tirmizi, Ibn Hibban, Imam Ahmed, Taberani i drugi prenosioci od Huzejfe, r.a., da je rekao: "Otišao sam kod Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i s njim sam klanjao akšam, on je nastavio klanjati do jacije, zatim je izašao, a ja sam krenuo za njim, a on mi je rekao: "Pojavio mi se jedan melek koji je tražio dozvolu od svog Gospodara da me poselami i da me obavijesti da će Hasan i Husejn biti prvaci mladića u Džennetu."

Također, prenose Hakim i Ibn Asakir od Abdullaha ibn Omera, r.a., da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ova moja dva sina bit će prvaci mladića u Džennetu."[1]

Prvakinje žena u Džennetu

Prvakinje žena u Džennetu su: Hatidža (Poslanikova supruga), Fatima (Poslanikova kćerka), Merjema (Isaova, alejhis-selam, majka) i Asija (Faraonova žena). Prenose Imam Ahmed, Tahavi i Hakim od Ibn Abbasa, r.a., da je rekao: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., nacrtao je na zemlji četiri crte, a zatim je rekao: 'Da li znate šta

[1] Iz ovoga što smo spomenuli ne podrazumijeva se da će stanovnici Dženneta biti starci ili mladići, nego će oni biti smatrani prvacima tih masa ili tog stepena (prim. prev.).

one znače?' Odgovorili su: 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju'. Rekao je: 'Najvrednije žene u Džennetu su: Hatidža kći Huvejlidova, Fatima kći Muhammedova, Merjema kći Imranova i Asija kći Mezahimova, Faraonova žena'."

Merjema i Hatidža su najvrednije od svih četiri, kako prenosi Buhari od Alije ibn Ebu Taliba, r.a., da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Najbolja od svih njih jeste Merjema, a najbolja poslije nje jeste Hatidža."

Merjema je uopće prvakinja svih žena u Džennetu i najvrednija od svih njih. Prenosi Taberani od Džabira, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Prvakinje svih žena u Džennetu poslije Merjeme kći Imranove, jesu Fatima, Hatidža i Asija, Faraonova žena."

I Plemeniti Kur'an svjedoči da je Merjema najbolja od svih žena uopće:

"I kada meleki rekoše: 'O Merjema, tebe je Allah odabrao i čistom stvorio, i boljom od svih žena na svijetu učinio" (Ali Imran, 42). Kako neće biti tako, kada je Allah rekao za nju: **"I Gospodar njezin primi je lijepo i učini da uzraste lijepo, i da se o njoj brine Zekerijja" (Ali Imran, 37).**

Te četiri žene sjajan su primjer potpunih žena i žena koje čine dobro. Allah je pohvalio Merjemu, kći Imranovu, riječima:

"Merjemu, kćer Imranovu, koja je nevinost svoju sačuvala, a Mi smo udahnuli u nju život i ona je u riječi Gospodara svoga i knjige Njegove vjerovala i od onih koji provode vrijeme u molitvi bila" (Et-Tahrim, 12).

Također, bez ikakve sumnje Hatidža, koja je povjerovala Poslaniku, s.a.v.s., podržala ga i ojačala, braneći ga svojim srcem i bogatstvom. Uzvišeni Allah obradovao je dok je bila živa s jednom palatom u Džennetu u kojoj neće biti nemira niti umora. Prenosi Buhari od Ebu Hurejre, r.a.: "Došao je Džibril kod Poslanika, s.a.v.s., rekavši mu: 'O Allahov Poslaniče, sada dolazi Hatidža, a u ruci drži posudu sa začinima, ili sa jelom i pićem. Kada dođe, prenesi joj selam od njenog Gospodara i od mene i obraduj je jednom kućom u Džennetu, od trske, u kojoj neće biti nemira niti umora'."

Također, Asija, Faraonova žena, koja nije htjela vlast na ovom svijetu i njegove blagodati, pa je negirala Faraona i obožavanje njega, a on se prema njoj loše ophodio sve dok nije umro:

"A onima koji vjeruju - Allah kao pouku navodi ženu faraonovu, kad je rekla: 'Gospodaru moj, sagradi mi kod Sebe kuću u Džennetu i spasi me od faraona i mučnja njegova, i izbavi me od naroda nepravednog!'" (Et-Tahrim, 11).

Također, i čista Fatima, Poslanikova, s.a.v.s., kćerka, koja je bila strpljiva, bogobojazna, velika vjernica, grana čistog stabla i učenica učitelja čovječanstva.

DEVETA TAČKA

DESET OSOBA KOJE SU OBRADOVANE DŽENNETOM

Muhammed, s.a.v.s., na otvoren način obavijestio je da će deset njegovih ashaba biti stanovnici Dženneta. Prenose Imam Ahmed od Seida ibn Zejda i Tirmizi od Abdurrahmana ibn Avfa, radijallahu anhum, da je rekao: "Ebu Bekr je u Džennetu, Omer je u Džennetu, Osman je u Džennetu, Alija je u Džennetu, Talha je u Džennetu, Zubejr je u Džennetu, Abdurrahman ibn Avf je u Džennetu, Sad ibn Ebi Vekkas je u Džennetu, Seid ibn Zejd je u Džennetu i Ubejd ibnul-Džerrah je u Džennetu."

Slično ovom predanju prenose i Imam Ahmed, Ebu Davud, Ibn Madža i Dijai od Seiad ibn Zejda, r.a., s jednom malom promjenom: "Deseterici je obećan Džennet: Poslanik je u Džennetu, Ebu Bekr je u Džennetu...", u ovom hadisu spominje se i Sad ibn Malik, a Sad ibn Vekkas i Ubejd ibnul-Džerrah ne spominju se. Oba hadisa su vjerodostojna.

U hadiskim knjigama spominje se da je Poslanik, s.a.v.s., jednom odmarao kod mjesta Bi'r Eris, a Ebu Musa el-Ešari čuvao mu je stražu. Tada je Ebu Bekr potražio dozvolu da uđe kod njega. Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "Pusti ga neka uđe i obraduj ga Džennetom." Zatim je došao i Omer, pa je rekao i za njega: "Pusti ga neka uđe i obraduj ga Džennetom." Zatim je došao i Osman, pa je i za njega rekao: "Pusti ga neka uđe i obraduj ga Džennetom, nakon jedne nesreće koja će mu se dogoditi (to je nesreća zbog koje je kasnije pao kao šehid)."

Prenosi Ibn Asakir od Ibn Mesuda, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Onaj koji dođe poslije mene jeste u Džennetu, onaj koji dođe poslije njega jeste u Džennetu, i treći i četvrti jesu u Džennetu." Riječima "onaj koji dođe poslije mene" misli se na one koji će njega zamijeniti u vođenju muslimana nakon njegove smrti. Oni koji su ga zamijenili bili su Ebu Bekr, Omer, Osman i Alija, radijallahu anhum.

Prenose Tirmizi i Hakim od Aiše, radijallahu anha, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao Ebu Bekru: "Ti si oslobođen vatre."

DESETA TAČKA

NEKOLIKO OSOBA KOJE ĆE U DŽENNET, OSIM ONIH KOJI SU DO SADA SPOMENUTI

1. i 2. Džafer ibn Talib i Hamza ibn Abdul Mutalib

Među onima o kojima nas je Muhammed, s.a.v.s., obavijestio da će biti u Džennetu jesu Džafer i Hamza, radijallahu anhuma. Prenose Tirmizi, Ebu Jala, Hakim i drugi od Ebu Hurejre, r.a., da

je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Vidio sam Džafera kako leti kroz Džennet, kao da je bio melek sa dva krila."

Također prenose Taberani, Ibn Adijj i Hakim od Ibn Abbasa, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Ušao sam u Džennet i vidio sam Džafera kako leti s melecima, a Hamza je bio naslonjen na jednoj postelji."

Muhammed, s.a.v.s., također je rekao: "Prvak svih šehida jeste Hamza sin Abdul Mutalibov."

3. Abdullah ibn Selam (koji je bio medinski jevrej)

Prenose Imam Ahmed, Taberani i Hakim od Muaza ibn Džebela, r.a., da je rekao: "Rekao je Muhammed, s.a.v.s.: 'Abdullah ibn Selam je deseti od desetorice kojima je obećan Džennet'."

4. Zejd ibn Haris

Prenose Er-Ruvejani i Dijai od Burejda, r.a., da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ušao sam u Džennet i susreo sam jednu mladu djevicu. Pitao sam je: 'Za koga si ti?' Odgovorila je: 'Za Zejda ibn Harisa'."

5. Zejd ibn Amr ibn Nufejl

Prenosi Ibn Asakir hasen-predanje od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s.: "Ušao sam u Džennet i vidio sam dva stepena za Zejda ibn Amra ibn Nufejla."

Zejd je u vrijeme džahilijjeta (predislamsko doba) pozivao u tevhid (vjerovanje u jednog Boga). On je pripadao čistoj vjeri Ibrahima alejhis-selam.

6. Haris ibn Numan

Prenose Tirmizi i Hakim od Aiše, radijallahu anha, da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Ušao sam u Džennet i čuo kako neko nešto uči (vjerovatno Kur'an). Pitao sam: 'Ko je to?' Odgovorili su mi: 'To je Haris ibn Numan. Ovako se nagrađuje dobročinstvo, ovako se nagrađuje dobročinstvo'."

7. Bilal ibn Ebu Rebbah (Poslanikov mujezin)

Prenose Taberani i Ibn Adijj od Ebu Umame, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Ušao sam u Džennet i čuo tihi šum ispred mene i pitao sam: 'Šta je to?' Neko je odgovorio: 'To je Bilal koji hoda ispred tebe'."

Također, Imam Ahmed prenosi od Ibn Abbasa, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Dok sam bio na noćnom putovanju Isra'a (kada je prešao sedam nebesa, vidio Džennet i Džehennem i razgovarao s Uzvišenim Allahom), ušao sam u Džennet i čuo šaputanje. Pitao sam: 'O Džibrile, šta je to?' Odgovorio je: 'To je Bilal, tvoj mujezin'."

8. Ebu Dahdah

Prenose Muslim, Ebu Davud, Tirmizi i Imam Ahmed od Džabira ibn Sumre, r.a., da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Koliko je samo plodova hurmi pripremljeno za Ebu Dahdaha u Džennetu."

Ebu Dahdah je onaj koji je kao sadaku podario svoju bašču koja se zvala Bejreha i koja je bila najljepša bašča u Medini. On ju je podario na Allahovom putu nakon što je čuo Allahove riječi: **"Ko je taj koji će Allahu drage volje zajam dati, pa da mu ga On mnogostruko vrati?" (El-Bekare, 245).**

9. Vereka ibn Neufel

Prenosi Hakim od Aiše, radijallahu anha, da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Nemojte govoriti ružno o Vereki ibn Neufelu, jer sam u Džennetu vidio jednu ili dvije bašče za njega."

Vereka je Hatidžin amidža koji je povjerovao u objavu Muhammedu, s.a.v.s., na njenom samom početku i žudio da će doživjeti doba kada će se javno obznaniti poslanstvo Muhammeda, s.a.v.s., da bi ga on pomogao.

JEDANAESTA TAČKA

DŽENNET NIJE REZULTAT DJELA

Džennet je veoma velika stvar i njega čovjek ne zarađuje svojim djelima, već se postiže milošću i dobrotom Uzvišenog Allaha. Prenosi Muslim od Ebu Hurejre, r.a., da je rekao: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: 'Nijednog od vas neće u Džennet uvesti njegovo djelo'. Ashabi su pitali: 'Zar ni tebe, o Allahov Poslaniče?' Odgovorio je: 'Ni mene, jedino ako me Allah obuhvati Svojom dobrotom i milošću'."

Na prvi pogled, neki tekstovi kao da konstatiraju da je Džennet nagrada za djela, kao što su naprimjer, Allahove riječi: **"I niko ne zna kakve ih, kao nagrada za ono što su činili, skrivene radosti čekaju" (Es-Sedžde, 17); "Taj Džennet ste u nasljedstvo dobili za ono što ste činili!" (El-E'raf, 42).**

Nema kontradikcije između ovih ajeta i spomenutog hadisa, zato što ajeti ukazuju da su dobra djela razlog (sebeb) ulaska u Džennet, ali nisu cijena ulaska u Džennet. Hadis potvrđuje da djela nužno ne rezultiraju Džennetom. Na ovom pitanju skrenule su dvije sekte: el-džeberije: koji tvrde da spomenuti hadis dokazuje da se nagrađivanje Džennetom ne oslanja na djela, zato što čovjekova djela nisu u njegovim rukama. Druga sekta su kaderije, koji su uzeli ajete kao dokaz da su djela cijena nagrađivanja Džennetom i da čovjek nužno zaslužuje od svoga Gospodara da uđe u Džennet svojim djelima.

Jednoglasno mišljenje ehli-sunneta vel-džemaata jeste da su djela razlog ulaska u Džennet, ali nisu uvjet. I da se u Džennet ulazi jedino Allahovom dobrotom i milošću, a ne djelom koje čovjek čini. (Opširnije Tahavijev komentar, str. 495).

V

OPIS STANOVNIKA DŽENNETA I DŽENETSKIH BLAGODATI

Stanovnici Dženneta u njega će ući potpuno lijepog izgleda, u liku njihovog praoca Adema, alejhis-selam. Nema potpunijeg izgleda i ljepšeg stvorenja od onog kako je Uzvišeni Allah stvorio Adema, alejhis-selam. Allah ga je stvorio Svojom Rukom, usavršio njegovo stvaranje i uljepšao njegov lik, tako da, svako ko bude ušao u Džennet, bit će njegovog lika. Također, Uzvišeni Allah stvorio ga je visokim kao palma, visina koja dostiže šezdeset laktova. Prenosi Muslim od Ebu Hurejre, r.a. da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Allah je stvorio Adema u njegovom liku, a njegova je visina bila šezdeset laktova... i svako ko uđe u Džennet bit će Ademovog lika i njegova će visina biti šezdeset laktova. Poslije Adema, ljudi su se počeli smanjivati."

Kao što će spoljašnjost stanovnika Dženneta biti slična, tako će i njihova unutrašnjost, njihove duše, biti čiste. Prenosi Muslim od Ebu Hurejre, r.a., u hadisu u kojem Poslanik, s.a.v.s., opisuje ulazak stanovnika u Džennet, da će prva skupina izgledati poput punog mjeseca: "... njihov će moral biti kao jedne osobe, igledat će kao njihov otac Adem, i bit će visoki šezdeset laktova."

Razlog njihovog lijepog izgleda jeste to što oni neće imati dlake po tijelu, neće imati bradu i oči će im biti kao da su namazane surmom, kao i činjenica da će svi u Džennet ući u uzrastu pune snage i mladosti, starosti od trideset i tri godine. Prenose Imam Ahmed i Tirmizi od Muaza ibn Džebela, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Stanovnici Dženneta u njega će ući bez dlaka, bez brade, oči će im biti kao da su namazane surmom, i svi će biti starosti od trideset i tri godine."

Stanovnici Dženneta, također, kako prenose Buhari i Muslim od Ebu Hurejre, r.a.: "... ne pljuju, ne teče im iz nosa i ne vrše nuždu."

Stanovnici Dženneta neće imati potrebe za spavanjem. Prenose Džabir ibn Abdullah i Abdullah ibn Evfa, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "San je brat smrti tako da stanovnici Dženneta neće spavati."

VI
BLAGODATI STANOVNIKA DŽENNETA

PRVA TAČKA

VRIJEDNOST DŽENETSKIH BLAGODATI IZNAD OVOSVJETSKIH UŽITAKA

Ovosvjetski užici stvari su koje vidimo, a dženetske blagodati su skrivena tajna. Ljudi veoma često žele ono što vide i što je u njihovoj blizini, a teško prihvataju stvari koje ih čekaju u budućnosti, čak i kada je ta budućnost bliska, a šta reći za dženetske blagodati koje su obećane nakon smrti? Zbog toga, Uzvišeni Allah uspoređuje ovosvjetske užitke i naslade sa dženetskim blagodatima i objašnjava da su dženetske blagodati bolje i vrednije od ovosvjetskih užitaka, i istovremeno kudi ovaj svijet i hvali ahiret, da bi zbog toga ljudi ustrajali u potrazi za ahiretom i njegovim blagodatima.

Uzvišeni Allah u mnogim ajetima kudi dunjaluk i hvali ahiretske blagodati:

"A one koji se Gospodara svoga boje čekaju dženetske bašče kroz koje će rijeke teći, u kojima će vječno ostati, - takav će biti Allahov doček. A ono što ima u Allaha bolje je za one koji budu dobri" (Ali Imran, 198);

"I nikako ne gledaj dugo ljepote ovoga svijeta koje Mi kao užitak raznim sortama nevjernika pružamo, da ih time na kušnju stavimo, ta nagrada Gospodara tvoga je bolja i vječna" (Ta-Ha, 131);

"Ljudima se čini da je lijepo samo ono za čim žude: žene, sinovi, gomile zlata i srebra, divni konji, stoka i usjevi. To su blagodati u životu na ovom svijetu; a najljepše mjesto povratka je u Allaha; Reci: 'Hoćete li da vam kažem šta je bolje od toga? Oni koji se budu Allaha bojali i grijeha klonili imat će u Gospodara svoga dženetske bašče, kroz koje će rijeke teći, u njima će vječno boraviti, i čiste žene, i Allahovu naklonost' - a Allah dobro poznaje robove Svoje" (Ali Imran, 14-15).

Kada bismo ispitivali i tražili tajnu vrijednosti dženetskih blagodati iznad ovosvjetskih užitaka, našli bismo je u nekoliko aspekata:

prvi: Ovosvjetski užici malobrojni su. Uzvišeni Allah kaže: **"Uživanje na ovom svijetu kratko je, a onaj svijet je bolji za one koji se grijeha klone" (En-Nisa, 77).**

Allahov Poslanik, s.a.v.s., opisao nam je jednim primjerom malobrojnost ovosvjetskih užitaka u poređenju sa dženetskim blagodatima, te kaže: "Tako mi Allaha, ovosvjetska dobra u poređenju s ahiretskim jesu kao kada neko od vas stavi ovaj prst (pokazao je svoj kažiprst) u more i zatim pogleda šta mu se vratilo." Ako stavimo prst u more, prst neće iz njega izvaditi čak ni koliko jednu kap vode. U tolikoj razmjeri je razlika između ahireta i dunjaluka.

Zato što su dunjalučki užici malobrojni, Allah upozorava one koji više vole njih od ahiretskih blagodati:

"O vjernici, zašto ste neki oklijevali kada vam je bilo rečeno: 'Krenite u borbu na Allahovu putu!' kao da ste za zemlju prikovani? Zar vam je draži život na ovom svijetu od onoga svijeta? A uživanje na ovom svijetu, prema uživanju na onom svijetu, nije ništa" (Et-Tevbe, 38).

I prije smo spomenuli ogromni broj ahiretskih blagodati i njihove vječnosti.

drugi: Što se tiče njihove vrijednosti, ahiretske blagodati su daleko vrednije. Odjeća, hrana, piće, ukrasi i palače Dženneta vrednije su od dunjalučkih, štaviše, nemoguće ih je usporediti. Jedan primljeni udarac kamšike na Allahovom putu bolji je od čitavog dunjaluka i svega što je na njemu. Prenose Buhari i Muslim od Ebu Hurejre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Mjesto na ljudskom tijelu koje je udario bič u Džennetu je bolje nego čitav dunjaluk i sve što je na njemu." Usporedi dženetske žene s ženama ovoga svijeta da bi primijetio vrijednost onih iz Dženneta. Prenosi Buhari od Enesa, r.a., da je Muhammed, sallallahu alejhi ve selem, rekao: "Kada bi jedna od dženetskih žena pogledala zemlju, obasjala bi sve što je između neba i Zemlje, njen miris obuhvatio bi sve što je između neba i Zemlje a njen ukras na glavi bolji je od čitavog dunjaluka i svega što je na njemu."

Ako želiš znati više o vrijednosti dženetskih blagodati nad ovosvjetskim užicima, pročitaj dio ove knjige koji posebno opisuje dženetske blagodati.

treći: U Džennetu nema nečistoća koje postoje na ovom svijetu. Ovosvjetsko jelo i piće rezultiraju malom i velikom nuždom neugodnog mirisa. Ako čovjek na ovom svijetu pije vino on automatski gubi svijest, a žene na ovom svijetu imaju menstruaciju i rađaju djecu, a menstruacija je nečistoća. U Džennetu neće biti ovih stvari, njegovi stanovnici neće imati potrebu za vršenjem nužde, neće pljuvati i dženetsko vino će biti onako kako ga je Allah opisao: **"... bistrim i prijatnim onima koji budu pili; od njega neće glava boljeti i od njega se neće pamet gubiti" (Es-Saffat, 46-47).** Također, dženetska voda će biti čista, a mlijeko u njemu neće mijenjati okus: **"... u kome su rijeke od vode neustajale i rijeke od mlijeka nepromijenjena okusa..." (Muhammed, 15).** Žene u Džennetu neće imati menstruaciju i bit će lišene svih ostalih nečistoća koje su na ovom svijetu postojale: **"U njima će čiste žene imati..." (El-Bekare, 25).**

Srca stanovnika Dženneta bit će čista. Njihove će riječi i djela biti samo dobra, u njemu neće biti ružnog govora koji uznemirava. Stanovnici Dženneta bit će lišeni svih praznih riječi i djela: **"Zbog njih neće biti praznih besjeda i pobuda na grijeh" (Et-Tur, 23); "U njima neće slušati prazne besjede ni govor grešni; nego samo riječi: 'Mir, mir!'" (El-Vakia, 25-26).**

Kada stanovnici Dženneta budu spašeni Džehennema, stat će na jednom mostu između Dženneta i Džehennema, tu će se očistiti i halaliti jedni drugima sve, zatim će ući u Džennet čistih srca, nakon što će iz njihovih srca izaći ljubomora, mržnja i slično. Muhammed, s.a.v.s., o stanovnicima Dženneta rekao je: "... između njih neće biti prepirki niti mržnje, njihova će srca biti kao srce jedne osobe i veličat će Allaha ujutro i navečer." Uzvišeni Allah kaže: **"I Mi ćemo zlobu iz grudi njihovih istisnuti, oni će kao braća na divanima jedni prema drugima sjediti..." (El-Hidžr, 47).**

Prenosi se od Ibn Abbasa i Alije ibn Ebu Taliba, radijallahu anhuma, da su rekli: "Kada stanovnici Dženneta budu ulazili u Džennet, pit će vodu sa jednog izvora i Allah će učiniti da se iz njihovih srca izgubi mržnja, zatim će piti sa drugog izvora i Allah će obasjati njihova lica." Možda se njihova izjava oslanja na sljedeći ajet: **"... i dat će im Gospodar njihov da piju čisto piće" (El-Insan, 21).**

četvrti: Ovosvjetski užici privremeni su, a dženetske blagodati su vječne:

"Ono što je u vas - prolazno je, a ono što je u Allaha - vječno je" (En-Nahl, 96);

"To će, doista, blagodat Naša biti, koja nikada neće prestajati!" (Sad, 54);

"... s plodovima kojih uvijek ima i s trajnom hladovinom" (Er-Rad, 35).

Uzvišeni Allah u nekoliko primjera veoma jasno spominje prolaznost ovosvjetskih užitaka: **"Navedi im kao primjer da je život na ovom svijetu kao bilje, koje i poslije natapanja vodom, koju Mi s neba spuštamo, ipak postane suho, i vjetrovi ga raznesu. A Allah sve može! Bogatstvo i sinovi su ukras u životu na ovom svijetu, a dobra djela, koja vječno ostaju, bit će od Gospodara tvoga bolje nagrađena i ono u što se čovjek može pouzdati" (El-Kehf, 45-46).**

Dakle, takav je i ovaj dunjalučki život, u jednom trenutku izgleda lijep, zatim veoma brzo postane prah koji raznese vjetar

i tako nestane: **"Oni koji čine dobra djela imat će još na ovom svijetu lijepu nagradu, a onaj svijet je, sigurno, još bolji. O kako će boravište onih koji su se Allaha bojali - divno biti: edenski perivoji u koje će ući, kroz koje će rijeke teći" (En-Nahl, 30-31).**

peti: Ko bude žudio za užicima ovoga svijeta i bude zaboravljao na ahiret, ukoliko se ne pokaje, zaslužit će Džehennem: **"Svako živo biće smrt će okusiti! I samo na Sudnjem danu dobit ćete u potpunosti plate vaše, i ko bude od vatre udaljen i u Džennet uveden - taj je postigao šta je želio; a život na ovom svijetu samo je varljivo naslađivanje" (Ali Imran, 185).**

DRUGA TAČKA

Jelo i piće stanovnika Dženneta

Ranije smo govorili o dženetskim plodovima i voću, njihovom hladu i blizini. Također, spomenuli smo da će stanovnici Dženneta uzimati one plodove koje budu poželjeli, i da će u njemu imati jela i pića kakve god požele: **"... i voćem koje će sami birati; i mesom ptičijim kakvo budu željeli" (El-Vakia, 20-21); "U njemu će biti sve što duše zažele i čime se oči naslađuju" (Ez-Zuhruf, 71).** Allah će njima dozvoliti da jedu i piju šta god požele: **"Jedite i pijte radosni, za ono što ste u danima minulim zaradili!" (El-Hakkah, 24).**

Spomenuli smo da će u Džennetu biti i mora: more čija će se voda piti, more od vina, more od mlijeka i more od meda, i da će dženetske rijeke izlaziti iz tih mora, i da će u Džennetu biti puno izvora i da će sa tih izvora, rijeka i mora stanovnici Dženneta piti. Uzvišeni Allah kaže:

"Čestiti će iz pehara piti komforom začinjeno piće; sa izvora iz kojeg će samo Allahovi štićenici piti, i koji će kuda hoće bez muke razvoditi" (El-Insan, 5-6);

"U njemu će iz čaše piće inbirom začinjeno piti; sa izvora u Džennetu, koji će se Selsebil zvati" (El-Insan, 17-18);

"... pomiješano s vodom iz Tesnima će biti; sa izvora iz kojeg će Allahu bliski piti" (El-Mutaffifin, 27-28).

Dženetsko vino

Jedno od pića koja je Uzvišeni Allah pripremio za stanovnike Dženneta jeste i vino koje će biti čisto od nedostataka i utjecaja na čovjeka koje je imalo na ovom svijetu. Ovosvjetsko vino oduzima razum, od njega zaboli glava i stomak, tijelo malaksa i izaziva veliki broj bolesti, dok će dženetsko vino biti slobodno od svih ovih stvari i bit će finog okusa i čisto: **"Bit će posluženi pićem - iz izvora koji će stalno teći; bistrim i prijatnim onima koji budu pili; od njega neće glava boljeti i od njega se neće pamet gubiti" (Es-Saffat, 45-47); "... i rijeke od vina, prijatna onima koji piju..." (Muhammed, 15).** Dakle, to vino je bijelo, ukusno i ne oduzima razum čovjeku. Uzvišeni Allah na drugom mjestu kaže: **"Služit će ih vječno mladi mladići; sa čašama i ibricima i peharom punim pića iz izvora tekućeg; od koga ih glava neće boljeti i zbog kojeg neće pamet izgubiti" (El-Vakia, 17-19).**

Prenosi Dahak da je Ibn Abbas, r.a., rekao: "Vino ima četiri osobine: opija, izaziva glavobolju, povraćanje i vršenje male nužde. Allah spominje dženetsko vino i kazuje da je ono lišeno svih ovih osobina."

Na drugom mjestu, Uzvišeni Allah kaže: **"Dat će im se pa će piće zapečaćeno piti; čiji će pečat mošus biti" (El-Mutaffifin, 25-26).**

Dakle, to vino je zapečaćeno, zatvoreno i kada se pije širi prijatan miris.

Dženetska hrana

Prvo jelo kojim će Uzvišeni Allah počastiti stanovnike Dženneta bit će produžetak ribljih džigerica. Prenose Buhari i Muslim od Ebu Seida el-Hudrijja, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Na Sudnjem danu zemlja će biti kao parče hljeba, El-Džebbar (Uzvišeni

Allah) će je umotati Svojom Rukom onako kako vi umotavate vašu hranu kada krećete na put i to će pripremiti kao jednu od dobrodošlica stanovnicima Dženneta." Jedan od jevreja došao je i pitao: "Er-Rahman (Milostivi) te blagoslovio, o Ebu Kasime, da li si obaviješten o dobrodošlici stanovnicima Dženneta na Sudnjem danu?" Odgovorio je: "Svakako." Zatim je rekao: "Zemlja će biti kao parče hljeba...", i rekao je onako kako je rekao Allahov Poslanik, s.a.v.s., zatim Allahov Poslanik pogleda u nas i nasmija se tako da smo mogli vidjeti njegove kutnjake, i reče: "Hoćeš li da te obavijestim o njegovim začinjenim jelima balam i nun?" Pitali su (ashabi): "Šta je to?" Odgovorio je: "To je bik (meso od bika) i riba, a od produžetka njihovih džigerica jest će sedamdeset hiljada ljudi."

Prenosi Buhari od Abdullaha ibn Selama, r.a., da je ovaj postavljao Muhammedu, s.a.v.s., brojna pitanja na početku njegove selidbe u Medinu, a među njima je bilo i sljedeće: "Koje je prvo jelo koje će stanovnici Dženneta jesti?" Odgovorio je: "Produžetak ribinih džigerica."

U Muslimovom Sahihu prenosi se od Sevbana da je neki jevrej upitao Allahovog Poslanika, s.a.v.s.: "Čime će proslavljati dženetlije kada uđu u Džennet, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., odgovori mu: "Produžecima ribinih džigerica", zatim ga je upitao: "Odakle će se napajati", a Allahov Poslanik, s.a.v.s., odgovori mu: "Sa vrela zvanog Selsebil". Na to jevrej reče: "Istinu si rekao."

Dženetska hrana i piće ne izazivaju nečistoće

Može se pomisliti da će nakon jela i pića u Džennetu biti izazvane iste potrebe koje se pojavljuju nakon jela i pića na ovom svijetu, ali nije tako zato što je Džennet prebivalište koje je lišeno nečistoća i njegovi su stanovnici, također, lišeni svih ovosvjetskih mahana. Prenose Buhari i Muslim od Ebu Hurejre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Prva skupina ljudi koji će ući u Džennet izgledat će kao pun mjesec, neće baliti, neće imati fiziološke potrebe i neće

pljuvati."

Ovo ne važi samo za prvu skupinu ljudi koja će ući u Džennet, već obuhvata sve one koji će u njemu biti. Prenosi Muslim od Ebu Hurejre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Prva skupina iz mog ummeta koja će ući u Džennet izgledat će kao pun mjesec, oni poslije njih izgledat će kao blistave zvijezde na nebu i svi će biti na različitim položajima, neće imati fiziološke potrebe, neće im iz noseva teći i neće u njemu pljuvati."

Razlika između stanovnika Dženneta bit će u jačini njihovog svjetla, ali svi će biti očišćeni od nečistoća, kako se spominje u hadisu.

Šta će se onda dogoditi s ostacima hrane i pića? Isto pitanje postavili su Muhammedu, s.a.v.s., njegovi ashabi, a on im je rekao: "... ostatci hrane i pića pretvorit će se u kaplje miska koje će izlaziti iz njihovih tijela, a jedan dio pretvorit će se u slezenu, od koje će dolaziti prijatan miris." Prenosi Muslim od Džabira ibn Abdullaha, r.a., da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da je rekao: "Stanovnici Dženneta će jesti, piti, neće pljuvati, neće vršiti malu i veliku nuždu i neće im iz noseva teći." Pitali su (ashabi): "Šta će biti s jelom koje pojedu?" Odgovorio je: "Postat će slezena kao slezena miska."

Zbog čega će stanovnici Dženneta jesti i piti?

Ako će stanovnici Dženneta biti u njemu zauvijek i neće osjećati bol, neće obolijevati, neće osjećati glad i žeđ, bit će čisti od svih prljavština, zbog čega će onda jesti, ukrašavati se i imati intimne odnose?

Na ovo pitanje odgovorio je Kurtubi u svojoj knjizi Et Tezkireh (475 str.), govoreći: "Blagodati stanovnika Dženneta i njihovo korištenje nije zbog odstranjivanja bolova koji ih obuzimaju, oni neće jesti zato što će biti gladni, niti će piti zato što će biti žedni, niti će se uljepšavati zato što će biti ružni, već će tako biti zato što

će to biti vječno uživanje čiji će redoslijed biti takav, kao što stoji u Allahovim riječima kojima se obraća Ademu, alejhis-selam: **'Oni će biti služeni iz posuda i čaša od zlata' (Ez-Zuhruf, 71).** Mudrost ovoga je u tome što Uzvišeni Allah, iz Svoje mudrosti, opisuje ljudima Džennet stvarima koje oni već poznaju i kojima su već bili opskrbljeni na ovom svijetu, ali je dodao i druge stvari koje samo On poznaje."

Posuđe iz kojeg će stanovnici Dženneta jesti i piti

Stanovnici Dženneta će jesti i piti iz zlatnog i srebrenog posuđa. Uzvišeni Allah kaže: **"Oni će biti služeni iz posuda i čaša od zlata" (Ez-Zuhruf, 71); "Služit će ih iz srebrenih posuda i čaša prozirnih; prozirnih, od srebra, čiju će veličinu prema željama njihovim odrediti" (El-Insan, 15-16).** Ovo znači da će se u njima sastaviti čistoća stakla i sjaj srebra.

Prenose Buhari i Muslim od Ebu Musaa el-Ešarija, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Za svakog vjernika u Džennetu će biti jedan šator od suhog biserja... i dvije bašče u kojima će biti posuđe i sve ostalo od srebra, i dvije bašče u kojima će biti posuđe i sve ostalo od zlata."

Posuđe iz kojeg će oni piti, bit će čaše, ibrici i pehari: **"Služit će ih vječno mladi mladići; sa čašama i ibricima i peharom punim pića iz izvora tekućeg" (El-Vakia, 17-18).**

TREĆA TAČKA

Odjeća, ukrasi i mirisi stanovnika Dženneta

Stanovnici Dženneta bit će odjeveni u veoma lijepu odjeću, ukrašavat će se različitim ukrasima od zlata, srebra i biserja.

Njihova će odjeća biti svilena, a ukrasi će biti narukvice od zlata, srebra i biserja. Uzvišeni Allah kaže:

"... i Džennetom i svilom ih za ono što su trpjeli nagraditi" (El-Insan, 12);

"U njima će se narukvicama od zlata i biserom kititi, a odjeća će im svilena biti" (El-Hadždž, 23);

"Edenske perivoje u koje će ući, u kojima će se zlatnim narukvicama, biserom ukrašenim, kititi, a haljine će im, u njima, od svile biti" (Fatir, 33);

"... okićeni narukvicama od srebra, i dat će im Gospodar njihov da piju čisto piće" (El-Insan, 21).

Odjeća stanovnika Dženneta bit će raznobojna, od nje će biti i zelena odjeća od tanke i debele svile:

"U njima će se narukvicama od zlata kititi i u zelena odijela od dibe i kadife oblačiti, na divanima će u njima naslonjeni biti. Divne li nagrade i krasna li boravišta!" (El-Kehf, 31);

"... nakićeni narukvicama od srebra, i dat će im Gospodar njihov da piju čisto piće" (El-Insan, 21).

Njihova dženetska odjeća bit će bolja od bilo koje druge odjeće na ovom svijetu. Prenosi Buhari od El-Beraa ibn Aziba, r.a., da je rekao: "Došao je Poslanik, s.a.v.s., sa svilenom odjećom, a njegovi su drugovi bili oduševljeni njenom ljepotom i mehkoćom. Poslanik, s.a.v.s., je rekao: "Maramice Sada ibn Muaza u Džennetu bolje su od ovoga."

Allahov Poslanik, s.a.v.s., obavijestio nas je da će stanovnici Dženneta imati češljeve od zlata i srebra i da će se mirisati i pored toga što će izlaziti misk iz njihovih tijela. Prenosi Buhari od Ebu Hurejre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., dok je opisivao one koji će ući u Džennet, rekao: "Njihovo će posuđe biti od zlata i srebra, njihovi će češljevi biti od zlata, a kamine će ložiti alojom (tropska biljka)." Rekao je Ebul Jeman: "To je Drvo Mirisa (Udut-Tib), a njihov će znoj biti misk."

Od blagodati koje će posjedovati bit će i turban koji će nositi na glavi (Et-Tidžan). Prenose Tirmizi i Ibn Madža od Mikdada ibn Madija Keriba, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., dok je spominjao posebnosti koje će imati šehidi, rekao: "... i na njegovoj glavi će biti stavljen turban poštovanja, jedan njegov biser vredniji je od čitavog dunjaluka i svega što je na njemu."

Odjeća stanovnika Dženneta neće stariti i bit će vječna. Prenosi Muslim od Ebu Hurejre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Onaj koji uđe u Džennet postat će bogat i nikada neće osiromašiti, njegova odjeća neće stariti i bit će vječno mlad."

ČETVRTA TAČKA

Postelje stanovnika Dženneta

Dženetske palate i odmarališta u njihovim vrtovima opremljena su različitim vrstama postelja, naslonjača itd. Postelje će biti veoma udobne i bit će ih ogroman broj, izgledat će začuđujuće, njihova će unutrašnjost biti od kadife, a tek šta možemo reći o njihovoj spoljašnjosti? Bit će poredanih jastuka za naslon i prostrtih tepiha savršenog izgleda koji očaravaju dušu:

"U njemu su i divani skupocjeni; i pehari postavljeni; i jastuci poređani; i ćilimi rašireni" (El-Gašija, 13-16);

"Naslonjeni na posteljama čije će postave od kadife biti, a plodovi u oba perivoja nadohvat ruke će stajati" (Er-Rahman, 54);

"Bit će naslonjeni na divanima poređanim, a vjenčat ćemo im hurije dženetske" (Et-Tur, 20);

"Bit će ih mnogo od naroda drevnih; a malo od kasnijih; na divanima izvezenim; jedni preme drugima na njima će naslonjeni biti..." (El-Vakia, 13-16).

Njihovo naslanjanje na ovaj način jedna je vrsta blagodati u kojoj će stanovnici Dženneta uživati kada se budu okupljali, kako kaže Uzvišeni Allah:

"I Mi ćemo zlobu iz grudi njihovih istisnuti, oni će kao braća na divanima jedni prema drugima sjediti" (El-Hidžr, 47);

"Oni će biti naslonjeni na uzglavlja zelena, prekrivena ćilimima čarobnim i prekrasnim" (Er-Rahman, 76);

"... na divanima će u njima naslonjeni biti" (El-Kehf, 31).

PETA TAČKA

Sluge stanovnika Dženneta

Stanovnike Dženneta služit će djeca koja će Allah stvoriti samo da bi njih služili, a ona će biti veoma lijepa, kako kaže Uzvišeni Allah:

"Služit će ih vječno mladi mladići; sa čašama i ibricima i peharom punim pića iz izvora tekućeg" (El-Vakia, 17-18);

"Služit će ih vječno mlada posluga, - da ih vidiš, pomislio bi da su biser prosuti" (El-Insan, 19).

Ibn Kesir, Allah mu se smilovao, rekao je: "Stanovnike Dženneta služit će mlada posluga koja će biti vječna, tj. oni se neće mijenjati i neće uopće stariti, dok Njegove riječi: "... da ih vidiš, pomislio bi da su biser prosuti", znače, kada ih vidiš kako izvršavaju naređenja pretpostavljenih, njihov veliki broj, njihova svijetla lica, ljepotu njihove kože, odjeće i ukrasa, naličit će ti na prosuti biser, a boljeg opisa od ovoga nema, niti ima boljeg prizora od razasutih bisera na čistom i lijepom mjestu..."

Neki učenjaci misle da će ta mlada posluga biti djeca vjernika i nevjernika koja su umrla prije nego postignu zrelost. Ibn Tejmija odbacuje ovo mišljenje, govoreći: "Mlada posluga koja će služiti

stanovnike Dženneta, bit će dženetska stvorenja, a ne djeca ovog svijeta. Kada djeca ovog svijeta uđu u Džennet, upotpunit će im se stvaranje kao i svim ostalim stanovnicima Dženneta i izgledat će kao njihov otac Adem."

ŠESTA TAČKA

Trg stanovnika Dženneta

Prenosi Muslim od Enesa ibn Malika, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "U Džennetu će biti jedan trg u kojem će se sastajati (stanovnici Dženneta) svakog petka, tamo će puhati sjeverni vjetar koji će u njihova lica i odjeću puhati (jak miris), i oni će postati puno ljepši. Zatim će se vratiti svojim porodicama, a njihove će im žene reći: 'Tako mi Allaha, vratio si se puno ljepši nego što si bio kada si izašao odavde'. Oni će odgovoriti: 'Tako mi Allaha i vi ste puno ljepše nego što ste bile kada smo izašli odavde'."

U komentaru ovog hadisa Nevevi je rekao: "Glavni cilj ovog trga jeste okupljanje stanovnika Dženneta na njemu, onako kako su se ljudi okupljali na trgovima na ovom svijetu. Dok njihovo okupljanje svakoga petka označava vremenski period između dva petka, tj. jednu sedmicu, a ne znači da će tamo uistinu postojati sedmica kao posljedica nepostojanja sunca, noći, dana itd... Potenciranje sjevernog vjetra jeste zbog toga što je to kod Arapa vjetar koji prethodi kiši, on je puhao sa strane Šama (Sirije) i sa sobom je nosio kišne oblake, i taj će vjetar na njihova lica puhati misk i ostale blagodati koje se nalaze na zemlji Dženneta."

SEDMA TAČKA

Okupljanja dženetlija i njihovi razgovori

Stanovnici Dženneta posjećivat će jedni druge, okupljat će se na sjedeljke i prisjećat će se događaja sa ovoga svijeta i blagodati koje im je Allah podario ulaskom u Džennet. Opisujući okupljanje stanovnika Dženneta, Uzvišeni Allah kaže: **"I Mi ćemo zlobu iz grudi njihovih istisnuti, oni će kao braća na divanima jedni prema drugima sjediti" (El-Hidžr, 47).** Allah nam je opisao i jednu vrstu razgovora koji će se tamo obavljati: **"I obraćat će se jedni drugima i jedni druge će pitati: 'Prije smo među svojima strahovali', - govorit će; 'Pa nam je Allah milost darovao i od patnje u ognju nas sačuvao; mi smo Mu prije klanjali, On je, doista, dobročinitelj i milostiv'" (Et-Tur, 25-28).** Među temama njihovih razgovora bit će i prisjećanje o lošim stvarima koje su mogle baciti vjernike u sumnju i koje su pozivale u nevjerstvo: **"I oni će jedan s drugim razgovarati; i jedan od njih će reći: 'Imao sam druga jednog; koji je govorio; 'Zar i ti vjeruješ da ćemo, kada poumiremo i zemlja i kosti postanemo, doista, račun polagati?' – 'Hoćete li da pogledate?', I oni će pogledati, i toga usred Džehennema ugledati; 'Allaha mi', - reći će – 'zamalo me nisi upropastio; da nije bilo milosti Gospodara moga, i ja bih se sada mučio'; 'A mi, je l' de, više nećemo umirati?', jednom smo umrli - više nećemo biti mučeni; to će, zaista, uspjeh veliki biti! Za ovako nešto neka se trude trudbenici!" (Es-Saffat, 50-61).**

OSMA TAČKA

Želje stanovnika Dženneta

Kada stanovnici Dženneta požele nešto, želje će im biti ostvarene na čudesan način i neće naličiti stvarima koje se događaju na ovom svijetu. Allahov Poslanik, s.a.v.s., spomenuo je neke primjere tih želja i načine na koje se one ostvaruju.

Jedan stanovnik Dženneta zatražio je dozvolu od svog Gospodara da posije nešto, pa mu je On dozvolio. Kada čovjek baci sjeme na zemlju, istovremeno će taj plod pustiti korijenje, porast će stablo i probeharat će. Prenosi Buhari od Ebu Hurejre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., govorio, dok je pored njega bio jedan seljak: "Jedan stanovnik Dženneta zatražit će od svog Gospodara da posije nešto, a On će ga pitati: *'Zar u njemu nemaš sve što poželiš?'* Odgovorit će: 'Svakako, ali ja volim sijati'. Bacit će sjeme, a njegov pogled neće moći uhvatiti cvjetanje, rast i žetvu svega toga. To će sjeme porasti i biti veličine brda. Uzvišeni Allah će mu reći: *'Stani o sine Ademov, zato što tebe ne može ništa zasititi'.* U tom trenutku seljak je rekao: 'Tako mi Allaha, taj neće biti od drugih osim od Kurejšija ili Ensarija, zato što oni vole sijanje, a mi ga ne volimo'. Allahov se Poslanik, s.a.v.s., nasmijao."

Drugi čovjek poželjet će da ima djecu, a Allah će mu tu želju ispuniti za trenutak.

Prenose Tirmizi, Imam Ahmed i Ibn Hibban od Ebu Seida, r.a., da je Muhammed, sallallahu alejhi ve selem, rekao: "Kada vjernik u Džennetu bude poželio da ima dijete, žena će mu postati trudna, rodit će i dijete će za trenutak porasti do uzrasta kakvog ga je on poželio."

DEVETA TAČKA

ŽENE STANOVNIKA DŽENNETA

Žena vjernika na ovom svijetu ako je vjernica, bit će njegova žena i u Džennetu

Žena vjernika na ovom svijetu bit će njegova žena i na budućem svijetu, ukoliko bude vjernica u životu na ovom svijetu: "**... edenski vrtovi u koje će ući oni i roditelji njihovi i žene njihove i porod njihov – oni koji su bili čestiti...**" **(Er-Rad, 23).**

Oni će zajedno sa svojim ženama uživati u dženetskim blagodatima, sretni i radosni: "**Oni i žene njihove bit će u hladovini na ukrašenim divanima naslonjeni**" **(Ja-Sin, 56)**; "**... uđite u Džennet, vi i žene vaše, radosni!**" **(Ez-Zuhruf, 70).**

Žena će pripasti svom posljednjem mužu

Prenosi Ebu Alij el-Harrani u svojoj knjizi Tarihu-r-Rikkati (Historija ropstva) od Mejmuna ibn Mehrana da je rekao: "Muavija ibn Ebu Sufjan htio je oženiti Ummu Derda (majka Derdaa, radijallahu anhu), a ona je ga odbila, govoreći: 'Čula sam Ebu Derdaa (Derdaovog oca) kako govori: 'Rekao je Poslanik, s.a.v.s.: 'Žena ide sa svojim posljednjim mužem', ili je rekao: 'Žena je za svog posljednjeg muža'."

Također, prenosi Ibn Asakir od Ikrime, r.a., da je rekao: "Esma bint Ebu Bekr (Ebu Bekrova, radijallahu anhu, kći) bila je udata za Zubejra ibn Avvama, a on je bio grub prema njoj, i ona je zato otišla i požalila se svom ocu, koji joj je rekao: 'Kćerko moja, molim te strpi se, zato što, kada žena ima dobrog muža koji umre, a ona se iza njega ne uda za drugog, Allah će njih dvoje sastaviti u Džennetu'."

Prenosi Bejheki da je Huzejfa, r.a., rekao svojoj ženi: "Ako želiš biti moja žena u Džennetu, nemoj se udavati poslije moje smrti, zato što će žena pripasti svom posljednjem mužu sa ovog svijeta."

Iz istih razloga Uzvišeni Allah zabranio je Muhammedovim, s.a.v.s., ženama da se udaju nakon njegove smrti, zato što će one biti njegove žene na ahiretu.

El-Hurul 'Ain – Dženetske hurije

Allah će u Džennetu vjernike oženiti drugim lijepim ženama, pored onih koje su imali na ovom svijetu, kako je to spomenuto u sljedećem ajetu: "**Eto, tako će biti i Mi ćemo ih hurijama, krupnih očiju, ženiti**" **(Ed-Duhan, 54).** Riječ koja je u ovom ajetu upotrijebljena za hurije na arapskom jeziku jeste el-huru što je množina riječi havra, a znači: žena čija je bjelina očiju izrazito bijela, dok su joj zenice izrazito crne. Riječ ain množina je riječi ajna, što označava ženu čije su oči krupne.

Uzvišeni Allah opisao je da su te žene veoma lijepe, tj. djevojke koje će biti istih godina: "**A onima koji su se Allaha bojali želje će se ostvariti: bašče i vinogradi; i djevojke mlade, godina istih...**" **(En-Nebe, 31-33).**

Dženetske su hurije Allahova stvorenja koja su u njemu (Džennetu) stvorena. Allah će učiniti da one budu pune ljubavi i djevice: "**Stvaranjem novim Mi ćemo hurije stvoriti; i djevicama ih učiniti; milim muževima njihovim, i godina istih**" **(El-Vakia, 35-37).** To što su djevice, znači, da ih prije toga niko nije oženio: "**U njima će biti one koje preda se gledaju, one koje, prije njih, ni čovjek ni džinn nije dodirnuo**" **(Er-Rahman, 56).**

Allah nam u Kur'anu govori o ljepoti dženetskih žena i kaže: "**U njima će biti i hurije očiju krupnih; slične biseru u školjkama skrivenom**" **(El-Vakia, 22-23).** To znači, da one naliče biserima koji su skriveni u dubinama mora, koje svjetlost niti neka ruka nije nikada dodirnula, tako da su sačuvale svoju savršenu čistoću. Na drugom mjestu opisane su kao dragulji i dijamanti: "**U njima će biti one koje preda se gledaju, one koje,**

prije njih, ni čovjek ni džinn nije dodirnuo...; Pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?! ... bit će kao rubin i biser..." (Er-Rahman, 56-58).

Allah sam svjedoči o ljepoti dženetskih hurija, a On je dovoljan kao svjedok za njihovu ljepotu. Iz toga se podrazumijeva da su one postigle savršenstvo ljepote: **"U njima će biti ljepotica naravi divnih...; pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?! ... hurija u šatorima skrivenih..." (Er-Rahman, 70-72).**

Žene u Džennetu neće biti kao što su bile na ovom svijetu. Tamo neće imati menstruaciju, nifas, neće pljuvati i neće imati fiziološke potrebe, kako se spominje u Allahovim riječima: **"U njima će čiste žene imati, i u njima će vječno boraviti" (El-Bekare, 25).**

Allahov Poslanik, s.a.v.s., govorio nam je o ljepoti dženetskih žena. Prenose Buhari i Muslim od Ebu Hurejre, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Prva skupina koja će ući u Džennet izgledat će kao pun mjesec, neće pljuvati, neće im iz noseva teći i neće vršiti nuždu. Njihovo će posuđe biti od srebra, njihovi će češljevi biti od zlata i srebra, njihove će kadionice biti aloja (tropska biljka), njihov će znoj biti misk i svako će od njih imati po dvije žene, čija će se unutrašnjost kostiju kroz njihovo meso vidjeti usljed njihove ljepote."

Pogledaj njihovu ljepotu koju opisuje Allahov Poslanik, s.a.v.s.: "Kada bi jedna od dženetskih žena pogledala stanovnike zemlje, obasjala bi svjetlošću i ispunila mirisom sve što se nalazi između nje i zemlje. Mahrama na njenoj glavi bolja je od čitavog dunjaluka i svega što se na njemu nalazi" (Prenosi Buhari).

Određenje da će svaki čovjek u Džennetu imati po dvije žene, najvjerovatnije se odnosi na minimalni broj žena. Međutim, prenose Tirmizi i Ibn Madža od El-Mikdama ibn_Madija Kerba, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Šehid kod Allaha ima sedam odlika: prvom prolivenom kapljicom krvi opraštaju mu se svi grijesi, odmah ugleda svoje mjesto u Džennetu, zaštićen je od kaburske kazne, osiguran je velikog (kijametskog) straha, na njegovu glavu stavlja se turban počasti čiji jedan biser vrijedi više od čitavog dunjaluka i svega što je na njemu, oženit će sedamdeset i dvije hurije i posredovat će za sedamdeset njemu bliskih osoba."

Pjevanje dženetskih hurija

Muhammed, s.a.v.s., obavijestio nas je da će hurije u Džennetu pjevati lijepim i privlačnim glasom. Prenosi Taberani od Ibn Omera, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Žene stanovnika Dženneta svojim muževima pjevat će veoma lijepim glasovima koje niko prije nije čuo. One će pjevati: 'Mi smo dobre i lijepe, žene plemenitih ljudi, gledamo zadovoljnog pogleda'. One, također, pjevaju: 'Mi smo vječne i ne umiremo, mi smo sigurne i ne bojimo se, mi ćemo ovdje biti i nećemo se odavde udaljiti'."

Prenosi Enes, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Dženetske će hurije, pjevajući govoriti: 'Mi smo lijepe hurije, skrivene smo za plemenite muškarce'."

Srdžba (ljubomora) hurija za svojim muževima sa ovoga svijeta

Naš voljenik Muhammed, s.a.v.s., obavijestio nas je da će se dženetske hurije srditi za svoje muževe sa ovoga svijeta, kada nekom od njih njihove žene na ovom svijetu učine nešto nažao ili na štetu. Prenose Imam Ahmed i Tirmizi od Muaza, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Nijedna žena na ovom svijetu ne učini nešto nažao svome mužu, a da njegova dženetska hurija ne kaže: 'Nemoj mu štetu činiti Allah te ubio, zato što će on tebe napustiti, ubrzo će se odvojiti od tebe i doći će kod nas'."

Vjernik će u Džennetu imati snagu stotinu ljudi

Prenosi Enes, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "'Vjerniku će u Džennetu biti dato toliko i toliko snage za seksualne odnose'. Neko je pitao: 'O Allahov Poslaniče, zar je moguće da se učini takva stvar?' Odgovorio je: 'Bit će mu data snaga stotinu ljudi'" (Prenosi Tirmizi).

DESETA TAČKA

STANOVNICI DŽENNETA ISMIJAVAT ĆE STANOVNIKE DŽEHENNEMA

Kada Uzvišeni Allah uvede stanovnike Dženneta u Džennet, oni će pozvati svoje neprijatelje nevjernike koji će biti u Džehennemu, ismijavajući ih: **"I stanovnici Dženneta će stanovnike vatre dozivati: 'Mi smo našli da je istinito ono što nam je Gospodar naš obećao, da li ste i vi našli da je istinito ono čime vam je Gospodar vaš prijetio?' – 'Jesmo!' - odgovorit će. A onda će jedan glasnik među njima da ga i jedni i drugi čuju, viknuti: 'Neka Allahovo prokletstvo ostane nad onima koji su se prema sebi ogriješili'" (El-E'raf, 44).**

Nevjernici na ovom svijetu u neprijateljstvu su s vjernicima i ismijavaju ih. Tog Dana, vjernici će pobijediti i uživajući u neizmjernim blagodatima, pogledat će nevjernike i ismijavati ih:

"Dobri će, zaista, u nasladama boraviti; sa divana gledati; na licima njihovim prepoznat ćeš radost sretna života; dat će im se pa će piće zapečaćeno piti; čiji će pečat mošus biti - i neka se za to natječu oni koji hoće da se natječu! pomiješano s vodom iz Tesnima će biti; sa izvora iz kojeg će Allahu bliski piti. Grešnici se smiju onima koji vjeruju; kada pored njih prolaze, jedni drugima namiguju; a kada se porodicama svojim vraćaju, šale zbijajući vraćaju se; kada ih vide, onda govore: 'Ovi su, doista, zalutali!' - a oni nisu poslani da motre na njih. Danas će oni koji su vjerovali - nevjernicima se podsmijavati; sa divana će gledati. Zar će nevjernici biti drukčije kažnjeni nego prema onome kako su postupali!" (El-Mutaffifin, 22-36).

Da, tako mi Allaha, nevjernici će naći ono što su radili.

Dok vjernik bude uživao u dženetskim blagodatima, sjetit će se nekog prijatelja koji je uljepšavao nevjerovanje na ovom svijetu i pozivao u iskrivljene pravce, koji bi ga svrstali u nevjernike i Allahove neprijatelje. On će svojoj braći u Džennetu govoriti o tom svom prijatelju i pozvat će ih da pogledaju mjesto na kojem se

on kažnjava. Kada ga vidi kako biva kažnjavan, shvatit će Allahovu milost kojom ga je spasio tog prijatelja, a zatim će mu govoriti: **"I oni će jedan s drugim razgovarati; i jedan od njih će reći: 'Imao sam druga jednog; koji je govorio; 'Zar i ti vjeruješ da ćemo, kada poumiremo i zemlja i kosti postanemo, doista, račun polagati?'; Hoćete li da pogledate?'; I oni će pogledati, i toga usred Džehennema ugledati. 'Allaha mi', - reći će – 'zamalo me nisi upropastio; da nije bilo milosti Gospodara moga, i ja bih se sada mučio; A mi, je l' de, više nećemo umirati?' - jednom smo umrli - više nećemo biti mučeni; to će, zaista, uspjeh veliki biti!" (Es-Saffat, 50-60).**

JEDANAESTA TAČKA

ET-TESBIH (SLAVLJENJE ALLAHA) I ET-TEKBIR (VELIČANJE ALLAHA) BLAGODATI SU STANOVNIKA DŽENNETA

Džennet je kuća blagodati i nagrade, a nije kuća dužnosti i iskušenja. Neko može reći, šta onda znače riječi Muhammeda, s.a.v.s., koje prenosi Buhari od Ebu Hurejre, r.a., kojima opisuje prvu skupinu koja će ući u Džennet i na kraju kaže:

"... veličat će Allaha ujutro i navečer."

Ovdje nema nikakvog problema zato što to njihovo slavljenje (tesbih) nije nikakva dužnost. Komentirajući ovaj hadis, Ibn Hadžer veli: "Kurtubi je rekao: 'To veličanje nije za njih obaveza i dužnost!'" U Muslimovom predanju, Džabir je na sljedeći način komentirao hadis: "Oni će izgovarati tesbih i tekbir onako kako vi uzimate vazduh da biste disali." On je dao takav komentar zato što je udisanje nužna stvar i nije nikakva teškoća. Allah će učiniti da njihovo udisanje bude tesbih zato što će njihova srca biti obasjana

spoznajom Uzvišenog Allaha i ispunjena ljubavlju prema Njemu, a onaj ko nekoga voli, spominje ga često.

Šejhu-l-islam Ibn Tejmija potvrdio je da će tesbih i tekbir biti jedna vrsta dženetske blagodati koju će uživati, rekavši: "To neće biti dužnost za koju će se tražiti posebna nagrada, već će samo to djelo biti jedna od blagodati u kojoj duša odmara i uživa."

DVANAESTA TAČKA

NAJLJEPŠA BLAGODAT U KOJOJ ĆE UŽIVATI STANOVNICI DŽENNETA BIT ĆE GLEDANJE U ALLAHOVO PLEMENITO LICE

Prenosi Ebu Seid, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Uzvišeni Allah pozvat će stanovnike Dženneta: *'O stanovnici Dženneta'*. Oni će odgovoriti: 'Odazivamo Ti se Gospodaru naš, svo je dobro u Tvojoj ruci'. On će ih pitati: *'Jeste li zadovoljni?'* Odgovorit će: 'Kako ne bismo bili zadovoljni Gospodaru naš, kada si nam dao ono što nisi nikome dao'. On će reći: *'Želite li da vam dam nešto bolje od ovoga?'* Oni će reći: 'Gospodaru, šta može biti bolje od ovoga?' Reći će: *'Obasipat ću vas Svojim zadovoljstvom i nikada se neću na vas nasrditi'*" (Prenose Buhari i Muslim).

Najveća blagodat u Džennetu, koji je pun blagodati, bit će gledanje u Allahovo Plemenito Lice. Kaže Ibn el-Esir: "Vidjeti Allaha najveći je cilj na ahiretu i najveći stepen svih Allahovih blagodati. Molim Allaha da učini da postignemo ono što želimo." Uzvišeni Allah svjedoči da će Ga Njegovi robovi gledati u Džennetu: **"Toga dana neka će lica blistava biti; u Gospodara svoga će gledati" (El-Kijameh, 22-23).**

Nevjernicima će ova velika blagodat biti zabranjena: **"Oni će toga dana od milosti Gospodara svoga zaklonjeni biti" (El-Mutaffifin, 15).**

Prenose Muslim i Tirmizi od Suhejba er-Rumija, r.a. da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Kada stanovnici Dženneta uđu u Džennet, Uzvišeni Allah će im reći: *'Da li želite još veću nagradu?'* Odgovorit će: 'Zar nam nisi učinio lica bijelim? Zar nas nisi uveo u Džennet i spasio nas vatre?' Rekao je (Poslanik): 'Tada će Allah skloniti zastor (između Njega i njih), a za njih (stanovnike Dženneta) neće postojati ništa bolje od gledanja u svog Uzvišenog Gospodara", a u drugom predanju stoji: "... zatim je proučio sljedeći ajet: **'One koji čine dobra djela čeka nagrada, i više od toga!'" (Junus, 26).**

Gledanje u lice Uzvišenog Allaha je el-mezid (višak) koji je Allah obećao vjernicima: **"U njemu će imati što god zažele - a od Nas i više" (Kaf, 35); "One koji čine dobra djela čeka nagrada, i više od toga!" (Junus, 26).** Komentatori Kur'ana kažu da se pod riječ **"nagrada"** podrazumijeva Džennet, a riječi **"... i više od toga"** podrazumijevaju gledanje u Allahovo Lice.

Gledanje u Allaha u Džennetu istinsko je gledanje istinskim pogledom, a nije onako kako misle neke sekte koje odbijaju gledanje u Allaha, oslanjajući se na svoju praznu umstvenu percepciju, nerazumijevanje i iskrivljavanje riječi. Medinski imam, Imam Malik bio je pitan za riječi Uzvišenog Allaha: **"Toga dana neka će lica blistava biti; u Gospodara svoga će gledati" (El-Kijameh, 22-23).** Rečeno mu je: "Neki ljudi govore: 'Oni čekaju nagradu od Njega'. Malik je rekao: 'Lažu, šta je s riječima Uzvišenog: **'Oni će toga dana od milosti Gospodara svoga zaklonjeni biti' (El-Mutaffifin, 15).** Ljudi će na Sudnjem danu svojim očima gledati u Allaha. Kada vjernici ne bi gledali u Allaha na Sudnjem danu, Allah ne bi sljedećim riječima rekao nevjernicima da Ga neći moći vidjeti: **'Oni će toga dana od milosti Gospodara svoga zaklonjeni biti'"" (El Mutaffifin, 15).**

Među onima koji su potvrdili da će vjernici vidjeti svoga Gospodara u Džennetu jeste i Tahavi, autor poznate knjige El-Akidetu

Tahavijje, koji je rekao: "Viđenje Allaha za stanovnike Dženneta će biti istinsko, ali će to viđenje biti bez obuhvatanja (Allahovog Bića) i bez kejfijja (način na koji se On gleda), onako kako Allahova knjiga kaže: **'Toga dana neka će lica blistava biti; u Gospodara svoga će gledati'" (El-Kijameh, 22-23).** Komentar ovog ajeta je: "Ovo će biti onako kako samo Allah želi i zna." Sve što je spomenuto u vjerodostojnom hadisu od Muhammeda, s.a.v.s., onako je kako je on rekao, njegovo je značenje onakvo kakvim ga je on objasnio, mi ga nećemo našim mišljenjima komentirati, niti ćemo nagađati kako nama odgovara, zato što u ovoj vjeri neće biti spašen niko ko se potpuno ne preda Uzvišenom Allahu i Njegovom Poslaniku, s.a.v.s. Također, onaj koji ga ne razumije, neka ostavi stvar Onome Koji to najbolje poznaje.

Komentator ove knjige, objašnjavajući o sektama koje su skrenule s Pravoga puta od jednoglasnog mišljenja u vezi ovog pitanja, rekao je: "Oni koji su odbili viđenje Allaha jesu: džehmije, mutezilije i oni koji su naslijedili njihovo mišljenje iz redova havaridža i imamija (šiija). Njihove su riječi pogrešne i nisu u skladu s Kur'anom i sunnetom. Viđenje Allaha potvrdili su ashabi, tabiini (nasljednici ashaba), islamski imami koji su poznati po svojim imametima u vjeri, muhaddisi (oni koji su se bavili naukom hadisa) i veliki broj apologeta (ehlul-kelam) koji pripadaju ehli-sunnetu."

Zatim je objasnio važnost ovog pitanja, i rekao: "Ovo pitanje jedno je od najsvjetlijih pitanja osnove naše vjere. To je cilj za koji se ljudi pripremaju i žude, a njega neće postići oni koji su se udaljili od svoga Gospodara."

Zatim je objasnio da su Allahove riječi: **"Toga dana neka će lica blistava biti; u Gospodara svoga će gledati" (El-Kijameh, 22-23),** najjasniji dokaz ovom pitanju, dok oni koji su komentirali ovaj ajet, govoreći da oni neće vidjeti Allaha, već čekaju nagradu od Njega, nemaju nikakav dokaz, zato što su pitanja proživljenja, Dženneta, Džehennema i obračuna najlakši za komentiranje (ali oni ih nisu komentirali). Nema sumnje da uvijek kada se želi komentirati neko pitanje, nalazi se izlaz kod tih komentara, onako kako su našli izlaz komentatori ovih tekstova.

Zatim je objasnio opasnost te'vila (komentiranja), govoreći: "On (te'vil) je taj koji može uništiti dunjaluk i vjeru. Tako su postupili kršćani i jevreji s tevratskim i indžilskim tekstovima, a nas je Allah savjetovao da ne postupamo kao oni. Ali oni koji nemaju zdrav razum slijede samo svoj put. Neispravan te'vil učinio je ogromnu štetu vjeri i vjernicima. Zar Osman, r.a., nije bio ubijen zbog jednog takvog neispravnog komentara? Ista stvar dogodila se i kod Devine bitke, Sifinske bitke, ubojstvo Husejna i Bitka Hurre. Zar se nisu odvojili havaridži, udaljili muteziliti, odbili rafidije (šiiti) i zar se ummet neće podijeliti na sedamdeset i tri sekte zbog čega drugog, osim, u osnovi, zbog neispravnih komentara?!"

Kasnije se pojavilo nekoliko komentara selefa (prvaci našeg ummeta) oko spomenutog ajeta: **"Toga dana neka će lica blistava biti; u Gospodara svoga će gledati" (El-Kijameh, 22-23),** i rekli su: "Rekao je Hasan (najvjerovatnije Hasan el-Basri): 'Pogledat će u svog Gospodara i ispunit će im se lica svjetlošću'", dok Ebu Salih prenosi da je Ibn Abbas, r.a., rekao: "Gledat će u Lice svoga Gospodara." Ikrima je rekao: "'Toga dana neka će lica blistava biti...', to će biti rezultat neizmjernih blagodati, i: '... u Gospodara svoga će gledati', to znači da će neposredno gledati svoga Gospodara." To je komentar komentatora Kur'ana i muhaddisa. Uzvišeni Allah kaže: **"U njemu će imati što god zažele - a od Nas i više" (Kaf, 35).** Taberi je rekao: "Alija ibn Ebu Talib i Enes ibn Malik, radijallahu anhuma, rekli su: 'To je gledanje u Lice Uzvišenog Allaha'."

Zatim je spomenuo značenje izraza ez-zijade (višak) iz riječi Uzvišenog Allaha: **"One koji čine dobra djela čeka nagrada, i više od toga!" (Junus, 26),** i rekao je da to znači gledanje u Allahovo Lice. Spomenuo je hadis koji prenosi Muslim od Suhejba, r.a., da je

Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Kada stanovnici Dženneta uđu u Džennet i stanovnici Džehennema uđu u Džehennem, pozvat će jedan glas: 'O stanovnici Dženneta, Allah hoće da ispuni jedno obećanje koje vam je obećao!' Oni će pitati: 'Koje je to obećanje? Zar On nije učinio da naša dobra djela na vagi budu teža, zar nam nije obasjao lica svjetlošću, zar nas nije uveo u Džennet i zar nas nije spasio vatre?' Tada će Allah skloniti zastor i oni će gledati u Njega, i ništa im neće biti draže od gledanja u Njega. Ovo je značenje ez-zijade (u spomenutom ajetu)."

Postoji veliki broj predanja koja riječi ez-zijade komentiraju kao gledanje u Allahovo Lice. Tako su ih komentirali i ashabi, radijallahu anhum. Ibn Džerir ovo je prenosio od jedne skupine, među kojima su bili: Ebu Bekr es-Siddik, Huzejfa, Ebu Musa el-Ešari i Ibn Abbas, radijallahu anhum.

Dokaz ovome su Allahove riječi: **"Oni će toga dana od milosti Gospodara svoga zaklonjeni biti" (El-Mutaffifin, 15).**

Autor spomenute knjige rekao je da su Imam Šafija, Allah mu se smilovao, i nekoliko drugih imama ovaj ajet uzeli kao dokaz za viđenje Allaha u Džennetu. Ovo je spomenuo Taberi i drugi među muzenijama i šafijama. Hakim je rekao: "Pričao nam je El-Esam, a on od Er-Rebbia ibn Sulejmana da je rekao: "Bio sam kod Muhammeda ibn Idrisa eš-Šafija (Imam Šafija) kada mu je došlo jedno pismo od Saida (iz Egipta) u kojem je pisalo: 'Šta misliš o riječima Uzvišenog Allaha: 'Oni će toga dana od milosti Gospodara svoga zaklonjeni biti" (El-Mutaffifin, 15). Imam Šafija rekao je: 'Činjenica da je njima zabranjeno gledati u Njega zbog Njegove srdžbe prema njima, jeste dokaz da će Ga Njegovi voljeni gledati i da će On biti s njima sretan'."

Autor spomenute knjige obznanio je neistinitost uvjerenja onih koji tvrde da riječi koje je Allah rekao Musau, alejhis-selam: **"I kad Nam Musa dođe u određeno vrijeme, i kada mu Gospodar njegov progovori, on reče: 'Gospodaru moj, ukaži mi se da Te vidim!' – 'Ne možeš Me vidjeti' - reče -, 'ali pogledaj u ono brdo, pa ako ono ostane na svom mjestu, vidjet ćeš Me!' I kad se Gospodar njegov onom brdu otkri, On ga sa zemljom sravni, a Musa se onesviješten strovali. čim se osvijesti, reče: 'Hvaljen neka si! Kajem Ti se, ja sam vjernik prvi!'" (El-E'raf, 143)**, i Njegove riječi: **"Pogledi do Njega ne mogu doprijeti, a On do pogleda dopire..." (El-En'am, 103)**, dokaz su da Allah neće biti viđen. On je rekao da ova dva ajeta potvrđuju upravo suprotno:

prvi: Allah nije odbio zahtjev koji je Musa, alejhis-selam, od Njega zatražio, dok, kada je Nuh, alejhis-selam, od Njega zatražio spas svoga sina, rekao mu je: **"Savjetujem ti da neznalica ne budeš" (Hud, 46).**

Zatim, Allah je njemu rekao da Ga sada ne može vidjeti, ali nije mu rekao da Ga neće nikada vidjeti, već da Ga ne može vidjeti na ovom svijetu. Zbog toga je rekao da pogleda brdo, ako ono svojom snagom uspije izdržati da Ga vidi, moći će i on. Brdo nije uspjelo izdržati Allahovo svjetlo, a kako će ga izdržati čovjek koji je puno slabiji.

Također, da je Allah htio, ne bi brdo učinio prašinom, već je njegovo izdržavanje učinio uvjetom da i Musa, alejhis-selam, može da Ga vidi.

Zatim, da se Allah pokazao brdu, koje neće biti nagrađeno niti kažnjeno, On bi se pokazao i onima koje On voli i poslanicima. Ali, Allah je htio da kaže Musau, alejhis-selam, da se neće nikom na ovom svijetu pokazivati.

Nema sumnje da je Allah govorio Musau i da ga je on čuo, u tom slučaju, viđenje Allaha sigurno ima više prednosti.

drugi: To ne znači da Allah ne može biti viđen, već znači da se Allah ne može obuhvatiti pogledom ljudi. Ajet dokazuje savršenstvo Allahove Veličine, da je On Najveći i da zbog Njegove Veličine ne može biti obuhvaćen pogledima. Mi pogledom ne možemo obuhvatiti ne samo Allaha, već i puno Njegovih stvorenja. Naprimjer, mi nismo u mogućnosti našim pogledima vidjeti Sunce u njegovom stvarnom izgledu.

Zatim, autor spomenute knjige rekao je da su mnogobrojni mutevatir-hadisi o viđenju Allaha na ahiretu, a među njima je hadis Ebu Hurejre, r.a.: "Neki su ljudi pitali Allahovog Poslanika:

'Hoćemo li na Sudnjem danu vidjeti našeg Gospodara?' Allahov Poslanik, s.a.v.s., odgovorio je: 'Možete li gledati u Mjesec kada je pun i kada ga ne prekrivaju oblaci?' Odgovorili su: 'Ne'. Rekao je: 'Vi ćete Njega vidjeti tako'."

Također, prenosi se da je Džerir ibn Abdullah el-Bedželi rekao: "Odmarali smo s Poslanikom, s.a.v.s., a on je pogledao Mjesec u četrnaestoj noći mjeseca (petnaeste noći u mjesecu on postaje pun) i zatim je rekao: 'Vi ćete svog Gospodara vidjeti onako kako vidite njega (Mjesec) i njegovo viđenje neće vam biti teško'."

Također, prenosi Adij ibn Hatim, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Svaki od vas susrest će Allaha na Dan susreta s Njim, neće biti između vas i Njega zastora niti prevodioca, a On će vam reći: *'Zar ti nisam poslao poslanika da te opomene?'* Odgovorat će: 'Jesi, Gospodaru moj'. On će reći: *'Zar ti nisam dao bogatstvo i još bolje od toga?'* Odgovorit će: 'Jesi, Gospodaru moj'."

Ima još veliki broj hadisa koji dokazuju viđenje Uzvišenog Allaha. Molim Allaha da nas učini od onih koji će gledati u Njegovo Plemenito Lice.

TRINAESTA TAČKA

Zaslužiti dženetske blagodati ne znači ostaviti potrebe ovoga svijeta

Kršćanski monasi i veliki broj ljudi ovog ummeta, pretpostavljaju da se ahiretske blagodati ne mogu zaslužiti osim odbijanjem dobara i potreba ovoga svijeta. Zbog toga možeš vidjeti kako oni kažnjavaju svoja tijela i muče svoje duše, posteći i moleći se bez

prekida. Neki od njih sebi potpuno zabranjuju ishranu, piće i lijepu odjeću, u nekim slučajevima ostavljaju posao i ne žene se. Ovo je mišljenje pogrešno, zato što je Allah stvorio ovosvjetska dobra i blagodati za vjernike i ukorava one koji zabranjuju Allahove dobrote koje je On stvorio za Svoje robove: **"Reci: 'Ko je zabranio Allahove ukrase, koje je On za robove Svoje stvorio, i ukusna jela?' Reci: 'Ona su za vjernike na ovom svijetu, na onom svijetu su samo za njih'. Eto, tako Mi podrobno izlažemo dokaze ljudima koji znaju" (El-E'raf, 32).**

Ovaj svijet ukorava se i ostavlja ukoliko smeta približavanju ahiretu, a ako čovjek to shvati kao most i sredstvo putem kojeg se ahiret postiže, onda stvari nisu onakve kako ih neki zamišljaju.

ČETRNAESTA TAČKA

Posljednja dova vjernika

Vjernici će na Sudnjem danu pretrpjeti velike strahote, zatim će preći preko sirat-ćuprije, i pritom, također, pretrpjeti razne strahote, a zatim će ih Allah uvesti u Džennet koji je pun blagodati, a nakon što će ih osloboditi straha. Tamo će vidjeti ljepote koje im je pripremio Uzvišeni Allah, tako što će njihovi jezici početi veličati i slaviti Uzvišenog Allaha. On će im ukloniti strah i tugu, ispunit će dato obećanje i podarit će im Džennet: **"Hvaljen neka je Allah" - govorit će – "koji je od nas tugu odstranio, - Gospodar naš, zaista, mnogo prašta i blagodaran je; koji nam je, od dobrote Svoje, vječno boravište darovao, gdje nas umor neće doticati i u kome nas klonulost neće snalaziti" (Fatir, 34-35); "I oni će reći: 'Hvala Allahu, koji nam je obećanje Svoje ispunio i u Džennetu nam mjesto darovao, da se u njemu nastanimo gdje hoćemo!' Divne li nagrade onima koji su se trudili!" (Ez-Zumer, 74).**

A njihova posljednja dova u Džennetu bit će: El-Hamdu lillahi Rabbil 'alemin - Zahvalnost pripada Allahu, Gospodaru svih svjetova: **"Molitva njihova bit će u njima: 'Hvaljen neka si, Allahu!', pozdrav njihov: 'Mir vama!', a njihova posljednja molitva: 'Tebe, Allaha, Gospodara svjetova hvalimo!'" (Junus, 10).**

VII
RAZGOVOR IZMEĐU DŽENNETA I DŽEHENNEMA

Allahov Poslanik, s.a.v.s., obavijestio nas je da su se Džennet i Džehennem požalili svom Gospodaru. Prenosi Ebu Hurejra, r.a., da je Muhammed, s.a.v.s., rekao: "Prepirali su se Džennet i Džehennem, pa je Džehennem rekao: 'Ja sam namijenjen za ohole i nevjernike', a Džennet je rekao: 'Šta je sa mnom što u mene ulaze slabi i potlačeni ljudi?' Uzvišeni Allah će reći Džennetu: *'Ti si Moja milost, tobom ću se smilovati onome kome hoću od Mojih robova'*, a Džehennemu će reći: *'Ti si Moja kazna, tobom ću kazniti onoga koga hoću od Mojih robova'*, i oba će se napuniti. Džehennem se neće napuniti sve dok Allah na njega ne stavi Svoju Nogu, a on će tada reći: 'Nikada, nikada, nikada'. Tada će se on napuniti, njegova će se vatra omotati oko njega i Allah neće nikom od Svojih stvorenja učiniti nepravdu. A Džennetu će Allah stvoriti nova stvorenja (koja će ga napuniti)'."[1]

U drugom predanju stoji: "Prepirali su se Džennet i Džehennem, Džennet je rekao: 'Šta je sa mnom, što u mene ulaze slabi i potlačeni ljudi?', a Džehennem je rekao: 'Ja sam namijenjen

[1] Hadis prenose Buhari i Muslim.

za ohole i nevjernike', a Uzvišeni Allah će reći Džennetu: *Ti si Moja milost'* , a Džehennemu će reći: *Ti si Moja kazna, tobom ću kazniti onoga koga hoću od Mojih robova',* a svako od njih imati će svoje stanovnike. Što se Dženneta tiče, u njemu Uzvišeni Allah nikom neće nepravdu učiniti, a u Džehennemu će stvoriti ono što On želi, i bit će bačeni u njega (neki njegovi stanovnici), a on će reći 'Ima li još', pa će opet biti bačeni a Džehennem će reći: 'Ima li još?' Tada će Allah na njega staviti Svoju Nogu, tada će se napuniti, a vatra će ga obuhvatiti čitavog i reći će: 'Nikada, nikada, nikada'."[16]

Postoji još veliki broj predanja koja su slična ovima.

[1] Hadis prenosi Buhari.